

Vaksdal kommune

Handlingsprogram og økonomiplan 2023-2026 /Budsjett 2023

Bilete: VaksdalPosten

Innhold

INNLEIING FRÅ KOMMUNEDIREKTØR	3
HEILSKAPLEG SYSTEM	5
OVERORDNA PLANAR	7
PLANOVERSIKT	12
GJENNOMGÅANDE TVERRFAGLEGE FOKUSOMRÅDE	13
FORMELLE FORHOLD KNYTT TIL ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN	16
HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN	18
INNTEKTER.....	23
UTGIFTER	23
RAMMEVILKÅR.....	24
STATSBUDSJETTET FOR BUDSJETTÅRET 2023 – KOMMUNEØKONOMI	24
BUDSJETT 2023.....	31
BUDSJETTSSKJEMA.....	37
INVESTERINGAR	40
FINANSIERING OG LÅNEGJELD	42
SAMLA OM UTFORDRINGAR OG KONSEKVEN SAR I 2023.....	45
ORGANISASJON.....	49
TENESTENE.....	53
OPPVEKST OG KULTUR.....	53
HELSE OG MEISTRING	62
DIGITALISERING, INNOVASJON OG SAMFUNN	69
FELLESØKONOMI	73
VEDLEGG 1. KOSTRA NØKKELTAL	75
VEDLEGG 2. BETALINGSSATSAR 2023	78

Innleiing frå kommunedirektør

Kommunedirektøren legg fram saldert budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023-2026, basert på føringar i vedteke i handlingsprogram og økonomiplan for 2022 - 2025.

Vaksdal kommune leverer, innafor rammene, gode tenester og har over tid hatt ein relativt sunn økonomi. Lånegjelda har auka monaleg siste åra. Lånegjelda uroar kommunedirektøren. Spesielt med tanke på åra frametter. I framlegg til Statsbudsjett for 2023 er det framlegg, slik dei ligg føre, om store endringar rundt kraftskatt for vasskraftkommunane. Om dette blir endeleg vedtak, og vidareført og i åra etter 2023, vil det få negative konsekvensar for den økonomiske stoa i Vaksdal.

I 2023 ligg det an til større kraftinntekter enn vanleg for kommunen. Difor vil kommunen, på tross av eventuell auka skatt for vasskraftkommunane, ha ei relativt bra fortjeneste etter sal av kraft. Dette sjølv med ein stor skatteauke. Om den foreslegne ordninga vert vidareført etter 2023 vil kommunen over tid få redusert handlingsrom.

Det er og utfordrande om forslaget om å stogge planlegging av K5 i eit år, og dermed utsetje oppstarten av prosjektet, blir vedteke. Kommunen har og store ambisjonar om positiv vekst både i folketal og arbeidsplassar. Eit K5 på vent vil ikkje vere positivt for Vaksdal i denne samanhengen. Sjølv sagt heller ikkje med tanke på framkomelegheit, miljø og trafikktryggleik.

Sjølv om nokre skyer er grå og nærast svarte, er det levert positive resultat og gode tenester i Vaksdal i 2022. Kommunedirektøren vil takke alle tilsette for det positive arbeidet dei utfører kvar dag. Vidare vil kommunedirektøren takke alle i kommunen for godt samarbeid og positivitet gjennom den utfordrande pandemien vi no truleg nesten har lagt bak oss. Stor takk til kvar og ein.

Slik rammene er no vil åra frametter bli økonomisk utfordrande for kommunen. Handlingsrommet vert innskrenka, og utgifter til renter og avdrag vil auke monaleg. Som mange andre kommunar opplever Vaksdal nedgang i folketallet. Signal frå sentrale styresmakter om reduserte inntekter, den aukande lånegjelda og negativ folketalsutvikling gjer at kommunedirektøren er uroa for økonomien frametter. Planlegging og tilrettelegging for auka busetnad og næringsaktivitet vert sentralt for å skape vekst framover.

Tenestestrukturen vår må truleg vurderast. Samstundes må vi sjå på bruk av areal for tilrettelegging til næring og bustadbygging. Vi må òg sjå på korleis vi kan utvikle «stasjonsbygdene» våre slik at dei vert attraktive for både busetnad og næring. Tida er knapp, sjølv om vi kanskje får utsett K5 med minst eit år, og vi må vere klare til å satse og starte no. Slik satsing krev både politisk mot og administrativ leiing som ser etter positive løysingar som er til beste for kommunen. Kommunedirektøren tenkjer at framtidsatsinga og inneber at nokre «gamle sanningar» vert kasta. Åra framover vert spanande og avgjerande for Vaksdal inn i dei komande tiåra.

Den nye skulen på Vaksdal vart teken i bruk ved skulestart hausten –22. Om vel eit år er nytt helsebygg på Vaksdal klart. Slike satsingar er kostbare, men gjer og kommunen moglegheiter til å sjå på tenesteorganisering og innhald med nye auge. Det skjer mykje spanande og kjekt i Vaksdal kommune!

Deltaking og meistring er viktig for livskvalitet og helse. Kommunen skal bidra til god folkehelse gjennom utvikling og tilrettelegging av samfunnet slik at den einskilde kan ta gode val. Gjennom tidleg innsats, trivsel og meistring i barnehage og skule, og med tilrettelegging for aktivitet og deltaking i samfunnet gjennom heile livet, skal me bidra til å fremje gode liv. Tema om folkehelse og livsmeistring er også sentralt i dei nasjonale

planane for skule og barnehage og er jobba med tverrfagleg, og på tvers av tenesteområda.

Frå 01.07.22 har Vaksdal inngått eit vertskommunesamarbeid om barneverntenestene med Osterøy. Dette er eit spanande samarbeid om ei utfordrande teneste. Overordna ynskjer styresmaktene, gjennom mellom anna "barnevernløftet/oppvekstreformen", fokus på barneverntenestene. Det er spanande å sjå korleis vi får dette til i vårt samarbeid.

Samfunnet endrar seg og kommunesektoren må tilpasse seg nye krav og endra rammevilkår. Effektiv og målretta ressursbruk vert stadig viktigare for å løyse oppgåvene. Å prioritere det viktigaste først, gjere nytte av teknologi, tenkje smart og nyskapande er viktige prinsipp for ei berekraftig samfunnsutvikling som sikrar livskvalitet og livsgrunnlag i dag og i framtida.

Digitalisering og innovasjon er ei satsing på tenesteutvikling og effektivisering. I alle deler av den kommunale drifta skjer det fortløpande digitaliseringstiltak. Velferdsteknologi har til dømes vorte ein del av helse- og omsorgstenestene og bruk av teknologi gir nye, spanande mogelegheiter i barnehage og skule.

Tenesteområda arbeider kontinuerleg for å gje gode tenester innanfor tilgjengeleg handlingsrom. Kommunen driv omfattande kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid innafor fleire områder. Utviklingsprogramma er både i eigen regi, gjennom samarbeid med andre kommunar, regionalt og nasjonalt nivå og med ulike FoU-miljø.

Utfordringane frametter vil krevje samarbeid og samhandling. God kommunikasjon, informasjon og dialog vil vere viktig både i eigen organisasjon, med innbyggjarane og kommunane rundt oss. Kommunedirektøren ser fram til eit godt samarbeid på alle nivå om samfunnsoppdraget vårt.

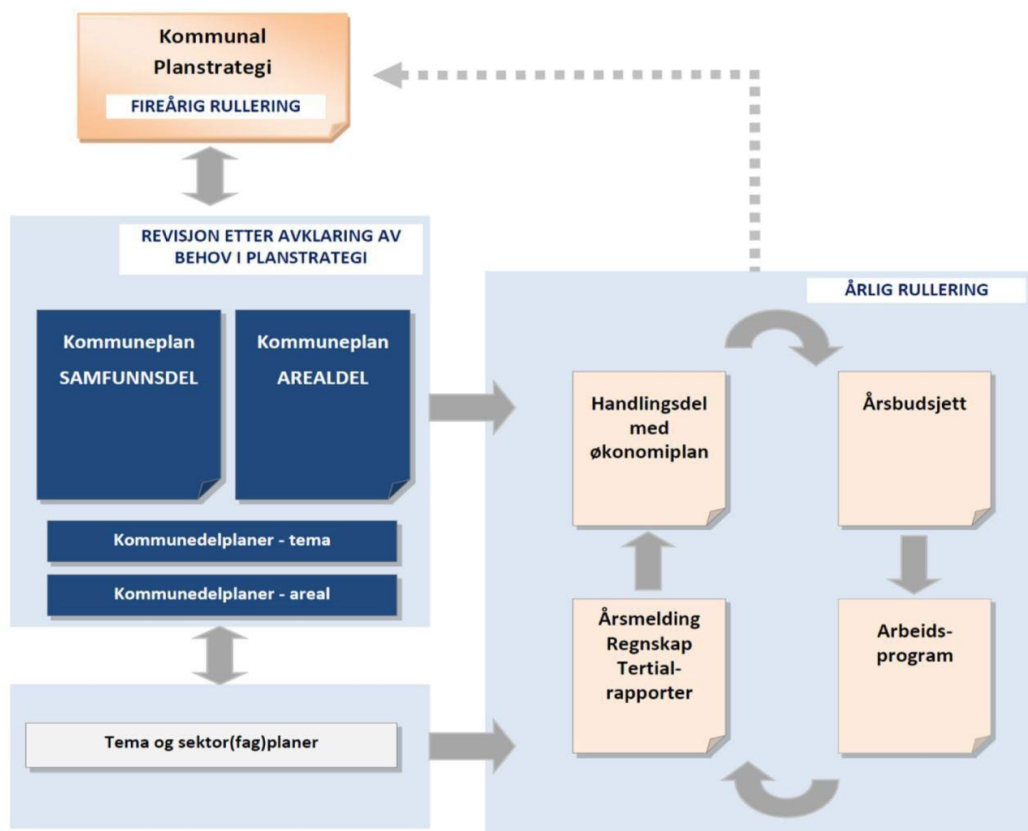
Heilskapleg system

Gjennom gode plan- og styringsprosessar og god leiing skal kommunen ivareta rollen som tenesteytar, samfunnsutviklar, utøvar av mynde og demokratisk arena.

Plansystemet består av kommunen sitt overordna og politisk vedtatte planverk som skal sikre gjennomføring av politiske mål og prioriteringar.

Figur: Kommunens fire hovedroller. Kilde: KS.

Figur 1 Rettleiar, kommunal planstrategi

Kommunen sine oppgåver følgjer av kommunelova, plan- og bygningsloven, andre lover og forskrifter, nasjonale føringar og politiske vedtak. Kravet til styring og samordning gjennom planlegging er blitt stadig sterkare. Gjennom reglane i plan- og bygningslova (PBL) er kommunane m.a. pålagde å utarbeide samla kommuneplan for utvikling og samordna oppgåveløysing. Kommunane har vidare mynde til å styre arealbruken gjennom å utarbeide arealplanar. I gjeldande lovverk er det teke inn reglar som stiller sterke krav til samordning av ulike omsyn på alle plannivå.

Mange av oppgåvene blir operasjonalisert og implementert gjennom plansystemet. Kommunestyret vedtar alle overordna planar som kommuneplan, kommunedelplanar, handlingsprogram/økonomiplan og årsplan/budsjett. Styringsdokument på eit lågare nivå skal vera ei operasjonalisering av overordna planar.

«Handlingsprogram og økonomiplan er handlingsdel til kommuneplanen/kommunedelplanar»

Årleg rullering av handlingsdelen/ økonomiplanen skjer om hausten i saman med budsjettarbeidet. Det vert lagt opp til politisk prosess gjennom orienteringar, drøftingar og temamøte i formannskap, plan og økonomiutval og kommunestyret. Kommunedirektøren sitt framlegg til handlingsprogram/økonomiplan og budsjett vert lagt fram for politisk prosess om hausten og endeleg vedtak i kommunestyret desember.

Gode plan- og styringsprosessar krev leiarar som gir retning, utnyttar handlingsrommet og er resultatorientert. Samtidig skal leiarane legge til rette for ein arbeidskultur som fremjar læring og utvikling i heile organisasjonen. Det skal støttast opp om innovative løysingar.

Styringssystemet (verksemdsstyring) er kommunedirektøren sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosessar og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbedring og innovasjon

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksette politiske vedtak, prioriteringar og mål, og å skape best mogelege resultat og kvalitet i tenestene.

Linjestyring – styring av basisorganisasjon

Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program

Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre

Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen. Mål og resultatkrav er nedfelt i leiaravtalar.

En hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggjarane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innanfor vedtatte økonomiske rammer.

Overordna planar

«ARBEIDSDELINGEN» I DET KOMMUNALEPLANSYSTEMET

Kommuneplan – Samfunnsdel 2017 -2028

Kommuneplanen skal gje retning for kommunen i eit lengre perspektiv. Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdiar for kommunen. Verdiane skal ligge til grunn for kommunen sine strategiar og målsetjingar.

Kommunen sin visjon er utforma slik «Vaksdal kommune – bynært bygdeliv». Overordna verdiar er uttrykt som Nyskapande – Open – Samhald

Vaksdal kommune er proaktiv, og vil vere robust til å handtere dei endringane ein møter.

- kommunen er medveten i si rolle i samfunnsutviklinga
- tenestene i Vaksdal er moderne, helsefremjande og innovative
- aktiv bidragsytar for eit regionalt og interkommunalt næringsliv
- eit samfunn som tek høgde for framtidige utfordringar
- veg- og jernbaneutbygging bidrar til positiv samfunnsutvikling

Stasjonsbyane Vaksdal, Dale og Stanghelle er attraktive sentra som inviterer til aktivitet

- Dale skal vere ein samlingsplass for heile kommunen
- eit variert kulturtilbod som femner alle
- lett for næringslivet å etablere seg
- bredt tilbod av bustadar og arbeidsplassar, som samsvarar med folketalsvekst og arealtilgong

Vaksdal kommune skal vere ein inkluderande og trygg stad å bu for alle

- trygge og utviklande oppvekstvilkår for barn og unge
- aktivitet for alle
- trygg stad å bu, og å ferdast
- god arealutnytting som bind både funksjonar og stader saman

Kommunedelplanar

Det er utarbeida kommunedelplanar for dei to store tenesteområda oppvekst og helse og omsorg.

Oppvekst

I vår barnehage

- har me eit tett samarbeid med heim og lokalsamfunn med særleg fokus på fagområdet nærmiljø og samfunn
- er fagområda kommunikasjon, språk, tekst og tal, rom og form synleg i all aktivitet og lek
- står leiken sentralt. Vi er fysisk aktive, kreative og nytenkjande i eit trygt og utviklande leike- og læringsmiljø

I vår skule

har vi eit godt samarbeid med heim og lokalsamfunn

- arbeider vi for at alle elevar når sitt maksimale faglege nivå med høg grad av mestring
- har vi elevar med høg grad av trivsel i eit godt fysisk og psykisk miljø

Vår skulefritidsordning

- er ein kreativ og utviklande arena med stor variasjon innan leik, kultur og ulike fritidsaktivitetar
- er prega av tydelege og omsorgsfulle vaksne
- har vi glade barn i eit godt fysisk og psykisk miljø

Tverrfagleg samhandling

- Vaksdal kommune er kjend for å ha eit lågterskeltilbod med eit hjelpeapparat som samarbeider svært godt på tvers av profesjonar
- Alle barn/unge/familiar føler seg trygg på at dei får god rettleiing og koordinert hjelp frå hjelpeapparatet når dei treng det
- Helsestasjon, barnevernet og PPT jobbar tett saman med skule og barnehage med fokus på tidleg innsats

Kommunedelplan oppvekst er planlagt rullert i planperioden jf vedtatt planstrategi.

Helse og omsorg 2015 – 2030

Aktivitet, deltaking og meistring – heile livet

- Vaksdal kommune skal ha fokus på helsefremjande arbeid og folkehelse
- Innbyggjarane i Vaksdal skal kunne ta helsevenlege val.
- Brukarmedverknad både på system- og individnivå

Mobilisera og engasjera omsorgsressursar i samfunnet

- Eit rikt organisasjonsliv med mange engasjerte innbyggjarar
- Eit samfunn der deltaking i frivillig arbeid vert oppfatta som positivt og attraktivt
- Ein frivilligsentral som vert brukt aktivt som møtepunkt mellom kommunen og dei frivillige og som set frivilligheit i system og etablerer og koordinerer tilbod
- Ei helse- og omsorgsteneste som legg til rette for samspel med lokalsamfunnet

Framtidsretta, berekraftige og «gode nok» tenester med vekt på førebygging og tidleg innsats

- Tilgjengelege førebyggjande tenester for innbyggjarane
- Førebyggja og redusera utvikling av sjukdom / helseplager
- Habilitering og rehabilitering og tilgang til tverrfagleg kompetanse / tverrfaglege team
- Rett helseteneste på rett stad til rett tid

Systematisk og kontinuerleg utvikling og innovasjonsarbeid

- Ta aktiv rolle i utvikling av tenestetilbod og medverka til og tilretteleggja for forskning
- Gjera teknologiske løysingar tilgjengeleg for brukarar og tilsette
- Ha tilsette som har oppdatert kompetanse innan IKT og velferdsteknologi
- Ha ei teneste som er open for nye og innovative løysingar

Tilsette som trivst på jobb og bidreg til å utvikla tenesta og nå måla

- Rekruttera og holda på mange nok og kompetente nok tilsette
- Ha tilsette som får vidareutvikla kompetansen sin
- Jobba for heiltidskultur
- Ha leiarar som ivaretek og utviklar sine tilsette, viser retning og har resultatfokus

Berekraftmåla i plan

FNs mål for berekraft er universelle mål som forpliktar globalt, nasjonalt og lokalt. Kommunane skal integrere måla i lokalt planverk og handlingsplanar, økonomiplan og budsjett.

Figur 2: FN sine 17 berekraftsmål

«Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine»

FNs Berekraftsmål reflekterer dei tre dimensjonane i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

Figur 3: Figuren illustrerer at samfunn og økonomi er innnevdi, og avhengig av, biosfæren. Når biosfæren er trua – gjennom menneskeskapte klimaendringar og tap av naturmangfald – må klima- og miljø veie tyngre og sjåast som ei føresetnad for sosial og økonomisk berekraft. (Azote Images for Stockholm Resilience Centre).

Plan og bygningslova (PBL): §1-1. Lovens formål

Loven skal fremme berekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjonar

Dei nasjonale forventningane skal følgjast opp i arbeidet med planstrategiar og planar i fylkeskommunane og kommunane og ligg til grunn for dei statlege myndigheitene sin medverknad i planlegginga. Regjeringa legg vekt på at vi står overfor fire store utfordringar:

- å skape eit berekraftig velferdssamfunn
- å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning
- å skape eit sosialt berekraftig samfunn
- å skape eit trygt samfunn for alle

I Utviklingsplan for Vestland, fylket sin regionale planstrategi 2020 – 2024, er det løfta fram fire overordna mål for ei slik berekraftig utvikling for regionen:

- Vestland som det leiande verdiskapingsfylket og nasjonal pådrivar for eit regionalisert og desentralisert Noreg
- Klima og miljø som premiss for samfunnsutvikling
- Lokalsamfunn som ramme for gode kvardagsliv i heile Vestland
- Like mogelegheiter til å delta i verdiskaping

Kommuneplanen innleiar med å skildre samfunnet vårt slik:

Vaksdal kommune er kjenneteikna av nærleik, samhald og omsorg. Det er eit samfunn der ein bryr seg om kvarandre. Lokal identitet gjennom mangfald, landskap, kultur, historie, næringsliv er viktige bærebjelkar i lokalsamfunnet.

Måla i kommuneplan og kommunedelplanar samsvarar med mål/delmål knytt til miljø (13,14,15), sosiale forhold (1, 3, 4,11) og økonomi (8, 9, 10, 12). Desse er spalta ned i delmål innafor dei ulike tenesteområda eller fokusområda i handlingsprogrammet (4-års plan) og vidare i årsplanar/ årsbudsjett. Oppfylging og måloppnåing vert rapportert årleg i kommunen sitt ordinære rapporteringssystem.

Berekraftmåla er globale , men løysingane er lokale. Lokalsamfunn, kommunar og regionar må samarbeide for å nå måla.

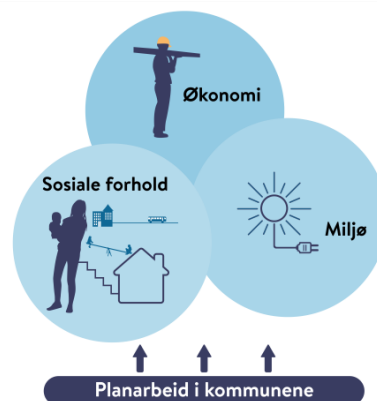
FN har løfta fram mål nr 17, Samarbeid som det målet som bidreg til å nå alle dei andre.

Utviklingstrekk i kommunen viser følgjande sentrale utfordringar:

- Demografi og folketal
- Attraktivitet og busetjing
- Levekår og folkehelse
- Arbeidsmarknad og verdiskaping
- Klima, miljø og omstilling til det grønne skiftet
- Økonomisk og handlingsrom

Prioriterte område i planstrategien

- Berekraftig samfunnsutvikling, attraktive og klimavennlege tettstadar, aldersvenleg samfunn
- Levekår og folkehelse, helsefremjande og smart areal- og samfunnsutvikling
- Økonomisk berekraft, god ressursutnytting, innovative løysingar
- Kompetanse, innovasjon og verdiskaping

Planoversikt

Følgjande planer er gjeldande eller under rullering i planperioden:

Plantittel	Tidsperiode	Vedtaksår	Rullering
Kommuneplan/delplan			
Kommuneplanen Samfunnsdel	2017 - 2028	2017	2021-2022
Kommuneplanen Arealplan	2019 - 2030	2019	
Kommunedelplan Oppvekst	Mot år 2020	2013	2021-2022
Kommunedelplan Helse- og omsorg	2015 - 2030	2015	
Klima og energi -del av samfunnsplan	2011 - 2015	2012	2021-2022
Interkommunal kommunedelplan for sjøareal	2008 - 2012		2021-2023
Interkommunal kommunedelplan for Fjellheimen villreinområde			2021-2022
Temaplaner			
Overordna ROS/ beredskapsplan	2015-	2022	
Plan for kulturminne	2015	2015	2021-2022
Kulturplan	2016 -2026	2016	
Trafikktryggleiksplan		2022	
Bustadpolitisk strategiplan	2010 - 2015	2010	
Rusmiddelplan (ruspolitisk handlingsplan)		2004	2022
Hovudplan for vassforsyning			2021-2022
Hovudplan for avlaup			2021-2022
Strategisk næringsplan	2022 - 2035	2022	
Breibandplan	2022 - 2030	2022	
Plan for likestilling			2022

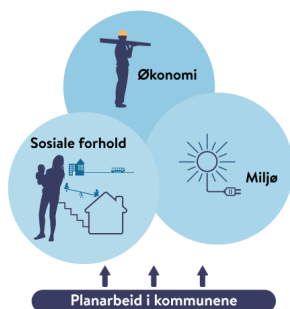
Område- og detaljreguleringsplanar kjem i tillegg.

Mål og tiltak i planperioden er tatt inn under tenestekområda.

Gjennomgåande tverrfaglege fokusområde

Levekår og folkehelse

Fleire av berekraftmåla omhandlar område som er viktig for gode levekår og god folkehelse: motverke fattigdom, sikre god helse og fremme livskvalitet, sikre god utdanning og fremme livslang læring, oppnå likestilling, sikre tilgang på reint vatn, sikre berekraftig økonomisk vekst, sysselsetting og anstendig arbeid og redusere ulikhet.

Kommunane skal planlegge for å skape ei berekraftig samfunnsutvikling, sikre sosial rettferd og god folkehelse. God helse og gode levekår går som ein raud tråd gjennom kommuneplanen og inngår i mål og strategiar som er valt. Dette finn ein og i kommunedelplanar og temaplanar frå dei seinare åra.

Me ønskjer oss ein kommune og eit samfunn der det er mogeleg å vera aktiv og deltakande, og som er tilrettelagt slik at det fremjar meistring. Lev Vel i Vaksdal handlar om å fremje aktivitet, deltaking og meistring heile livet. Fokuset på «Tidleg innsats» handlar også om å fremje meistring og å hindre utanforskap. For å skapa eit miljø der flest mogeleg deltek og er aktive, treng ein eit sterkt sivilsamfunn. Frivillig arbeid engasjerer og er viktig for fellesskap og utvikling. Pårørande og andre frivillige gjer ein stor og viktig innsats i dette arbeidet, men det er likevel stort potensiale for å samarbeida betre.

Folkehelselova har som føremål å bidra til samfunnsutvikling som fremjar folkehelsa og bidreg til å utjamna sosiale skilnader. Det vert tydeleg presisert at folkehelsearbeidet skal vera heilskapleg på tvers av sektorar. Lova byggjer på fem prinsipp: utjamning, helse i alt me gjer, berekraftig utvikling, føre var, medverknad.

Folkehelseoversyn og årlege folkehelseprofilar syner både positive sider og kva utfordringar kommunen har. Profilen i 2022 er gjennomgåande for fleire år og viser blant anna:

Høg valdeltaking
Godt drikkevatt
God luftkvalitet
Lågare del innbyggjarar med psykiske symptom/lidingar enn landet elles
Lågare del innbyggjarar med overvekt og fedme, 17 år
Færre innbyggjarar med vidaregåande skule eller høgare utdanning, 30-39 år
Fleire bur trangt, 0-17 år
Fleire elevar på lågaste mestringsnivå i lesing, 5. tr.
Færre elevar gjennomfører vidaregåande skule
Fleire unge med skjermtid over 4 timar, Ungdata 2021
Lågare forventa levealder, menn

Folkehelsearbeidet er sektorovergripande og handlar om førebyggjande og systematisk arbeid.

Mål og strategiar i handlingsprogrammet vil involvere alle deler av den kommunale verksemda. Samarbeid med innbyggjarar, frivillige, lag og organisasjonar, næringsliv, andre kommunar, fylket og statlege verksemder er nødvendig for å motverke levekårsutfordringar. Å motivera og leggja til rette for ansvar for eiga helse og størst mogleg grad av aktivitet og deltaking er viktig.

Klima og miljø

Fleire av berekraftmåla omhandlar område som er viktig for klima og miljø: reint vatn, rein energi, innovasjon og infrastruktur, berekraftige byar og samfunn, ansvarleg forbruk og produksjon, stoppe klimaendringane, liv under vatn og på land

Det grøne skiftet betyr omstilling til eit samfunn der utvikling og vekst skjer innafor tolegrensa til naturen. Dette inneber betre ressursutnytting, kunnskapsbasert forvaltning av naturressursane og mindre belastning på miljø og klima. Difor er klima og miljømåla ein premiss for samfunnsutvikling (frå Utviklingsplan for Vestland).

Tre dimensjonar for klimaomstilling:

- Utsleppsreduksjon: kutte utslepp av klimagassar for å minske den globale oppvarminga og klimaendringane denne medfører
- Klimatilpassing: tilpasse samfunnet til dei endringane som skjer og minimere risiko for skade på liv og helse, infrastruktur og økonomisk/materielle tap.
- Sosial omstilling: haldningsendring, bevisstgjerung og gode val

Nærleik til ein stor arbeidsregion er eit føremon for busetnad og sysselsetting i kommunen. Eit effektivt og miljøvenleg kollektivtilbod både lokalt og i regionen er derfor viktig. Vaksdal har mykje utpendling i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem i framtida. Utbygging av ny veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Berekraftig utbygging og fortetting i stasjonsbyane, med nærheit til miljøvenleg transport og trygge gang- og sykkelveg, er viktige bidrag til eit lågutsleppssamfunn.

Digitale løysingar gjer nye mogelegheiter for verdiskaping og busetnad utafor byområda. God infrastruktur for bruk av moderne teknologi er ein viktig premiss for ei slik «klismart» utvikling. Kommune og fylke kan samarbeide om utbygging av nødvendig infrastruktur og også legge slike mogelegheiter til grunn for egen verksemd.

Kommunane må både tilpasse seg og førebygga klimaendringar. Klimautfordringar med auka nedbør, flaum, ras, havnivåstigning og springflo er tema som er viktige både som tema- og arealplanarbeid. Eit sentralt mål er å ta klimaomsyn i all samfunns- og arealplanlegging, slik at tilpassing til eit «klismart» samfunn og ny teknologi gjev «grønt» skifte. Dette vil også gjelde for energi og nullutsleppsteknologi, og er del av kommuneplanen si overordna målsetting i samfunnsdelen, og pregar særleg arealplanlegging, beredskapsplanar, innkjøp og drift/vedlikehald. Klima, energi og miljø er eit viktig tema i arbeidet med områdeplanane i stasjonsbyane.

Vaksdal har avgitt naturressursar til produksjon og forsyning av grøn, fornybar energi. NVE har starta revisjon av vilkåra knytt til eldre vasskraftkonsesjonar i dei største vassdraga i kommunen. Betre miljøforhold i og rundt vassdraga er målet ved slike revisjonar.

Mål for klima og miljø i planperioden

- Klima og miljø er sentralt i revidering av kommuneplanens samfunnsdel og områdeplanar
- Sikring mot ras, flaum og overvatn
- Arbeide aktivt inn mot statleg revisjon av vassdragskonsesjonar
- Nye kommunale køyretøy skal som hovudregel vere elektriske
- Fornyng og utvikling av kommunale VA-anlegg

Samfunnstryggleik og beredskap

Kommunen har eit generelt og grunnleggjande ansvar for å ta i vare innbyggjarane sin sikkerheit og tryggleik innanfor sitt geografiske område. Alle uønskte hendingar skjer i ein kommune, og kommunane utgjer det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen. Utfordringar knytt til endringar i klima og miljø, demografi, folkehelse med meir stiller krav til planlegging og beredskap i kommunane.

I heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse (ROS) er det vurdert og kartlagt uønska hendingar som kan oppstå og planlagt handlingar og tiltak for å redusere sannsyn og/eller konsekvensar. Overordna beredskapsplan tek utgangspunkt i ROS analysen, hendingar og øvingar. Planen vert rullert årleg.

Overordna beredskapsplan er eit operativt «verktøy» som kriseleiinga skal nytte for å kunne handtere ulike uønska hendingar på ein tilfredsstillande måte. I tillegg til ein god beredskapsplan, er ein avhengig av at kommunen si kriseleiing og støttepersonar har god kjennskap til innhaldet i planen og at dei har gjennomgått øvingar og reelle hendingar for at dei skal kunne gjere ein tilfredsstillande innsats. Kommunen skal også ha fagspesifikke beredskapsplanar.

Kommunen skal ta omsyn til tryggleik og beredskap i samband med arealplanlegging og anna planlegging. Det er m.a. krav om at det vert utarbeida risiko- og sårbarheitsanalyse i samband med alle nye reguleringsplanar. Forskrift om konsekvensutgreiingar omtalar i kva tilfelle det skal utarbeidast konsekvensutgreiing (KU) og kva denne skal innehalde.

Kommunane må vera i beredskap og handtere både akutte hendingar og ein langvarig situasjon samtidig som tenesteyting og andre oppgåver skal løysast så godt som råd.

Kommunen opplever stadig hyppigare ras og flaum med skader på kommunal infrastruktur. Dette har medført ulemper for innbyggjarar og næringsliv i tillegg til store kostnader for kommunen. Det er grunn til å tru at slike hendingar vil kome oftare i framtida. Kommunen må arbeide med tiltak i planperioden.

Det digitale risikobildet 2022 (Nasjonal Sikkerhetsmyndighet NSM)

Den teknologiske utviklingen gir store muligheter, men også klare sikkerhetsutfordringer. Digitaliseringen skjer raskt og satsningen på sikkerhet må prioriteres fra start.

Mål for samfunnstryggleik i planperioden

- Ivareta beredskapen, samfunnstryggleiken og tenestene ved hendingar
- Revidere heilskapleg risiko- og sårbarheitsanalyse minimum kvart fjerde år
- Revidere overordna beredskapsplanar årleg og elles etter behov
- Utvikle/revidere anna beredskapsplanverk
- Gjennomføre øvingar jamleg
- Tiltak for å styrka datasikkerheit

Formelle forhold knytt til årsbudsjett og økonomiplan

Frå 01.01.2020 trådte ny kommunelov i kraft. Bestemmelser om budsjett og økonomiplan finner vi i kapittel 14.

Utdrag frå deler av kommuneloven kapitel 14:

§ 14-1.Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Kommuner og fylkeskommuner skal utarbeide samordnete og realistiske planer for egen virksomhet og økonomi og for lokalsamfunnets eller regionens utvikling.

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte finansielle midler og gjeld på en måte som ikke innebærer vesentlig finansiell risiko, blant annet slik at betalingsforpliktelser kan innfris ved forfall.

I kraft 1 jan 2020.

§ 14-2.Kommunestyrets og fylkestingets plikter

Kommunestyret og fylkestinget skal selv vedta

- a) økonomiplanen og årsbudsjettet
- b) årsregnskapene og årsberetningene
- c) finansielle måltall for utviklingen av kommunens eller fylkeskommunens økonomi
- d) regler for økonomiforvaltningen (økonomireglement)
- e) regler for finans- og gjeldsforvaltningen (finansreglement).

I kraft 1 jan 2020.

§ 14-3.Behandling av økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning

Økonomiplanen for de neste fire årene og årsbudsjettet for det kommende året skal vedtas før årsskiftet.

Årsregnskapene og årsberetningene skal vedtas senest seks måneder etter regnskapsårets slutt. Hvert årsregnskap skal behandles samtidig med tilhørende årsberetning. Vedtaket om årsregnskap skal angi hvordan et eventuelt merforbruk i driftsregnskapet skal dekkes inn.

Formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. Kontrollutvalget skal uttale seg til kommunestyret eller fylkestinget om årsregnskapene og årsberetningene før formannskapet eller fylkesutvalget innstiller til vedtak. I kommuner og fylkeskommuner med parlamentarisk styreform innstiller kommunerådet eller fylkesrådet til vedtak.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med alle forslag til vedtak som foreligger, skal offentliggjøres minst 14 dager før kommunestyret eller fylkestinget behandler den. Dette gjelder ikke for innstillinger om endring i vedtatt økonomiplan eller årsbudsjett.

Økonomiplanen, årsbudsjettet, årsregnskapene, årsberetningene og saksdokumentene fra det innstillende organet skal sendes departementet til orientering. Dette gjelder også revisjonsberetningen og kontrollutvalgets uttalelser til årsregnskapene og årsberetningene. Departementet kan gi forskrift om frister for disse oversendelsene.

I kraft 1 jan 2020.

§ 14-4. Økonomiplan og årsbudsjett

Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal vise kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. De skal også vise utviklingen i kommunens eller fylkeskommunens økonomi og utviklingen i gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser. Vedtaket om årsbudsjett skal angi hvor mye lån som skal tas opp i budsjettåret.

Økonomiplanen og årsbudsjettet skal settes opp i balanse og være realistiske, fullstendige og oversiktlige.

Økonomiplanen skal deles inn i en driftsdel og en investeringsdel. Årsbudsjettet skal deles inn i et driftsbudsjett og et investeringsbudsjett og stilles opp på samme måte som økonomiplanen.

Økonomiplanen kan inngå i eller utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven § 11-1 fjerde ledd.

Departementet kan gi forskrift om bevilgningsoversikter, økonomiske oversikter og oversikter over utviklingen i gjeld.

I kraft 1 jan 2020.

§ 14-5. Årsbudsjettets bindende virkning. Budsjettstyring

Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer. Første punktum er ikke til hinder for at kommunestyret eller fylkestinget kan gi et underordnet organ myndighet til å avgjøre at deler av en bevilgning i driftsbudsjettet skal benyttes til å finansiere utgifter i investeringsregnskapet. Første punktum gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig plikt til å foreta.

Kommunestyret eller fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse.

Kommunedirektøren skal minst to ganger i året rapportere til kommunestyret eller fylkestinget om utviklingen i inntekter og utgifter, sammenholdt med årsbudsjettet. Hvis utviklingen tilsier vesentlige avvik, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årsbudsjettet.

Hvis årsregnskapet legges fram med et merforbruk i driftsregnskapet, skal kommunedirektøren foreslå endringer i årets budsjett. Saken skal behandles av kommunestyret eller fylkestinget senest 30. juni.

I kraft 1 jan 2020

Handlingsprogram og økonomiplan

Handlingsprogrammet viser satsingar og prioriteringar innafor kommunen sine rammevilkår i planperioden. Tidlegare vedtekne handlingsprogram og økonomiplan er førande for årsbudsjettet.

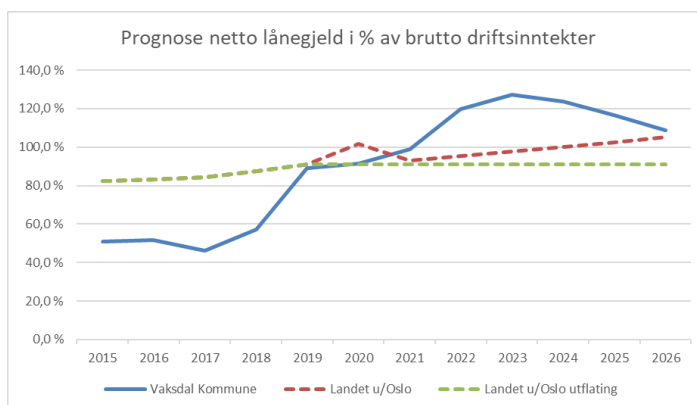
Utfordringar og mål

Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har

Langsiktige mål for sunn økonomi

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter: 1,75 %
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter: på nivå med landsgjennomsnittet
- Disposisjonsfond minst 10%

Netto lånegjeld (Netto lånegjeld er langsiktig gjeld fråtrekt utlån og unytta lånemidlar) i prosent av brutto driftsinntekter pr 31.12.2021 er 99 %, noko som er ein kraftig auke frå 57% i 2019 og 91,5% i 2020. Snitt for landet u/Oslo er oppe i 93 % men auken i landet har stoppa opp. Langsiktig gjeld pr 31.12.2021 er kr 656 258 067,-. Dette er eit vesentleg høgare nivå enn det kommunen har hatt dei siste åra og medfører betydeleg auka kostnader til avdrag og renter. Kommunen overstig no måltalet for nivå på langsiktig gjeld og ligg med det over landssnittet. Med vedtekne investeringsprosjekt vil dette talet auka endå meir, og med renteutviklinga vi har sett siste året, vil dette få store konsekvensar for tenestene vi leverer.

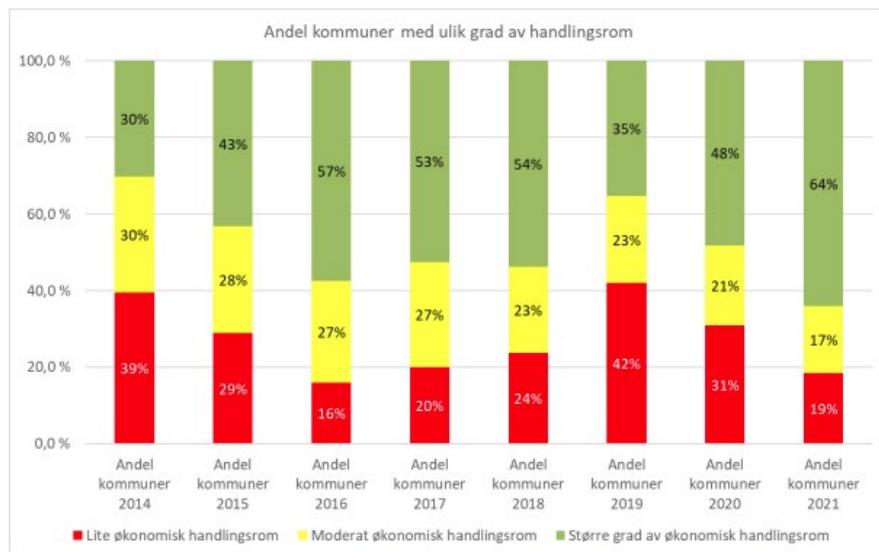

Dei vedtekne investeringane i budsjett og økonomiplanperioden har medført auke i lånegjelda til kommunen og gjelda vil også auke i åra framover dersom ikkje eigenkapitalandelen aukar. Det er venta at lånegjelda vil stige til over 100% i 2022, gitt vedtekne investeringar. Mot slutten av økonomiplanperioden er det venta at den vil synke noko som følgje av at dei store investeringane som er gjennomført dei seinare åra, vert avslutta. Men investeringsnivået er framleis høgt og dette vil gå utover det økonomiske handlingsrommet kommunen. Det vil også gjere kommunen mindre rusta til å tilpasse seg endringar i tenestene, mellom anna den store auken i eldre som ligg framfor oss.

Kommunen har så langt eit moderat økonomisk handlingsrom og dette har ikkje endra seg frå 2020 og 2021. Men det har i åra før dette bevega seg frå større grad av økonomisk handlingsrom til moderat økonomisk handlingsrom som følgje av at gjelda har auka og at det er press på disposisjonsfondet. Utviklinga vi ser i folketal samt den kraftige auken i kapitalkostnader vil legge press på nivået på både netto driftsresultat og størrelse på disposisjonsfond. Det er no ei reel fare for at kommunen vil bevege seg mot lite økonomisk handlingsrom men dette kjem ann på kva som blir gjort med kraftinntekta i 2023. Eit lågt økonomisk handlingsrom vil mellom anna gjere det vanskeleg for kommunen å dekke uføresette behov og krav utan at det går utover andre tenester.

Nivå på økonomisk handlingsrom	Netto lånegjeld	Netto driftsresultat	Disposisjonsfond
Større grad av økonomisk handlingsrom	X		
Moderat grad av økonomisk handlingsrom	X		
Begrenset økonomisk handlingsrom	X		

KS analysen over grad av økonomisk handlingsrom for kommunenorge, viser utviklinga til kommunenorge samla. Dei 2 siste åra har vi sett at andelen kommunar som kan definerast som å ha større økonomisk handlingsrom har auka. Grunnen til dette er mellom anna ein meirskatteinntekt som har kome på slutten av året som er sett av til disposisjonsfond. Dette er eingangsinntekter som ikkje blir vidareført i påfølgjande år.

Figur 3 – Kommuner gruppert etter handlingsrom 2014 – 2021, sammenstilt av KS basert på grunnlagstall fra SSB Kostra

Kjelde: KS

Vaksdal kommune har mål om eit netto driftsresultat i samsvar med anbefalt nivå for å sikre sunn økonomi over tid. Overskotet er tenkt sett av til investeringar og disposisjonsfond for å takle ubalanse over tid. Netto driftsresultat i 2021 var 3,3% for Vaksdal Kommune som er bra. Reduserte inntekter og auka kostnader til renter og avdrag vil setje dei langsiktige måla om resultat og reserver under press i heile perioden.

Høy investeringsaktivitet innebærer også økt behov for lånefinansiering. Både brutto og netto lånegjeld vokser mer enn inntektsveksten i både kommuner og fylkeskommuner. Økt lånegjeld gjør at kommunesektoren er mer følsom for renteendringer. (Rune Bye, sjefsøkonom KS)

Pr 31.12.2020 var disposisjonsfond kr 100.930.762,- dette er 21,75 % av brutto driftsinntekter, og er rekna som eit sunt nivå. Grunna eit stort oppsamla premieavvik er det tidlegare sett av midlar tilsvarande premieavviket til eit amortiseringsfond for å dekke negativt premieavvik, avskrivning og ev tap på verdipapir. Dette fondet utgjør ein stor del av disposisjonsfondet vårt. Ser vi bort frå amortiseringsfondet er disposisjonsfondet 7,58 % av brutto driftsinntekter. Dette er rekna som eit lågt nivå og begrensar den økonomiske handlingsfridomen til kommunen.

I økonomiplanperioden er det lagt til grunn å nytte amortiseringsfondet til årleg avskrivning av premieavviket og til å dekke negativt premieavvik og ev tap på verdipapir.

Utfordringar i planperioden

Ser vi på dei stabile og årlege inntektene kommunen har, så står vi framfor store utfordringar økonomisk i planperioden. Inntektsgrunnlaget vert svekka som følgje av nedgang i folketalet og finanskostnadane aukar

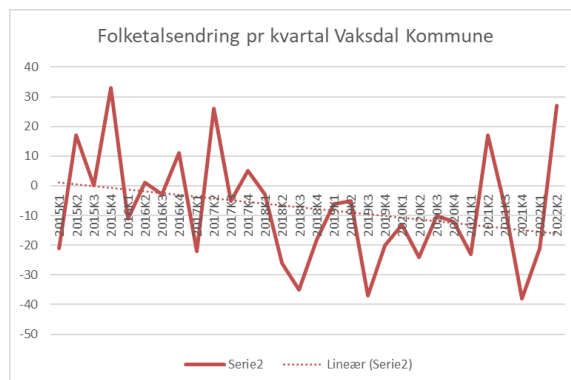
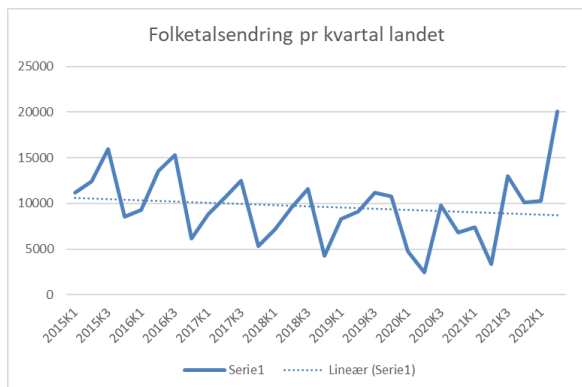
kraftig som følgje av større låneopptak til investeringar, samt eit kraftig auka rentenivå siste året. Det er venta at tida med låge renter på mellom 0-2% er forbi og vi kan forvente ei stor auke i renteutgifter i åra som kjem. Inntektssystemutvalet har lagt fram si innstilling, og forslaget er at deler av kraftinntektene til kommunen blir fordelt til dei større og meir sentraliserte kommunane. Dersom dette blir vedteke er det ei dramatisk endring i forutsetningane for kraftkommunane og må sjåast på som starten på ei negativ utvikling. Det er også kome forslag frå regjeringa om å skattelegge kommunar med havbruk, vindkraft og vannkraft med 33 mrd årleg. Dette blei begrunna med å unngå kutt i statsbudsjettet og ikkje bruke meir oljepengar. Verknadane for Vaksdal kommune er ikkje sikker men både auke i grunnrenteskatten, auka skatt på kraft pga høg pris og inndraging av deler av konsesjonskrafta vil være negativt for kommunen. Forhåpentlegvis vil den politiske prosessen endre/stoppe dette forslaget og gjere slik at kraftkommunane får behalde sine inntekter. Større omstillingar er uansett nødvendig for å vere førebudd på dei endringar som kjem både i inntektssystemet og demografi. Inntektene utover dei faste er uansett meir og meir usikre, med eine forslaget etter det andre for å redusere/ta desse inntektene til kraftkommunane. I planperioden er det heller ikkje venta auke i folketalet. Vekst i folketalet noko fram i tid som følgje av veg og bane- utbygginga er eit ynskje og mål, samstundes kan det auke investeringsbehovet. Kommunen slit i dag med eit stort vedlikehaldsetterslep på dei eldre bygga og eit behov for fornying er der. Lånegjelda er aukande og kommunen har store pensjonsforpliktingar i framtida. Tilpassinga av den kommunale organisasjonen til denne utviklinga er ein pågåande prosess, men det er trong for auka omstillingstakt for å møte den framtidige økonomiske ramma og strukturelle endringar må vurderast. Lånegjelda må også bli redusert.

Lågare inntekter

Faktorar i inntektssystemet gjer at Vaksdal i mindre grad vert kompensert for smådriftsulemper. Demografiske endringar fører til reduksjon i inntektene og med nedgang i folketalet vert inntektene redusert i inntektssystemet. I 2022 har det vore ein liten oppgang og det kan sjåast i samanheng med auken i talet på flyktningar. Men reduksjonen som har vært siste åra gjer effektar for rammetilskotet og skatteinntektene, men har sitt motstykke i at det er trong for færre tenester. Vaksdal er ein skattesvak kommune med inntekter under snittet, og i noko grad vert dette kompensert for med utjamningsmidlar og distriktstilskot. Inntekter knytt til kraftproduksjon vert brukt til tenesteyting til innbygarane. Desse inntektene er varierende og er usikre etter inntektsutvalet sin rapport og regjeringa sin ekstra skattlegging på området.

Folketal og demografi

Veksten nasjonalt, som vi har sett ei oppbremsing av, er igjen endra, og i 2022 har det vært ein auke. Dette kan sjåast i saman med auken i mottak av flyktningar i forbindelse med krigen i Ukraina og det er uvisse kor lenge dette vil vare. I Vaksdal kommune har vi sett liknande utvikling. For Vaksdal er det venta ein nedgang i folketal fram mot 2040. Vaksdal kommune hadde i perioden 2008-2018 nokolunde stabilt folketal, i hovudsak gjennom innvandring. Dette har endra seg fram mot 2022 då det har vært ein nedgang. Det gjenstår å sjå om auken vi har sett siste kvartal vil halde fram resten av 2022 og 2023. Kommunen må tilpasse tenestene etter endra behov. Etter 2025-2030 stig andelen eldre som i resten av landet, mens talet på dei under 67 år går ned. Det blir ein kraftig reduksjon i folketalet totalt sett, i kommunen, i åra fram mot 2030 og 2040 skal vi fylgje prognosane til vestland fylkeskommune og SSB. Andelen eldre er derimot aukande.

Som vi ser i diagramma over er folketalsutviklinga i Vaksdal kommune varierende. Etter 4 kvartal 2017 har det vore ei negativ utvikling i kvart kvartal men i 2 kvartal 2021 snudde dette til ein auke med 17 innbyggjarar. Deretter har det vore ein nedgang fram til 2 kvartal 2022. Folketalet pr 2 kvartal 2022 var 3873 innbyggjarar. Nasjonalt er det framleis ein auke i kvart kvartal, og auken har auka etter 2 kvartal 2021. Vaksdal kommune kjem dårleg ut når landet har auke, medan Vaksdal kommune på same tid har nedgang eller ein svakare auke. Prognosane framover er lågare vekst for heile landet.

	Økonomiplanperiode				Hovedalternativ		Lav vekst		Høg vekst	
	2023	2024	2025	2026	2030	2040	2030	2040	2030	2040
0 år	34	33	33	33	35	35	28	27	39	41
1-5 år	181	174	181	181	179	192	153	144	204	222
6-12 år	331	334	317	315	266	273	248	219	284	315
13-15 år	161	144	143	125	157	115	155	100	160	133
16-19 år	176	190	194	201	165	150	165	133	168	168
20-44 år	1100	1087	1076	1068	1050	996	1032	968	1067	1043
45-66 år	1043	1026	1031	1021	1030	1009	1025	990	1031	1029
67-79 år	552	565	568	586	618	594	611	581	623	603
80-89 år	217	217	215	226	244	343	238	323	253	362
90 år eller eldre	71	75	74	70	66	91	61	74	72	104
Sum	3866	3845	3832	3826	3810	3798	3716	3559	3901	4020

(folketalsframskrivingar er basert på folketal pr 01.01)

I inntektssystemet vert kommunane kompenserte for auka folketal. Nasjonalt er det forventna noko vekst innan dei fleste aldersgruppene. Kommunar som opplever nedgang vil få ein mindre del av inntektene gjennom redusert utgiftsutjamning som følgje av redusert ressursbehov samanlikna med andre. Prognosen i folketalet synleggjer behovet for rask tilpassing til endra rammevilkår for å halde økonomien i balanse framover.

Folketal pr. 01.07 utgjer grunnlaget for rammetilskotet påfølgande år. Tal frå SSB viser ein nedgang i innbyggartalet første halvår sett mot same dato i fjor. 1 juli 2022 er det registrert 3873 innbyggjarar i Vaksdal, ein oppgang på 6 personar sidan nyttår men ned 39 personar mot same tid i fjor. Sidan nyttår har kommunen tatt imot om lag 35 flyktningar så sett bort frå dette er det ein nedgang. Ser ein på aldersgruppene har gruppene mellom 0-15 år ein nedgang på 37 personar frå 01.07.21 til 01.07.22. Gruppen 16-22 har ein auke på 15. Gruppene over 67 er nokolunde stabilt mellom 01.07.21-01.07.22. Ser ein på økonomiplanperioden 2023-2026 er det gruppene over 67 år som veks og det er stort sett stabilt eller nedgang i gruppene under 67 år.

Endra behov og nye krav til tenestene

Regjeringa legg fram oppgåvemeldingar som definerer oppgåver som skal løysast av kommunar og fylkeskommunar. Dette kan vere nye oppgåver eller krav i andre føringar. Krav til spesifikk kompetanse, bemanningsnormer og tal stillingar er døme på andre krav som kjem årleg innafor stadig fleire områder.

Vaksdal kommune leverer gode tenester til innbyggjarane i dag. Med nye oppgåver og spesialiserte tenester aukar kravet til kompetanse og kapasitet i kommunane. Mindre kommunar må truleg samarbeide med andre om fleire tenester enn i dag. I planperioden er det nødvendig å fokusere på kjerneoppgåvene og dempe forventningane til auka tilbod utover det. Kommunen må vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative løysingar som reduserer kostnadane med å levere tenestene på sikt. Innan helse må kommunen levere tenester som er lågare i omsorgstrappa for å kunne levere gode tenester til talet på eldre i perioden 2025-2040.

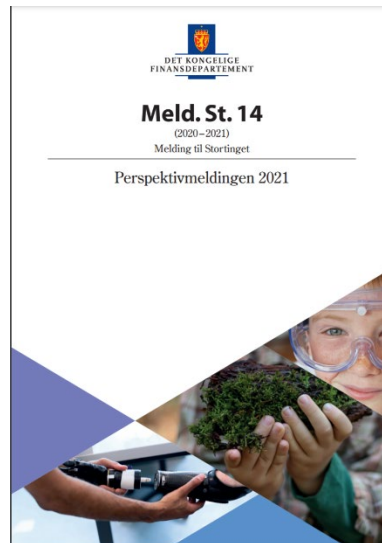
Framleis høgt investeringsnivå med stigande rente

Med den gjennomførte bygginga av nye Dale skule og Vaksdal skule, samt bygging av nytt helsebygg på

Vaksdal, er investeringsnivået i perioden framleis høgt for ein kommune på vår størrelse. Desse investeringane reduserer i liten grad driftskostnadane. Låneopptak til investeringar aukar kapitalutgiftene monaleg i planperioden og reduserer handlingsrommet for andre tenester. Med den auka lånerenta vi no ser, vil dette påverke Vaksdal kommune i åra som kjem. Det må vere eit mål å auke eigenkapitalen i investeringsprosjekt for å redusere låneopptaket til kommunen. Auka låneopptak i staden for bruk av eigenkapital har vært freistande i tider med lågt rentenivå men er særst negativt for Vaksdal kommune når renta stig. Opptak av lån bind kommunen sitt økonomiske handlingsrom i 20-30 år framover og gjer kommunen meir sårbar for lokale og regionale/globale endringar. I september 2021 hadde vi første renteheving på lenge og renta har stege til eit høgt nivå samanlikna med dei siste 10 åra. Styringsrenta er pr august 2022 på same nivå som desember 2011. Det er venta at renta vil stige ytterlegare i 2022 og dette vil påverke Vaksdal kommune sitt driftsnivå når gjelda er blitt så stor som den er blitt. Det må være eit mål i økonomiplanperioden å redusere lånegjelda.

Samtidig som vedlikehaldsstrategien skal leggst til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpassast det økonomiske handlingsrommet. Finansiering av verdibevaring for heile bygningsmassen må skje over fleire periodar. Raskare omstilling for å tilpasse oss rammevilkåra i planperioden og behovet for rask omstilling for å tilpasse oss lågare inntekter og reduserte rammer til tenesteyting vil prege perioden. Auka kapitalkostnader og pensjonskostnader skal dekkast inn samtidig som både krav frå myndigheiter og forventningar i samfunnet aukar. Mange kommunar er i same situasjon.

Den kom ny perspektivmelding i 2021. I denne perspektivmeldinga frå regjeringa, som vert lagt fram kvart 4 år, vert det stilt klare krav om prioritering og effektivisering i offentlig sektor. Eit hovudmål er også å få fleire i jobb til å dekke dei auka utgiftene som kjem, mellom anna basert på demografiske endringar. Om offentlig sektor vert det sagt:

Vi må få mer ut av ressursene i offentlig sektor

Nye satsinger over statsbudsjettet må i økende grad følges opp med bedre ressursbruk og omprioriteringer.

Vi må sette inn tiltak på tre viktige områder:

Organisering, styring og ledelse i offentlig sektor må rettes inn mot å utnytte ressursene bedre. Offentlige virksomheter tar i bruk ny teknologi for å jobbe smartere. Både virksomheter og innbyggere har erfart at nye digitale løsninger sparer tid og gir bedre brukeropplevelser. Fremover må slike investeringer i større grad også gi besparelser på budsjettene slik at vi kan finansiere nye prosjekter og frigjøre arbeidskraft til nye oppgaver. Gevinster av offentlige digitaliserings- og effektiviseringsprosjekter må hentes ut og det må fortsatt legges til rette for kommunesammenslåinger.

Velferdsordningene må være bærekraftige, og offentlige tjenester må være kunnskapsbaserte. De tjenester og behandlinger som prioriteres, må være de som i størst grad bidrar til bedre helse og velferd. Forebygging gir det beste utgangspunktet for en frisk befolkning, et produktivt arbeidsliv og håndterbare utgifter. Eksempler er folkehelsearbeid som forebygger behov for tjenester og behandling og tiltak som legger til rette for at eldre kan bo lenger hjemme. God ressursbruk krever stadig tilpassing av regelverk og velferdsordninger. De ordningene som ikke treffer dagens behov, skal derfor tilpasses.

Samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer kan styrke vekstevnen i økonomien, og det offentlige har en viktig rolle i å tilrettelegge for velferd og vekst. Men det er viktig å velge de riktige prosjektene. I tillegg må kostnadene holdes under kontroll. Kostnadsoverskridelser tar penger fra andre viktige prosjekter. Investeringsplaner må være fleksible for å ta høyde for endringer i samfunnet.

Inntekter

Rammetilskot og skatt

Rammetilskotet vert påverka av folketalsutvikling, alderssamansetning og andre demografiske forhold samanlikna med landet samla.

Kostnadsnøklar vert nytta i utgiftsutjamninga. Målet med utgiftsutjamninga er å sette kommunane i stand til å gje innbyggjarane likeverdige og gode tenester.

Kriteria i kostnadsnøkkelen kan i grove trekk delast opp i tre grupper; alderskriteria, sosiale kriteria og strukturelle kriteria. Alderskriteria og sosiale kriteria seier noko om alderssamansetning og levekårsdata i kommunane som påverkar etterspurnaden etter kommunale tenester. Strukturelle kriteria seier noko om variasjon i kostnadsforhold ved kommunen som kan forklare delar av kommunen sine utgifter, som kommunestørrelse og busettingsmønster.

Det er venta reduksjonar i åra som kjem som følgje av demografiske endringar i kommunen, noko som krev tilpassing til endra behov og rammevilkår. Dersom vi legg SSB sin framskriving til grunn med middels nasjonal vekst frametter, og lav vekst for Vaksdal kommune, viser utrekningar at det i planperioden kan påreknast reduksjonar i rammeoverføringane. Inntektsbortfallet stiller krav til større og raskare endringar for å tilpasse oss nye rammevilkår og redusert behov for tenester.

Om det vert nedgang i folketalet slik dei siste prognosane viser, vil det redusere rammeoverføringane til kommunen basert på forventa lågare behov for tenester. Det er lagt til grunn ein viss nedgang i rammetilskott grunna svakare/lågare utvikling enn landet.

Vaksdal Kommune har ein behovsindeks på 18,21% noko som gjer at kommunen vert noko kompensert for dei ovannemnde kriteria. Kommunen vert derimot ikkje kompensert for nedgang i folketalet og det inntektsbortfallet det medfører. Behovsindeksen er uendra siste året.

	HELE LANDET		VAKSDAL		
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag
0-1 år	0,0057	108 843	63	0,7990	-0,11 %
2-5 år	0,1355	232 622	168	0,9970	-0,04 %
6-15 år	0,2632	639 962	483	1,0419	1,10 %
16-22 år	0,0236	451 409	296	0,9052	-0,22 %
23-66 år	0,1051	3 106 418	2 090	0,9288	-0,75 %
67-79 år	0,0570	623 431	537	1,1891	1,08 %
80-89 år	0,0775	192 104	194	1,3941	3,05 %
over 90 år	0,0389	47 036	82	2,4067	5,47 %
Basistillegg	0,0159	275	0,8326	4,1852	5,06 %
Sone	0,0100	21 146 080	55 944	3,6522	2,65 %
Nabo	0,0100	9 629 999	10 063	1,4425	0,44 %
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0012	1,7228	0,15 %
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0070	49 484	40	1,1159	0,08 %
Flyktninger uten integreringstil:	0,0082	163 698	44	0,3711	-0,52 %
Dødlighet	0,0459	40 469	33	1,1257	0,58 %
Barn 0-15 med enslige forsørger	0,0186	110 975	68	0,8459	-0,29 %
Lavinntekt	0,0117	286 977	197	0,9477	-0,06 %
Uføre 18-49 år	0,0063	119 344	117	1,3534	0,22 %
Opphøringsindeks	0,0093	169	0,0543	0,4442	-0,52 %
Aleneboende 30 - 66 år	0,0189	502 421	310	0,8518	-0,28 %
PU over 16 år	0,0491	19 939	16	1,1078	0,53 %
Ikke-gifte 67 år og over	0,0459	377 824	387	1,4140	1,90 %
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0165	38 895	17	0,5915	-0,67 %
Innbyggere med høyere utdann	0,0181	1 496 396	693	0,6393	-0,65 %
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,18213	18,21 %

Utgifter

Utgiftsnivået i kommunen har over tid vore høgt sett i forhold til tenestene, og inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og avkastning på aksjar har vore brukt til drift. Kommunal drift går i hovudsak til å produsere velferdstenester som helse og meistring, grunnskule og barnehagetilbod. Drifta er arbeidsintensiv, og løn og sosiale utgifter utgjer dei største utgiftspostane i kommunale budsjett. Samanlikna med landet for øvrig, ser vi at av samla netto driftsutgifter bruker Vaksdal kommune relativt mykje på helse og meistring. Noko av denne forskjellen kan forklarast med fleire eldre, men kommunen har også eit høgt utgiftsnivå når ein justerer for talet på eldre. Framover mot 2030 og 2040 er det venta at utgiftene til helse og meistring vil auke, samstundes som utgiftene til oppvekst må reduserast. Dette ble også framheva i gjennomgangen som Agenda Kaupang hadde i 2019/2020. Men utgiftene kan ikkje aukast i takt med behovet då kommunen allereie har høgt forbruk på dette området.

Oversikta under viser kommunen sine netto driftsutgifter (andel) på nokre av dei tenestene som kommunen leverer, sett opp mot landet utanom Oslo.

Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde i % av totale utgifter	Landet uten Oslo		Vaksdal		Kostra gruppe 5	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Helse- og omsorg	37,6	40,5	48,0	48,3	42,0	45,8
Grunnskole	23,0	23,6	21,5	22,2	21,4	22,3
Barnehage	14,2	14,4	10,2	9,7	10,2	10,9
Eiendomsforvaltning, kommune	8,9	9,5	10,7	11,3	8,9	9,4
Samferdsel, kommune	1,8	2,0	4,9	1,6	2,7	2,6
Administrasjon, kommune	7,2	7,3	6,0	6,7	8,3	8,7
Politisk styring og kontrollvirksomhet, kommune	0,8	0,8	1,5	1,7	1,3	1,4
Brann- og ulykkesvern	1,4	1,5	2,6	2,2	1,7	1,7
Sosialsektoren samlet	5,1	4,9	2,6	2,7	3,9	3,7
Barnevern	3,4	3,4	2,9	3,0	2,8	2,9

Rammevilkår

Statsbudsjettet for budsjettåret 2023 – Kommuneøkonomi

Statsbudsjettet vart lagt fram 06.10.2022. I brev til kommunane har Statsforvaltaren gitt eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til statsbudsjett for 2023:

Brevet frå statsforvaltaren følgjer under. Tal og endringar som følgje av statsbudsjettet er ikkje innarbeida i dette dokument og kjem til budsjettseminar.

Prop. 1 S

(2022–2023)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2023

Statsbudsjettet

Statsbudsjettet 2023 - kommuneopplegget

Regjeringa presenterer framlegg til statsbudsjett for 2023. Statsforvalta ren vil her gi eit samandrag som kan vere nyttig for kommunane i samband med budsjettarbeidet i haust.

Det er ein pårekna vekst frå 2022 til 2023 i frie inntekter for kommunane samla i Vestland på 3,5 prosent. Pårekna vekst for kommunane samla i landet er også 3,5 prosent. 22 kommunar i Vestland ligg likt eller over landsgjennomsnittet, medan 21 kommunar ligg under.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane utan at fylkeskommunane er med, og «departementet» betyr Kommunal- og distriktsdepartementet (KOD).

Vi tek i innleiinga med endringar i kommuneøkonomien for inneverande år.

Det økonomiske opplegget for 2022

I revidert nasjonalbudsjett var det ein pårekna skatteauke for kommunane i år på 6,8 prosent. I denne veksten inngår ekstraordinær og mellombels skatt frå auka utbytte, i tillegg til pårekna løns- og sysselsetjingsvekst.

Dei pårekna skatteinntektene er no justerte opp med kr 2,4 mrd. for kommunesektoren frå nivået i revidert nasjonalbudsjett, av dette i underkant av kr 2,0 mrd. for kommunane.

Det blir som meldt i revidert nasjonalbudsjett gjennomført eit samla trekk på rammetilskatet for kommunane i år på kr 9,7 mrd. som følgje av ekstraordinære inntekter frå utbytteskatt. Trekket blir gjort på dei fire siste terminutbetalingane for rammetilskat i år, t.o.m. november.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane var i revidert nasjonalbudsjett 3,7 prosent. Pårekna lønsvekst var også 3,7 prosent i revidert nasjonalbudsjett.

Det har vore ein betydeleg kostnadsvekst i 2022. Den samla pris- og kostnadsveksten i år er auka frå 3,7 prosent til 5,3 prosent. Denne består av:

Prisvekst produktinnsats 7,3 prosent

Prisvekst investeringar 7,5 prosent

Lønsvekst 3,8 prosent

Samla prisvekst 5,3 prosent

Pårekna samla prisvekst vart utarbeidd i månadsskiftet juli/august, og det vil vere stor uvisse knytt til denne.

Det er ikkje lagt opp til kompensasjon av kostnadsveksten i år. Samanlikna med nivået i revidert nasjonalbudsjettet, utgjer meirskatteveksten om lag 1/3 av kostnadsveksten.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2023

Det er rekna med ein korrigert skatteauke for kommunane frå 2022 til 2023 med 0,5 prosent. Pårekna skatteinntekter i 2023 byggjer blant anna på pårekna lønsvekst (4,2 prosent) og opp- justering av det kommunale skatteøynet. I denne prosentveksten for skattevekst frå 2022 til 2023 er ekstraordinær utbytteskatt i år korrigert ut av grunnlaget for 2022.

Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyet blir oppjustert frå 10,95 prosent i 2022 til 11,15 prosent i 2023.

Det er lagt opp til at skattedelen av kommunane sine samla inntekter skal vere om lag 40 prosent også for 2023.

Den samla pris- og kostnadsveksten i kommunane - kommunal deflator - er i framlegget 3,7 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskat og øyremerkte tilskat i stats- budsjettet. Kostnadsdeflatoren består av:

Prisvekst produktinnsats 3,0 prosent

Prisvekst investeringar 3,2 prosent

Lønsvekst 4,2 prosent

Samla prisvekst 3,7 prosent

Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for primærkommunane frå 2022 til 2023 på om lag kr 1,7 mrd. Denne veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett.

Den ekstraordinære og mellombeise skatteveksten i år frå utbytteskatt er ikkje med i grunnlaget for inntektsvekst frå 2022 til 2023. Kompensasjon for andre mellombeise tiltak som koronatiltak er også korrigert ut av grunnlaget for pårekna inntektsvekst.

Veksten i dei frie inntektene er realauke slik at priskompensasjonen frå 2022 til 2023 vil korne som eit tillegg i inntektene.

Veksten i frie inntekter må blant anna dekke auka kostnader som følgje av befolkningsutviklinga.

Det er ein vesentleg auke i pårekna demografikostnader for 2023 samanlikna med det som var lagt til grunn i kommuneproposisjonen. Dette kjem i hovudsak som følgje av flyktningar frå Ukraina.

Pårekna meirkostnader demografi i 2023 er førebels rekna til om lag kr 1,7 mrd. for primær- kommunane. Dette er den delen av meirkostnadene som må bli dekte av veksten dei frie inntektene.

Auken i frie inntekter og demografikostnader er difor om lag på same nivå, kr 1,7 mrd. Det er m.a.o. lagt til grunn at auken i dei pårekna demografikostnadene blir dekte inn med auken i frie inntekter.

For pensjonskostnader samanlikna med pårekna lønsvekst i 2023, er det rekna med ein nedgang på totalt om lag kr 100 mill. Fordelinga er 90 prosent på kommunane og 10 prosent på fylkes- kommunane. Det er stor uvisse knytt til overslaget.

Frie inntekter - skatt og rammeoverføring - på kvar kommune

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2023. Pårekna skatt og inntekts- utjamning i tabellen byggjer på kommunane sin faktiske skatteinngang i 2021. Dette grunnlaget er justert opp i samsvar med pårekna samla skattevekst i 2022 og 2023.

I berekning av skatteprognose for 2023 er det justert for same endring i prosent i høve til rekneskap 2021 for alle kommunane, uavhengig av den lokale utviklinga i kvar kommune etter 2021. Denne skatteprognosen er nytta som grunnlag for pårekna inntektsutjamning. Kommunane må justere for lokale tilhøve i budsjetteringa av skatt for 2023.

Veksten i frie inntekter vil variere mellom kommunane. Årsaker er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt frå år til år:

endringar i inntektssystemet

endringar i folketalet og alderssamansetjing endring i andre kriteriedata

endring i fordelinga av skjønstilskot endring i veksttilskot

endring i distriktstilskot eller småkommunetillegg endringar i skattegrunnlaget

opptrapping av kompensasjon for gradvis reduksjon i eigedomsskatt i overgangsperiode frå endring i

skattereglar f.o.m. 2019 (reduksjon i eigedomsskatt inngår ikkje i utrekninga av prosentvekst i vedlagt tabell).

Priskompensasjon frå 2022 til 2023 er innarbeidd i oversynet over dei frie inntektene i vedlagt tabell.

Det er rekna med ein nominell vekst i kommunane i landet sine samla frie inntekter frå 2022 til 2023 med 3,5 prosent. Denne veksten er rekna i høve til pårekna inntektsnivå i år (rekneskap 2022), medrekna oppjusteringa av skatteinntektene. Den pårekna veksten for kommunane samla i Vestland er også 3,5 prosent.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne saman- hengen. Utrekna prosentvekst for dei frie inntektene er korrigerert for dette i vedlagt tabell, slik at kompensasjon i denne samanheng ikkje inngår i prosentveksten. I utrekning av prosentvekst er det også korrigerert for innlemming av øyremerkte tilskat i rammetilskatet.

I vedlagt tabell er ekstraordinære løyvingar i samband med koronatiltak i 2022 og meirskattevekst i 2022 frå utbytte korrigerert ut av grunnlaget for 2022 i berekninga av veksten i frie inntekter frå 2022 til 2023.

Aktuelle saker

Tilskat per grunnskule

For 2022 er det gitt eit tilskat på kr 500 000,- per kommunal grunnskule. Tilskatet er gitt med ei særskilt fordeling basert på talet for grunnskular i kommunane i skuleåret 2021/2022 og er finansiert med eit likt beløp per innbyggjar innafor innbyggjartilskotet til kommunane.

Tilskatet er vidareført i framlegget for 2023, i underkant av kr 1,3 mrd. samla for kommunane i landet. Tilskatet inngår i beløpa for innbyggjartilskot i kolonne i vedlagt tabell. Tilskotssats blir prisjustert for 2023 til kr 519 000,- per grunnskule.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Den delen av rammetilskatet som er grunngitt med satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2022 til 2023, med priskompensasjon på 3,7 prosent. For 2023 er rammetilskatet knytt til føremålet kr 987,4 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0-19 år, med eit minstenivå på kr 100 000,- per kommune.

Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerkte tilskat for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskat til kommunane i 2023 vil vere basert på direkte løns- utgifter i 2022 knytte til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2023:

Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslags-nivået.

Berekningsgrunnlaget for kompensasjon i 2023 er netto utgifter i 2022.

Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per tenestemottakar frå kr 1 470 000,- til kr 1 526 000,-. Auken i innslagsnivå er lik pårekna lønsvekst i prosent i 2022 (3,8 prosent).

Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2023, skal kommunane inntektsføre i sine rekneskap for 2022. Kommunane skal inntektsføre den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.

Tilskot for personar med psykisk utviklingshemming (16 år og eldre) i rammetilskotet blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget. Eventuelle statlege øyremerkte tilskot blir også trekte frå berekningsgrunnlaget.

Ressurskrevjande tenester - tilleggskompensasjon

Mindre kommunar som har særleg høge utgifter til ressurskrevjande tenester, får ein særskilt kompensasjon. Kompensasjonen kjem i tillegg til det ordinære toppfinansieringstilskotet for ressurskrevjande tenester. Det er følgjande kriterium for at kommunar skal få tilskatet:

mindre enn 3200 innbyggjarar

høge utgifter til ressurskrevjande tenester per innbyggjar

gjennomsnittlege skatteinntekter dei siste tre åra som er lågare enn 120 prosent av landsgjennomsnittet

Det blir t.d. ikkje teke omsyn til eigedomsskatteinntekter eller andre kraftinntekter/havbruksmidlar. Ramma for tilskotet er kr 55 mill. i 2022. Kommunane blir i 2022 kompenserte med 80 prosent av netto utgiftene over ein terskelverdi per innbyggjar.

Det er framlegg om å auke ramma for tilleggskompensasjon frå 2022 med kr 26 mill., til kr 82,8 mill., medrekna prisjustering til 2023. Auken i tilskotsramma blir finansiert av eit like stort trekk per innbyggjar på innbyggjartilskotet, som del av rammetilskotet til kommunane.

Heildøgns omsorgsplassar

I statsbudsjettet for 2023 er det ikkje framlegg om å prioritere eigne stimuleringsmidlar i investeringstilskotet til heildøgns omsorgsplassar. Det er pårekna at tilsegnsskema for 2022 vil bli brukt opp. Den delen av tilsegnsskema som kan nyttast til rehabilitering og modernisering/ utskifting av eksisterande plassar (ikkje netto tilvekst), er allereie brukt opp.

Vedtak for 2022 - heilårsverknad i 2023

I statsbudsjettet for 2022 vart det løyvd kr 640 mill. meir til gratis kjernetid i SFO for førsteklassingar frå hausten 2022 og kompensasjon kr 187 mill. for bortfall av avkorting av barnetrygd i sosialhjelp frå 1. september 2022. Begge dei nemnde tiltaka vil gi heilårsverknad i 2023.

Konsesjonskraftinntekter

Høge straumprisar har gitt vesentleg høgare verdi på konsesjonskrafta. Det er difor framlegg om eit eittårig trekk på rammetilskotet i 2023 frå kommunar og fylkeskommunar som har inntekter frå konsesjonskraft, og som ligg i område med høgaste prisar. Det samla trekket på landsbasis er kr 3 mrd., fordelt med kr 2,2 mrd. for kommunane og kr 0,8 mrd. for fylkeskommunane.

Kraftkommunane skal rapportere til departementet om verdien av konsesjonskraft innan

1. desember d.å., som eit grunnlag for berekning av trekk i rammetilskotet i 2023. Den endelege fordelinga av trekket vil difor bli fastsett etter 1. desember og innan året er omme. Departementet vil gi nærare informasjon om rapporteringa.

Grunnrenteskatt på havbruk og vindkraft

Kommunane har inntekter frå havbruk frå vekst i oppdrettsnæringa frå Havbruksfond og produksjonsavgift. Frå 1. juli 2022 er det ei ny særavgift på landbasert vindkraft som skal gå til vertskommunane. Kommunane kan også ha eigedomsskatt knytt til havbruk og vindkraft.

Regjeringa gjer framlegg om å innføre grunnrenteskatt for landbaserte vindkraftverk og på havbruk (laks, aure, regnbogeaure) frå 2023, med ein skattesats på 40 prosent. Regjeringa legg opp til at halvparten av inntektene frå grunnrente skal gå til kommunesektoren. Skatten vil bli kravd inn av staten f.o.m. 2023, men vil bli fordelt ut til kommunesektoren først f.o.m. 2024. Totalt er dette pårekna å utgjere om lag kr 3,1 - 3,2 mrd. i inntekter til kommunesektoren i 2024, knytt til skatten som blir kravd inn i 2023. Alle kommunar og fylkeskommunar vil få inntekter frå grunnrenta, men vertskommunar vil få ein større del.

Kommunesektoren sine inntekter frå grunnrenteskatt havbruk og vindkraft vil vere tredelte:

Ein produksjonsavgift som vil gå direkte til vertskommunane (for havbruk vil også noko gå til verts- fylkeskommunane). Denne er pårekna til kr 750 mill. for havbruk og kr 334 mill. for vindkraft.

Ein naturressursskatt som vil gå inn i berekningsgrunnlaget for inntektsutjamninga i rammetilskotet til kommunane og fylkeskommunane. Denne er rekna til kr 750 mill. for havbruk og kr 217 mill. for vindkraft.

Ei ekstraløyving som vil gå inn i rammetilskotet. Denne skal sikre at kommunesektoren får den fast- sette delen av grunnrenta på 50 prosent. Denne inntekta er rekna til kr 325 - 400 mill. for havbruk og kr 700 mill. for vindkraft.

Det er førebels ikkje gjort nokon berekningar for den einskilde kommune knytt til desse inntektene. Departementet vil vurdere dette nærare.

Framlegget har ikkje direkte konsekvensar for ordninga med inntekter frå Havbruksfond. Framlegget til auka skattlegging vil likevel kunne bidra til at verdien på konsesjonane blir låga re dersom inter- essa for å by på desse blir mindre. Dette kan få konsekvensar for utbetalingar frå Havbruksfond.

Inntektssystemet i 2023

Inntektsutjamning

Inntektsutjamninga er 60 prosent av skilnaden mellom kommunen sitt skattenivå og gjennom- snittleg

skattenivå for kommunane i landet. Tilleggskompensasjonen - for kommunar med lågt skattenivå - er 35 prosent av det skattenivået i kommunen er under 90 prosent av lands- gjennomsnittet. Kompensasjonsgraden blir vidareført som i noverande inntektssystem.

Overgangsordninga INGAR

Overgangsordninga med inntektsgarantitilskot (INGAR) gir kompensasjon for ei utvikling i ramme- tilskotet med meir negativt avvik enn eit fastsett beløp per innbyggjar (grenseverdien) frå lands- gjennomsnittet, frå eitt år til det neste. Grenseverdien for kompensasjon er no kr 400,- per innbyggjar. Det vil m.a.o. vere den delen av utviklinga i rammetilskot frå det eine året til det neste året som er meir enn kr 400,- per innbyggjar svakare enn landsgjennomsnittet, som blir kompensert.

INGAR tek ikkje omsyn til endring i skatt, inntektsutjamning, veksttilskot og skjøntilskot. INGAR tek omsyn til endringar i inntektssystemet, innlemming av øyremerkte tilskot i rammeoverføring, oppgåveendringar, endringar i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre og personar med psykisk utviklingshemming), bortfall av småkommunetillegg og nedgang eller bortfall av distriktstilskat.

Teljetidspunkt

For 2023 gjeld folketal per 1. juli 2022 for innbyggjartilskotet (medrekna overgangsordninga INGAR) og kriteria for aldersgrupper i utgiftsutjamninga. Andre kriteriedata i utgiftsutjamninga er frå 1. januar 2022. Oppdatering av folketal i inntektsutjamninga blir vidareført med teljedato 1. januar i sjølve budsjettåret (2023).

Veksttilskat

Veksttilskatet blir gitt til kommunar som har hatt ein årleg befolkningsvekst dei siste tre åra høgare enn ei vekstgrense i prosent (gjennomsnitt per år). I 2023 blir vekstgrensa ført vidare med 1,4 prosent.

Veksttilskatet blir gitt med eit fastsett beløp per innbyggjar utover vekstgrensa. Beløpet blir pris- justert i 2023 til kr 64.555,-.

Fjaler kommune er einaste kommune i Vestland som får veksttilskat i 2023.

Distriktstilskat Sør-Noreg utanom småkommunetillegg

Distriktstilskatet skal ivareta kommunar i Sør-Noreg med svak samfunnsutvikling. Det blir gitt til kommunar som har ein distriktsindeks på 46 eller lågare.

Skattenivået må ha vare under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Den eine delen av tilskotet blir gitt med ein sats per kommune, og den andre delen av tilskotet blir gitt med ein sats per innbyggjar. Begge delane av tilskotet blir gradert på grunnlag av distrikts- indeksen slik at lågare indeks gir større tilskot.

Småkommunetillegg

Småkommunetillegget blir gitt til kommunar med under 3200 innbyggjarar. Tilskotet er gradert på grunnlag av distriktsindeks. Jo høgare distriktsindeks, jo større trekk i høve til fullt tilskot (opp til 50 prosent). Dei kommunane som har lågast indeks får ikkje noko trekk i høve til fullt tilskot. Skatte- nivået må ha vare under 120 prosent av landsgjennomsnittet i gjennomsnitt for dei siste tre åra, for at kommunen skal få tilskot.

Utgiftsbehov

Gjennom utgiftsutjamninga i inntektssystemet skal kommunane få full kompensasjon for skilnader i kostnader som dei ikkje sjølve kan påverka. Grunnlaget for omfordelinga i utgiftsutjamninga er utgiftsbehovet per innbyggjar for landsgjennomsnittet og for den einskilde kommune. Utgangs- punktet for berekning av

utgiftsutjamninga for 2023 blir rekneskapstal for 2019. På bakgrunn av koronapandemien, blir korkje rekneskapsåret for 2020 eller 2021 nytta som berekningsgrunnlag.

Inndelingsti lskot

Samanslåingskommunar får eit årleg inndelingstilskat. Tilskatet blir gitt årleg frå og med år 2020 for ein periode på femten år og blir deretter trappa ned over fem år. Inndelingstilskatet blir tillagt pris- kompensasjon kvart år. Tilskatet erstattar bortfall av basistilskat og eventuelt bortfall av små- kommunetilskot/reduksjon distriktstilskat som følgje av samanslåinga. Berekningsgrunnlaget er inntektssystemet i 2016 då basistilskatet var kr 13,2 mill. for kvar kommune (før endringane i inntektssystemet i 2017 med gradering av basistilskat m.m.).

Inndelingstilskatet er tillagt priskompensasjon frå 2022 til 2023 (3,7 prosent).

Framlegg til endringar i inntektssystemet

I mai 2020 vart det sett ned eit offentleg utval som skulle gjere ei heilskapleg gjennomgang av inntektssystemet. Utvalet har no lagt fram si utgreiing i ein NOU og korne med framlegg til endringar. Framlegget er no på høyring. Regjeringa tek sikte på å korne med framlegg til nytt inntektssystem for kommunane i kommuneproposisjonen våren 2023, med verknader frå 2024.

Skjønstilskot

Basisramma for skjønstilskot til kommunane for heile landet blir redusert frå kr 850 mill. i 2022 til kr 800 mill. i 2023. Vestland si ramme er redusert frå kr 145,0 mill. i 2022 til kr 139,1 mill. i 2023.

Ein del av skjønnsramma for 2023 vil først bli fordelt mellom kommunane i budsjettåret 2023. Statsforvaltaren i Vestland har gjort ei overordna fordeling av skjønsmidlane mellom ordinært skjøn i statsbudsjettet (kr 109,1 mill.), fornyings- og innovasjonsprosjekt (kr 15,0 mill.) og til fordeling i budsjettåret (kr 15,0 mill.).

Fordelinga av ordinært skjønstilskot for 2023 er vist i eigen kolonne i vedlagt tabell. Vi viser til vår nettside der det blir lagt ut meir informasjon om fordelinga av skjønstilskot mellom kommunane.

Med helsing

Liv Signe Navarsete

Nils Erling Yndesdal
kommunaldirektør

Budsjett 2023

Økonomiplanen frå tidlegare år er retningsgjevande for årsbudsjettet. Føresetnader med inntekter og utgifter er oppdatert basert på inntektssystemet, folketal pr 1.7 og andre endringar.

Frie inntekter

Dei samla frie inntektene (rammetilskot og skatt) for Vaksdal kommune vert berekna til om lag 297,7 mill i 2023. Dette er ein auke frå 2022 men dekkjer dessverre ikkje opp vekst på andre område som løn og prisvekst. Kraftig auke i kapitalkostnader gjer at total ramme til tenesteproduksjon er om lag likt i 2023 som i 2022. Dette medfører at endra krav til tenestene, løns og prisvekst må takast inn på andre område og det er naudsynt å redusere tenestenivået totalt sett i kommunen.

Folketal pr 1.juli 2022 ligg til grunn for rammetilskotet neste år. Vaksdal kommune hadde etter oppdaterte kriteriedata frå departementet pr 1.juli i år 3873 innbyggjarar, mot 3913 pr 01.07.21. Dette er ein nedgang på 40 personar frå førre år, mot nedgang på 27 frå 2020 til 2021. I det kommunale inntektssystemet reduserer dette behovet for inntekter i form av rammetilskot og skatt. Det kan vere verdt å merke seg at av nedgangen på 40 så kjem 18 personar frå den delen av befolkninga som vert rekna som den skattebetalande delen av befolkninga. Gruppa i alderen 67 og oppover er stabilt mens 0-15 har ein nedgang på 38 personar.

	01.07.2021	01.07.2022	Endring	Endring %
Innbyggere 0-1 år	63	62	-1	-1,1 %
Innbyggere 2-5 år	168	151	-17	-8,4 %
Innbyggere 6-15 år	483	463	-20	-4,1 %
Innbyggere 16-22 år	296	311	15	4,5 %
Innbyggere 23-66 år	2 090	2 072	-18	-0,8 %
Innbyggere 67-79 år	537	544	7	1,5 %
Innbyggere 80-89 år	194	199	5	2,2 %
Innbyggere 90 år og over	82	71	-11	-14,7 %
Innbyggere ialt	3 913	3 873	-40	-1,0 %

Rammetilskot og utgiftsutjamning utgjer 163,5 mill og skatt inkl. inntektsutjamning utgjer 134,3 mill. Isolert sett utgjer utgiftsutjamninga 40,3 mill og inntektsutjamninga 14,8 mill. Distriktstilskot utgjer 4,9 mill i 2023.

Kostnadsindeksen er berekna til 18,21% i 2022 (for 2023 budsjett). Dette er likt som året før. Delen av rammetilskotet som kjem frå utgiftsutjamning aukar frå 2021, som ein følgje av at berekna utgiftsbehov pr innbyggjar blir auka.

Inntekter frå vasskraft

Eigedomsskatt er ein kommunal skatt som kommunen nyttar til finansiering av tenestetilbodet. Største delen av eigedomsskatten kjem frå kraftverka, der skattegrunnlaget for komande år vert berekna av sentralskattekontoret basert på inntekter og kostnader dei siste 5 år. Eviny har tidlegare år komme med prognosar for dei neste åra i økonomiplanperioden. Dei har ikkje kunne gje dette i år og visar til skattegrunnlaget som kjem seinare på året. Det er likevel utarbeida og motteke eit estimat på 2023 inntekter som er lagt til grunn i budsjettet. Men som følgje av statsbudsjettet med forslag om å auke grunnrenteskatten kan desse estimata vere usikre i perioden men det er dei mottekne tala som er lagt til grunn.

Grunnrenta er endra siste åra i tråd med reduksjon i selskapsskatten. Med auka grunnrente vert eigedomsskatten i kommunen redusert, sjølv små endringar slår ut på skattedelen frå kraftverk. Forslaget no om å auke denne frå 37% til 45% er alvorleg og vil redusere lønnsomheten hos kraftverka. Dette påverkar både utbytte og eigedomsskatt som Vaksdal kommune mottek frå kraftverka.

Kapitaliseringsrenta på eigedomsskatt har lagt fast på 4,5 % sidan 2011. Det gir eit lågare skattegrunnlag for kraftverka. Kommunen er av den oppfatning at kapitaliseringsrenta bør følgje utviklinga over tid i rentemarknaden.

For næring er det maksimal sats på 7 promille. I takseringa som vart gjort hausten 2019 for hus og fritidsbustader vart det lagt til grunn ein promillesats på 3,2 og denne er også nytta i 2023 budsjettet.

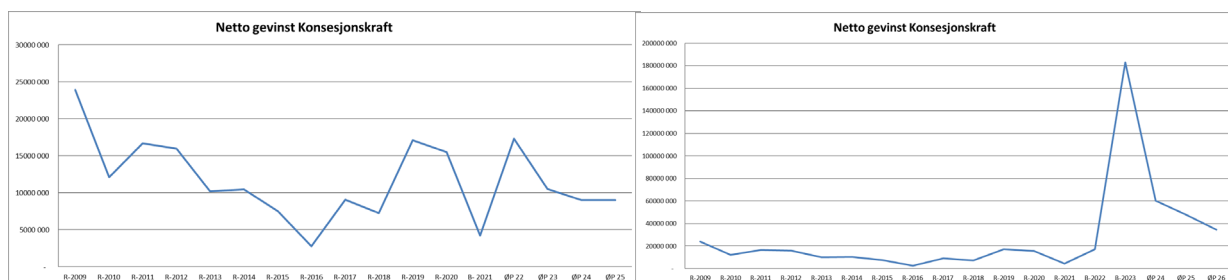
Det er budsjetttert med eigedomsskatt frå vasskraftverk (Eviny) med 22,3 mill i 2023, øvrige næringar gjer 4,9 mill og hus og fritidsbustader gjer 10,8 mill i inntekt til kommunen. Dei siste forslaga frå regjeringa på auka skattlegging av kraftverka, gjer desse prognosane usikre.

I statsbudsjettet for 2020 vart det mellom regjeringspartia forhandla fram ein generell reduksjonsats på 30% på alle bustad og fritidseigedomar. Sjølv om dette ikkje heiter botnfrådrag så fungerer det på same måte. Bustad- og fritidseigedomar i Vaksdal kommune fekk denne reduksjonen (30%) i ny takst gjeldande frå 2020. Eit eventuelt kommunalt botnfrådrag i tillegg vil redusere kommunen sine inntekter ytterlegare. Ved innføring av, til dømes kr 300 000,- i botnfrådrag på bustad og fritid vil dette gje kommunen eit årleg inntektstap på omlag 2,5 millionar. Dette er då inntekter som må dekkast inn andre plassar. Det er ikkje tatt høgde for botnfrådrag i økonomiplan og det er heller ikkje anbefalt å gjere det då de får for store konsekvensar for inntektene og tenestene. Å vurdere botnfrådrag vil redusere inntekta ytterlegare og dette må då evt. dekkjast inn på andre områda.

Konsesjonskraft

Kommunen har konsesjonskraft som vert omsett i marknaden. Dette salet har gitt Vaksdal kommune store inntekter i åra som har vært, og dette er pengar som har vorte nytta i drifta. Netto gevinst har variert mykje. 2016 og 2021 var låge år mens 2019 og 2020 var gode år med inntekt på netto om lag 15-17 mill. Krafta har vært selt i markanden og har vært brukt til både drift og reduksjon av låneopptak, men også til avsetning til disposisjonsfond. Årsakene til prisvariasjonane er samansett, frå global klima- og energipolitikk til situasjonen i kraftmarknaden, teknologiutvikling, CO₂- pris med vidare som påverkar prisane. I 2022 har også krigen i Ukraina vært med å påverke prisen på kraft her heime, som følgje av mellom anna stengde gassleidningar frå Russland. Det er store svingingar i kraftprisen og det gjer det utfordrande å bygge langsiktige tenester på denne. Salet i 2022, for 2023, er imidlertid noko heilt anna med tanke på pris. Når ein tar inn prisen for 2023 inn i grafen som blir brukt til å samanlikne med tidlegare år blir dei tidlegare åra nærmast som ein rett strek. Dette til tross for at inntekta har variert mykje i åra mellom 2016-2022 og dette har skapt utfordringar for økonomiplanlegginga. Verdsbildet som vi ser pr september 2022 gjer at prisen på kraft har gått kraftig opp og salet som Vaksdal kommune har gjort, gjer kommunen inntekter som vi ikkje har sett før.

Første grafen under er graf frå budsjettdokumentet i 2021 som viser variasjonar i inntekt frå år til år, med store variasjonar. Når prisen for 2023 blir tatt inn blir historisk inntekt nærmast ein rett strek.

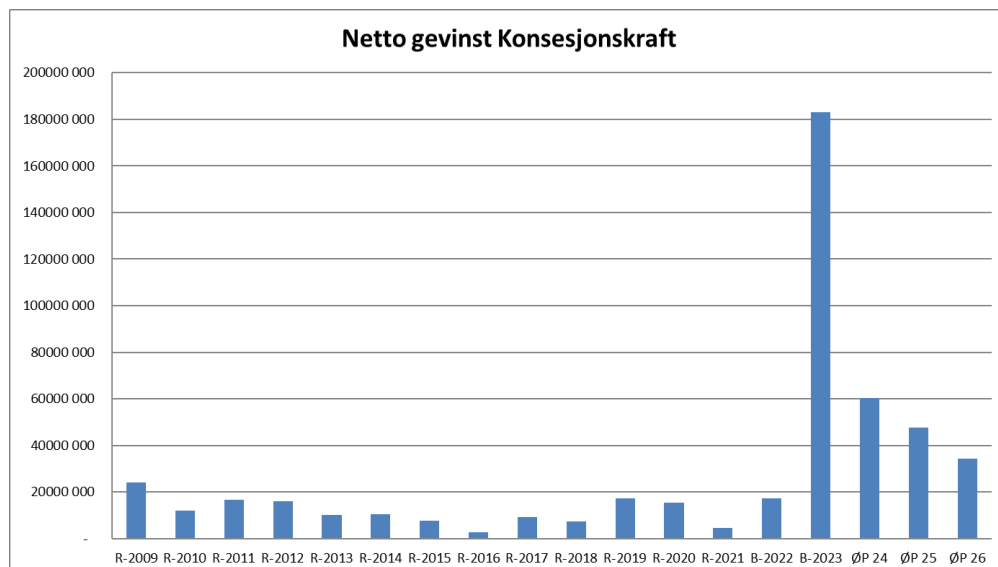

I 2019 ble krafta solgt for 41,1 øre mens den i 2021 ble solgt for 22,42 øre. For 2022 økte prisen igjen til 43,08 øre. Prisen for 2023 er kr 3,04. Dette er ein kraftig auke og som gjer at inntektene frå kraft i 2023 er heilt utan sidestykke i Vaksdal kommune. Men forslaget frå regjeringa om å trekke i rammetilskotet til kommunar som har konsesjonskraft gjer denne inntekta usikker. Det er også forslag om «høyprisbidrag» på kraft som er selt for meir enn 70 øre. Dette er eit anna usikkerheitsmoment i inntektene frå kraft i 2023 og framover. Kor mykje

kommunen sit igjen med må det kommast tilbake til når effekten er kjent. Dersom kommunen fortsatt får behalde krafta, gjer det store moglegheiter i åra som kjem, viss pengane blir forvalta rett. Det er kommunedirektøren sitt syn at dei ekstra inntektene vi no får i 2023 må nyttast til tiltak som ikkje aukar drifta, men heller blir brukt på tiltak som kan gje varige reduksjonar i åra som kjem. Dette vil då igjen gje betre vilkår for den daglege drifta og dei tenestene vi leverer. Det er derfor anbefalt å overføre midlar frå drift til investering, som utliknar låneopptak i 2023, anna enn refinansieringar av dei lån som forfell. Resten av midlane blir foreslått sett av til disposisjonsfond for å styrke den langsiktige bereevna til kommunen. Dette vil også skape rom for å justere rammetilskotet dersom kommunen mister mykje av inntektene som følge av regjeringa sitt framlegg, både med tanke på konsesjonskrafta og høgprisbidraget («toppskatten»). Dette vil då bli justert med budsjettjusteringar i 2023, når det er meir klart kva konsekvensar desse nye skattane vil ha. Kostnadsanslaget kan også bli justert med ei budsjettjustering, då den ikkje er klar. Men det som er klart er at forslaget frå regjeringa vil ha store konsekvensar i 2023 og kommunen må vere budd på å i verste fall betale tilbake mykje av dei midlane som er foreslått sett av til disposisjonsfond. På ein annan side står kommunen framfor store utfordringar med fallande befolkningstal og reduserte faste inntekter, og kraftmidlane som vi beheld på disposisjonsfondet er viktige i desse åra. Dei kan til dømes bidra til å redusere låneopptaket i 2024 også, for dermed å sette kommunen i ein atskilleg betre posisjon med tanke på lånegjeld, enn det som den er nå. Det historiske rentenivået er historie og kommunen er tent med å redusere lånegjelda.

Prognose på pris på kraft framover er usikker, og det er vanskeleg å spå pris på konsesjonskraft i økonomiplanperioden. Det vi kan rekne med er at vi må forvente lågare inntekter enn i 2023, i åra som kjem men det er håp om høgare prisar enn det til dømes har vært dei siste åra, utanom 2023. Kor mykje av regjeringa si skattlegging av kraftinntektene som består, i åra framover, og også usikkert. Det er gjort følgjande vedtak i KSAK 100/2016 «Ved gevinst ved sal av konsesjonskraft vert 2/3 av gevinsten overført frå drift til investering og 1/3 av gevinsten vert sett av til disposisjonsfond». Det er lagt opp til at dette vert gjort i økonomiplanperioden men det kan bli justeringar på dette ved for eksempel utlikning av låneopptak i 2023. Det er ikkje lagt opp til å ta noko inn i drifta då det ikkje er anbefalt å byggje langsiktige tenester på ei inntekt som varierer så mykje og som vi ikkje veit inntekta på i åra framover. Drifta må heller tilpassast dei sikre inntektene som kommunen har og ekstraintekter bør nyttast til spesielle tiltak eller redusere låneopptak.

I forkant av regjeringa sitt forslag om auka skatt på kraft, vind og laks, kom det nye inntektsutvalet med forslag om at kraftkommunar får redusert sin inntekt frå konsesjonskraft og at dette blir fordelt på andre kommunar. Dette forslaget er noko som det bør jobbast sterkt imot slik at kraftkommunar får behalde si rettmessige ekstraintekt for dei naturressursar som dei stil til rådvelde for samfunnet. Med dei utfordringar Vaksdal kommune står ovanfor i åra som kjem er det heilt vesentleg at kommunen får behandle desse inntektene. Ved å opne opp for 10%-en som ligger i forslaget har man endret prinsipp for konsesjonskraften og det vil være lett å justere denne i seinere år, til ugunst for kraftkommunene. Konsesjonskraft er ikkje ein skatt og må dermed haldast utanfor inntektssystemet.

Konsesjonsavgift

Ved konsesjonar gitt etter industrikonsesjonslova (ikl) eller vassdragsreguleringslova (Vregl) av 1917, pliktar kraftverkseigarane å betale ein årleg avgift til staten og til dei berørte kommunane. Kraftverk bygd etter reglane i vassressurslova frå 2000 kan også bli pålagt å betale konsesjonsavgift, viss mildare årsproduksjon er over 40 GWh (vrl § 19). Føremålet med konsesjonsavgifta er både å gje kommunane ein del av verdiane som blir skapt ved utbygginga og/eller reguleringa, og dels meint som ein kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikkje blir erstatta på anna måte. Det er NVE som bereknar avgifta som kraftverkseigarane må betale til kommunane. Midlande skal brukast til næringsformål og er fordelt til lokal næringsutvikling og ulike stimuleringsstilskot. Budsjettert beløp er 3,7 mill pr år i 2023-2026, endeleg inntekt vert berekna av NVE.

Naturressursskatt

Naturressursskatt er ein særskatt for kraftproduksjonsanlegg, og utgjer 1,3 øre/KWh, kor 1,1 øre går til primærkommunen og 0,2 øre til fylkeskommunen. Naturressursskatten sjåast i saman med inntektsskatt frå forskotspliktige, og vert ein del av det statlege inntektssystemet. Dette inngår i sentral skatteordning og vert ikkje påverka av lokal eigedomsskatt.

Renteinntekter og utbytte frå andre selskap

Vaksdal kommune mottar utbytte frå Eviny etter eigardelen på 0,37%. Frå eit lågt nivå i 2014 har dette auka dei seinare åra. Eviny varsla juni 2022 at nivå for utbytte (utbetalt 2023) vil vere minst som utbetalt i 2022. I 2022 blei det utbetalt 3,4 mill. I 2023 er det lagt inn 3,5 mill i utbytte frå Eviny i 2023. Det nemde forslaget frå regjeringa har skapt usikkerheit om Eviny er i stand til å betale ut tilsvarande utbytte i 2023 som 2022, då forslaget frå regjeringar skulle gjelde frå 2022. Dette må vi komme tilbake til når det blir meir kjent kva konsekvens dette forslaget har for Eviny sin lønnsomhet. I tillegg til Eviny er det utbytte frå BiR, Gjensidige og Modalen/Eksingedalen billag som samla er på om lag 1,0 mill i året. I åra som kjem vert det lagt opp til eit samla budsjett på 4,5 mill i utbytte. Renteinntekter er budsjettert med 1,75 mill. Utbytte kan, som finansinntekter, variere kraftig frå år til år og det kan og verte sett til 0,- av selskapa. I budsjett og økonomiplanperioden vil vi følgje dei innspel vi får frå Eviny.

Avkastning på verdipapir – Aksjar og obligasjonar

Pr 31.12.2021 er kommunen sin portefølje på 107,9 mill.

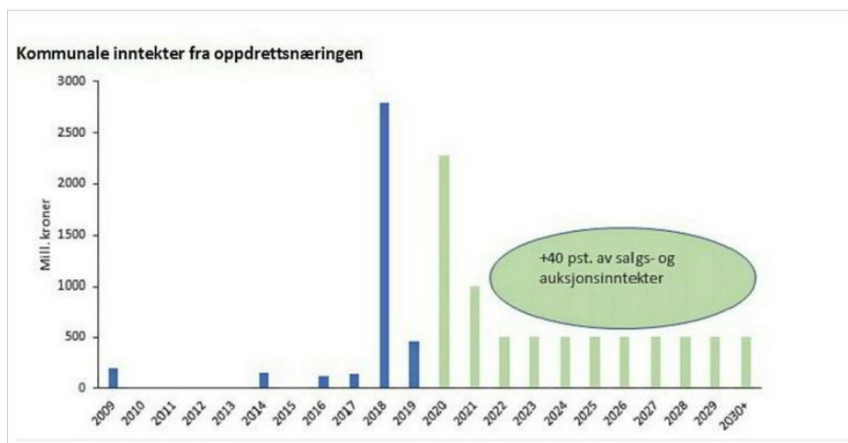
I budsjett for 2019 og 2020 vart det budsjettert med ein netto gevinst på finansielle instrument på 1 mill. Dette vart ikkje vidareført i 2021, men i den politiske handsaminga av 2022 budsjettet vart det lagt inn 1,5 mill i budsjett på avkastning på aktiva. Dette er ikkje foreslått vidareført i 2023. Erfaringar frå året 2020 med utbrotet av korona pandemien, samt nedgangen i 2022 rekneskapen, visar at porteføljen svingingar i verdi. Dette gjer at kommunen må tilpassa driftsbudsjetta sine til at ein ikkje skal vere avhengig av denne gevinsten som har kome dei siste åra. Avkastninga i 2017 gav ein netto gevinst på 3,8 mill, men denne vart redusert til 645 000,- i 2018. 2018 såg lenge ut til å bli eit bra år for finansporteføljen, men ein nedgang i årets siste månader reduserte denne avkastninga. I 2019 vart avkastninga på 3,9 mill men med utbrotet av korona pandemien vart porteføljen redusert til ein negativt avkastning på ca 5 mill i mars 2020. Dette betra seg utover i 2020 til eit positivt avvik på 2,6 mill. I 2022 er det pr september ei negativ utvikling. Dette visar at kommunen kan oppleve store svingingar i porteføljen og at kommunen ikkje kan basere finansieringa av den daglege drifta på avkastning av finansporteføljen. Ein positiv avkastning eit år bør gå til å finansiera investeringar i seinare år, for å redusere den pressa gjeldsgraden i kommunen.

AKTIVAKLASSE	MARKEDSVERDI NOK	I PROSENT
Bankinnskudd	5 944 258	5,5 %
Sertifikat/obligasjoner	82 618 196	76,6 %
Aksjer	19 339 139	17,9 %
Totalt	107 901 593	100,0 %

Inntekter frå fond

Frå Næringsfondet tek vi inn samla 1.675.000,-, kr 300.000,- går til etableringstilskot og kr 375.000,- går til renter og avdrag og til næringsarbeid er det sett av 1 mill.

Havbruksfondet: Havbruksfondet har vist varierende inntekter i åra etter 2018. Trenden har vært at ca annakvart år har det vært høge utbetalningar og annakvart år låge. Frå 2022 har, og vil, desse inntektene stabilisere seg på eit forholdsvis lågt nivå for Vaksdal kommune. Ved fordeling av midlane vert det lagt til grunn klarert lokalitetsbiomasse pr 1. september. Alle kommunar og fylkeskommunar, som har klarerte lokalitetar for oppdrett av laks, aure og regnbogeaure i sjøvatn, får ein respektiv del av inntektene. Vaksdal får tildelt sum på hausten og det er venta låg utbetaling i 2023 og det er budsjettert med 200 000,- i inntekt frå havbruksfondet. Det nye skatteforslaget frå regjeringa kan påverke desse inntektene men det er ikkje venta at det vil vere store utslag på dette.

Frå 2022 viser søylene anslåtte inntekter fra produksjonsavgiften. I tillegg kommer 40 prosent av salgs- og auksjonsinntekter. Kilde: Fiskeridirektoratet

Brukarbetaling og gebyrinntekter

Det vert lagt opp til ei generell prisauke i årets budsjett på område som ikkje er regulert av lovverk. Vatn-avlaup og renovasjon (VAR) er sjølvkostområde og gebyra skal dekke utgiftene. Oversikt over avgifter og gebyr følgjer framlegg til budsjett til formannskapet. Vaksdal Kommune kjøper tenester for skjenkekontroll og kontroll av tobakksal frå Kvam Herad.

Utgifter

Renter og avdrag

Renter og avdrag er budsjettert ut frå investeringsbudsjett 2023. Renteutgiftene har ein kraftig auke frå 2022 og grunnen er den gjentakande rentehevinga som vi har sett siste tida. Låna kommunen har refinansiert i 2022 har fått ein kraftig renteauke og dette vil gjelde fleire og fleire lån ettersom dei forfell til refinansiering. Dei siste åra har kommunen fått tilbod på rente mellom 0,2 og 2%, varierende etter kva lengde på låna som er

etterspurt. Låna som er tatt opp i 2022 har dette lagt på omkring 4%. Med ein låneportefølje på 600-700 mill gjer dette dramatisk utslag på rentekostnaden som forfell til betaling. Kommunen må fortsette å ta lån med kort løpetid for å prøve å utnytte dette men sjølv innan dette segmentet ser vi renter mot 4 % talet. Ved slike lån må kommunen heile tiden vurderast størrelsen på desse låna opp mot tilgjengelege bankinnskott samt dei moglegheiter som ligg i finansreglementet.

Overført frå drift til investering

Historisk har 2/3 av forventa gevinst på sal av konsesjonskraft blitt overført frå drift til investering, i samsvar med kommunestyret sitt vedtak. Ettersom det ikkje er naudsynt å overføre meir enn det som ligg i budsjettet blir resten satt av til disposisjonsfond jf kommentar over. Overføring frå drift til investering er såpass høg i 2023 at det ikkje er naudsynt å ta opp lån i 2023.

Pr 31.12.2021 var gjelda 99% av brutto driftsinntekter mot 57% på same tid i 2018. Kommunen si lånegjeld har derfor auka kraftig siste åra. Det er venta at dette vil auke noko meir jf. vedteken investeringsplan, for så å flate ut mot slutten av økonomiplanperioden. Det forutsett at det ikkje vert vedteke nye store investeringsprosjekt framover. Det blir viktig å bruke meir av driftsmidlane, samt sal av kraft, til å finansiere investeringane då det, saman med å betale avdrag, er einaste måten å få ned andelen lånegjeld. På sikt er det eit ynskje at nytt låneopptak ikkje overstig betalt avdrag. Dersom lånegjelda aukar ytterlegare, vil dette få ytterlegare konsekvensar for tenestetilbodet i kommunen. Kraftig auka i utgifter til renter og avdrag skal dekkast før tenesteområda får tilført midlar i budsjetta og rammene vert derfor redusert når kapitalutgiftene aukar.

Overføring til Vaksdal kyrkjelege fellesråd

Vaksdal Kommune har motteke budsjettforslag frå Vaksdal Kyrkjelege fellesråd (VKF) for budsjett 2023, og for planperioden 2023 til 2026. Tilskotet som er vedteke dei siste åra til kyrkja, har vært på 3,850 mill. I tillegg yter kommunen tenester på gravplassane over eige budsjett jf. vedtak, og løyver midlar til investeringar (8 200 000,- i 2023 budsjettet). Den kommunale drifta har vore under økonomisk press kvart år, og samla yting til kyrkja har vært nokonlunde stabilt. I budsjettframlegget for 2023 er tilskotet til VKF auka til 4,0 mill. Ynskje frå VKF er 4,65 mill til drifta. I investeringsbudsjettet er det lagt inn 7 mill til restfinansiering gravplass på Dale, 200 000,- i fast årleg løyving og 1 mill til toalett i Nesheim kyrkje.

Forslaget som er motteke frå Vaksdal Kyrkjelege fellesråd er som følgjer (utklipp):

Vaksdal kyrkjelege fellesråd sitt framlegg til budsjett 2023.

Vaksdal kyrkjelege fellesråd vil med bakgrunn i økonomiplan og dei tala som ligg til grunn for denne be om fylgjande løyvingar frå Vaksdal kommune

Ei kort grunngjeving for løyvinga er som følgjer.

- Fellesrådet sine driftsfond er tomme. Me har difor ikkje noko oppstara kapital å nytta lenger.
- Straumutgiftene til VKF har meir en dobla seg i 2022. Denne summen legg me inn i budsjettet. Det er truleg at me på toppen av dette må søke om ekstra midlar for å dekke straumutgifter
- Lønsutgiftene til VKF har auka med bakgrunn i tariffoppgjeret for 2022 og tidlegare år.
- I budsjettåret for 2022 fekk VKF kr 0 til vedlikehald av kyrkjer. Det seier seg sjølv at dette ikkje er reelt. Det går noko pengar med til kritisk vedlikehald. Me har difor satt denne posten tilbake til 200.000

Drift og investeringsbudsjettet viser at det er trong for rammeløyving på

Kr 4.650.000	Er budsjetterte <u>driftskostnader</u> til kyrkjeleg verksemd og gravplassar i 2023
Kr 1.700.000,-	Investeringsbehov 2023
Kr 1.200.000,-	Tenesteytingsavtale VK og VKF 2023
Kr 7.550.000,-	<u>Totalsum drift og investering</u>

Budsjettframlegget er bygd på føresetnadane i trdomssamfunnslova §14 og gravferdslova §3 om kommunen sitt økonomiske ansvar

Detaljer og utfyllande kommentarar finnes i vedlegg frå Vaksdal Kyrkjelege fellesråd.

Budsjettskjema

Budsjettskjema løyvingsoversikt – drift gir ei samla oppstilling av frie disponible inntekter, renter og avdrag, avsetningar, og kva som er fordelt til investering og drift. I tråd med ny forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsrekneskap og årsmelding vert budsjettet for 2023 satt opp med nytt oppsett.

Bevilgningsoversikt - drift (budsjett)	Rekneskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023 Kommunedirektørens forslag	Økonomiplan 2024	Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026
Rammetilskudd	181 361	171 131	178 281	175 984	174 136	172 473
Inntekts- og formueskatt	118 388	115 229	119 385	119 535	119 535	119 535
Eiendomsskatt	40 982	38 300	43 708	43 700	43 700	43 700
Andre generelle driftsinntekter	8 705	7 983	14 469	6 000	6 000	6 000
Konsesjonskraft	4 432	17 326	183 030	60 205	47 758	34 421
Sum generelle driftsinntekter	353 868	349 969	538 873	405 424	391 129	376 129
Sum bevilgninger drift, netto	300 016	294 900	297 500	292 944	286 997	283 934
<i>Kostnader finansiert ved bruk av fond i einingane</i>	<i>8 923</i>	<i>5 214</i>	<i>5 274</i>			
<i>Kostnader finansiert ved statlige tilskudd i einingane</i>	<i>38</i>	<i>1 983</i>	<i>8 470</i>			
Avskrivninger	33311	36800	39400	43 770	47 047	48 942
Sum netto driftsutgifter	342 288	338 897	350 644	336 714	334 044	332 876
Brutto driftsresultat	11 580	11 072	188 229	68 710	57 085	43 253
Renteinntekter	1 145	1 500	1 750	1 750	1 750	1 750
Utbytter	3 249	2 872	4 500	4 500	4 500	4 500
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	5 362	1 500	-	-	-	-
Renteutgifter	7 156	10 600	17 600	23 400	28 200	30 500
Avdrag på lån	31 918	34 000	36 500	33 100	32 400	31 500
Netto finansutgifter	-29 319	-38 728	-47 850	-50 250	-54 350	-55 750
Motpost avskrivninger	33311	36800	39400	43 770	47 047	48 942
Netto driftsresultat	15 572	9 144	179 779	62 230	49 782	36 445
Disp. eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	-2 450	-7 550	-77 040	-40 137	-31 838	-22 947
Avsetning til bundne driftsfond	-5 175	-5 060	-5 150	-3 700	-3 700	-3 700
Bruk av bundne driftsfond	6 602	3 110	3 035	1 675	1 675	1 675
Avsetning til disposisjonsfond	-14 549	-4 775	-105 989	-20 068	-15 919	-11 473
Bruk av disposisjonsfond		5 139	5 365	-	-	-
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	-15 572	-9 136	-179 779	-62 230	-49 782	-36 445
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	-	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 1B – driftsbudsjettet viser nettoløyving per rammeområde. Skjemaet er utgangspunkt for økonomistyringa.

Budsjettskjema 1B - Drift	Rekneskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
Rammer 2022	300 016	294 900	297 500
Fordelt slik:			
Fellesområde økonomi	27 206	31 825	29 100
Tenestekområde Helse og meistring	137 326	132 900	132 600
Tenestekområde Oppvekst og kultur	105 553	99 470	99 500
Tenestekområde Digitalisering, innovasjon og samfunn	37 931	38 705	44 300
Bruk av premiefond	- 8 000	- 8 000	- 8 000
		-	
Korrigert for:		-	
Bruk av fond	10 230	6 574	6 724
Avsetning til fond	- 1 307	- 1 360	- 1 450
Statlig tilskudd		1 983	8 470
Sum bevilgninger drift (Jf. §5-4)	308 939	302 097	311 244

Netto driftsresultat er for 2023 på nesten 29% men dette talet er ikkje samanliknbart med tidlegare år. Grunnen til det høge netto driftsresultatet er at konsesjonskrafta for 2023 vart selt til ein ekstraordinær høg pris som følgje av mellom anna høge straumprisar, og skil seg derfor ut frå tidlegare. Kommunen kan ikkje vente at inntekter frå konsesjonskraft fortsett med det prisenivå som ble oppnådd for 2023. Det knytt seg også stor usikkerheit om kva som skjer med krafta, med forslaget frå inntektsutvalet og dei nye skattane frå regjeringa som er omtala tidlegare. Det er venta at dette vil redusere inntekta betrakteleg, også i 2023. Prisen på kraft i økonomiplanperioden er lagt inn med det vi veit på noverande tidspunkt men dette kan endre seg kraftig som følgje av endringar i verdslilete. Det er ein usikker tid og vi må vere budd på endringar i inntekta til kommunen. Det er derfor viktig å ikkje bruke desse midlane på andre tiltak då det vil vere naudsynt med budsjettjusteringar gjennom året, for å utlikne effektane i 2023 av skatteforslaget frå regjeringa.

Rammer i planperioden	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Øk-plan 2024	Øk-plan 2025	Øk-plan 2026
Fellesområde Økonomi	31 800	29 100	28 500	27 900	27 600
Tenestekområde Helse og meistring	132 900	132 600	129 300	126 700	125 400
Tenestekområde Oppvekst og kultur	99 500	99 500	97 000	95 100	94 100
Tenestekområde Digitalisering, innovasjon og samfunn	38 700	44 300	43 200	42 300	41 900
Bruk av premiefond	-8 000	-8 000	-5 000	-5 000	-5 000
Sum	294 900	297 500	293 000	287 000	284 000

Økonomisk oversikt drift etter nytt oppsett jf. ny forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsrekneskap og årsberetning

Økonomisk oversikt drift §5-6	Budsjet 2023 Kommunedirektøren					
	Regnskap 2021	Budsjett 2022	sitt forslag	Øk-plan 2024	Øk-plan 2025	Øk-plan 2026
Driftsinntekter						
Rammetilskudd	181 361	171 131	178 281	175 984	174 136	172 473
Inntekts- og formuesskatt	118 388	115 229	119 385	119 535	119 535	119 535
Eiendomsskatt	40 982	38 300	43 708	43 700	43 700	43 700
Andre skatteinntekter	3 766	3 700	3 700	3 700	3 700	3 700
Konsesjonskraft	4 432	17 326	183 030	60 205	47 758	34 421
Andre overføringer og tilskudd fra staten	17 348	4 283	10 769	2 300	2 300	2 300
Overføringer og tilskudd fra andre	56 977	34 924	42 236	42 236	42 236	42 236
Brukerbetalinger	18 493	18 200	18 226	18 682	19 149	19 627
Salgs- og leieinntekter	22 216	19 678	24 458	25 069	25 696	26 339
Sum driftsinntekter	463 963	422 771	623 793	491 411	478 210	464 331
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	218 185	200 202	204 838	206 886	208 955	211 045
Sosiale utgifter	56 408	60 196	61 816	62 434	63 059	63 689
Kjøp av varer og tjenester	113 137	99 060	104 251	84 353	76 806	72 144
Overføringer og tilskudd til andre	31 342	15 449	25 258	25 258	25 258	25 258
Avskrivninger	33 311	36 800	39 400	43 770	47 047	48 942
Sum driftsutgifter	452 383	411 707	435 563	422 701	421 125	421 078
Brutto driftsresultat	11 580	11 064	188 230	68 710	57 085	43 253
Finansinntekter						
Renteinntekter	1144	1 500	1750	1750	1750	1750
Utbytter	3249	2 872	4500	4500	4500	4500
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	5362	1 500				
Renteutgifter	7156	10 600	17 600	23 400	28 200	30 500
Avdrag på lån	31918	34 000	36 500	33 100	32 400	31 500
Netto finansutgifter	- 29 319	- 38 728	- 47 850	- 50 250	- 54 350	- 55 750
Motpost avskrivninger	33 311	36 800	39 400	43770	47047	48942
Netto driftsresultat	15 572	9 136	179 780	62 230	49 782	36 445
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering	- 2 450	- 7 550	-77 040	-40 137	-31 838	-22 947
Avsetning til bundne driftsfond	- 5 175	- 5 060	-5 150	-3 700	-3 700	-3 700
Bruk av bundne driftsfond	6 602	3 110	3 035	1 675	1 675	1 675
Avsetning til disposisjonsfond	- 14 549	- 4 775	-105 989	-20 068	-15 919	-11 473
Bruk av disposisjonsfond		5 139	5 365	-	-	-
Bruk av tidligere års mindreforbruk	-					
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	- 15 572	- 9 136	- 179 779	- 62 230	- 49 782	- 36 445
Fremført til innde kn. i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	-

Investeringar

Framlegg til kapitalbudsjett for 2023 er i samsvar med økonomiplanen.

Investeringar går ofte over fleire år, samla oversikt over aktivitetar/prosjekt i året er vist i tabellen på neste side og omtalt i teksten. Årene vidare i planperioden er vist med samlepostar i økonomiplanen. Kommunar har løpande investeringar til fornying av utstyr og anlegg som t.d infrastruktur, kart/geodata, maskinpark og datautstyr med vidare. Andre særskilte prosjekt førekjem i periodar. Større rehabilitering/nybygg av kommunale eigedomar er særskilte tiltak.

Tiltak på investeringsplan 2023

Felles økonomi

Investeringar til Kyrkjeleg Fellesråd er i tråd med vedtatt investeringsplan. Det er lagt inn fullfinansiering av nytt gravfelt på Dale gravplass i tillegg til fast pott kr 200.000. Midlar til investeringar for å innfri lov og forskriftskrav for arkiv vert avslutta i 2023. Arbeidet er i regi av interkommunalt arkiv i fylket, er pålagt, og skal ivareta lovkrav til våre arkiv. Midlar IKT/Digitalisering gjeld i hovudsak felles satsingar i IKT samarbeidet. Dette er ein fast post til finansiering av IKT verktøy og digitalisering i kommunen. Satsinga skal gi gevinstar for tenester, kvalitet, datatryggleik og økonomi. Kommunesamarbeidet vidarefører satsinga på digitalisering og innovasjon i økonomiplanperioden. Innbyggartenester og samhandlingsløyisingar har høgast prioritet i handlingsplanen i tillegg til m.a. innføring av nye nasjonale løyisingar, automatisering av tenester og prosesser og ein del mindre prosjekt lokalt. I 2023 er det mellom anna sett av midlar til ny arkivkjerne, personvern og sikkerheit, oppgradering diverse fagprogram, innbyggjarløyisingar plan og byggesak og ymse modular innafor ulike fagområde.

Helse og omsorg

Midlane til nytt helse – og omsorgsbygg er vidareført. Bygget skal etter planen stå ferdig hausten 2023. Prosjektet ved Helsehuset er under planlegging og startar når nytt bygg på Vaksdal er tatt i bruk. 1930-bygget er vedtatt rive og funksjonar i bygget skal flyttast til andre deler av helsehuset eller andre bygg. I samband med etablering av gangløyising mellom bygga vert det planlagt eit nytt hjelpemiddellager. Om 5 etg. vert frigitt kan det etablerast inntil 12 leilegheiter der. Førebelse kalkylar ligg til grunn i økonomiplanen, det vil kome eigen sak om prosjektet.

Oppvekst

Midlar til uteområde skular og barnehage er vidareført.

Samfunnsutvikling

Det er sett av midlar til nytt dekke Vaksdal idrettsplass og nytt OV-anlegg. Priskalkylen er grovt stipulert, betre kalkylar vil ligge føre når prosjektering og anbod er gjennomført.

Når reguleringsplanen for kollektivterminal Dale er vedtatt vert det etablert eit prosjekt. Utbygginga er førebels ikkje prosjektert, det er føresett at fylkeskommunen bidrar til finansiering av prosjektet. Det er avsett midlar til riving av Dalehallen og oppstart av sentrumsplan for Dale i 2023. Til ladepunkt er det sett av ein mindre sum i 2023 i tillegg til midlar frå 2022.

Det er vidareført midlar til investeringstiltak for kommunale bygg kvart år i perioden, her aukar behovet kvart år, jf. tilstandsrapportar. I fleire leilegheiter og andre kommunale bygg er det behov for rehabilitering. Generell pott til ulike tiltak knytt til nærmiljø, møteplassar, grøntanlegg og trafikksikring er vidareført. Det er lagt inn noko midlar til plan og geodata, behovet er truleg høgare og kan verte justert seinare i året. Under klima og miljø er det midlar til sikringstiltak mot ras, flaum og overvatn, her er det avdekkta større behov. Nytt overvassanlegg (Krekane) er tatt inn her. På sjølvkostområdet er kostnadane ved vass- og avløpssanering vidareført i samsvar med økonomiplan.

Det vert vedtatt vidare utbygging på Tettaneset. Neste trinn krev utbygging av ny infrastruktur.

Økonomiplan 2023-2026					
Investeringar i økonomiplanen					
KAPITALBUDSJETT	Budsjett 2023	ØPL. 2024	ØPL. 2025	ØPL. 2026	SUM 2023-2026
FELLES ØKONOMI - SENTRALT BUDSJETTERT					
Prosjekt interkommunalt arkiv	250 000	0	0	0	250 000
Ikt- og digitalisering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
Kyrkja - investering	8 200 000	200 000	200 000	200 000	8 800 000
					0
HELSE OG OMSORG					0
Prosjekt Demenssenter/helsehus	34 000 000	48 500 000	0	0	82 500 000
					0
OPPVEKST					0
Investeringar bygg for oppvekst					0
Opprusting uteområde skular/barnehagar	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
					0
SAMFUNNSUVIKLING					0
Investeringar kommunale bygg					0
Enøk-tiltak kommunale bygg	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
El-bil ladestasjon	300 000	0	0	0	300 000
Kommunale bygg	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	24 000 000
Idrett	7 000 000				7 000 000
Stanghelle Vest - Tettaneset bustadområde	7 500 000	0	0	0	7 500 000
Møteplassar / grøntanlegg / nærmiljø / trafikk sikring	8 500 000	500 000	500 000	500 000	10 000 000
					0
Samferdsel og rastiltak	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 000 000
Teknisk stasjon maskin/utstyr	2 200 000	0	1 500 000	0	3 700 000
					0
Klima og miljø - rassikring/overvatn/flom	12 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	18 000 000
					0
Plan og geodata	3 200 000	300 000	300 000	300 000	4 100 000
					0
Vassforsyning, sjølvkost	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 000 000
					0
Avlaup, sjølvkost	1 500 000	7 500 000	7 500 000	1 500 000	18 000 000
					0
SUM INVESTERINGAR	95 550 000	69 900 000	22 900 000	15 400 000	203 750 000

Finansiering og lånegjeld

Pr 31.12.2022 vil Vaksdal kommune ha om lag 685 mill i lånegjeld.

Investeringsrekneskapen er budsjetttert med tal inkl MVA (utanom VAR). Momskompensasjon for investeringar vert ført direkte i investeringsrekneskapen, og påverkar ikkje drifta i 2023. Det er rekna inn 18,51 mill i momskompensasjon. Overført frå drift utgjer 77,04 mill. og dette kjem frå kraftig auke i sal av konsesjonskrafta og at denne er overført til investering med like stort beløp som utliknar opptak av gjeld.

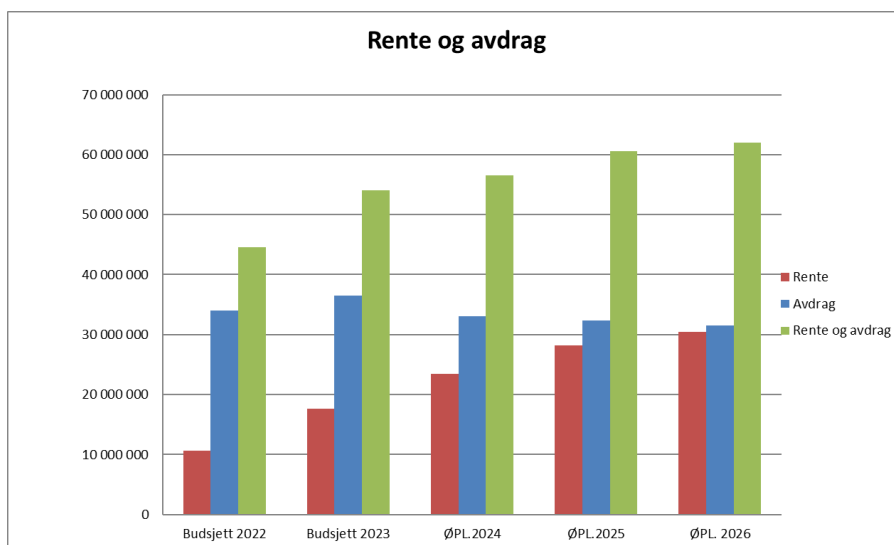
Løyvingsoversikt – investering

Bevilgningsoversikt - invest. (budsjett)	Regnskap 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023			
			Kommunedirektørens forslag	Øk-plan 2024	Øk-plan 2025	Øk-plan 2026
Investeringer i varige driftsmidler	99 918	85 350	94 350	69 700	22 700	15 200
Tilskudd til andres investeringer	227	200	1 200	200	200	200
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	965	-	-			
Utlån av egne midler	-	7 400				
Avdrag på lån	-	-	-			
Sum investeringsutgifter	101 110	92 950	95 550	69 900	22 900	15 400
Kompensasjon for merverdiavgift	17 306	15 740	18 510	12 180	2 780	2 480
Tilskudd fra andre	4 550	-				
Salg av varige driftsmidler	2 631	3 000				
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-				
Utdeling fra selskaper	-	-				
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-	1 400				
Bruk av lån	72 572	61 020	-	51 708	14 108	6 908
Sum investeringsinntekter	97 059	81 160	18 510	63 888	16 888	9 388
Videreutlån	6 146	-	7 400	7 400	7 400	7 400
Bruk av lån til videreutlån	6 146	4 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Avdrag på lån til videreutlån	3 528	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på videreutlån	2 650	-	1 400	1 400	1 400	1 400
Netto utgifter videreutlån	878	4 000	-	-	-	-
Overføring fra drift	- 2 450	- 7 550	- 77 040	- 6 012	- 6 012	- 6 012
Avsetning til bundne investeringsfond	356	-	-			
Bruk av ubundet investeringsfond	- 1 009		-			
Avsetning til ubundet investeringsfond	690					
Bruk av ubundet investeringsfond	- 2 517	- 240				
Dekning av tidligere års udekket beløp						
Sum overføring fra drift og netto avsetn.	- 4 930	- 7 790	- 77 040	- 6 012	- 6 012	- 6 012
Fremført til inndeckn. i senere år(udekket bel)	-	-	-	-	-	-

Renter og avdrag utgjer 55,5 mill i 2023 mot 44,6 mill i 2022. Renteutgiftene er budsjetttert med faktiske renter og eit estimat på renteheving ved refinansiering i økonomiplanperioden. I perioden er renta på nye lån satt til 4% ved refinansiering. Det er ikkje lagt opp til låneopptak i 2023 som følge av den høge prisen på konsesjonskraft og overføring frå drift er derfor like stor som forventa låneopptak utan overføring. Lånegjeld pr 31.12.2023 vil vere 654 mill etter avdrag og har derfor ein nedgang i 2023 til tross for framleis høge investeringar.

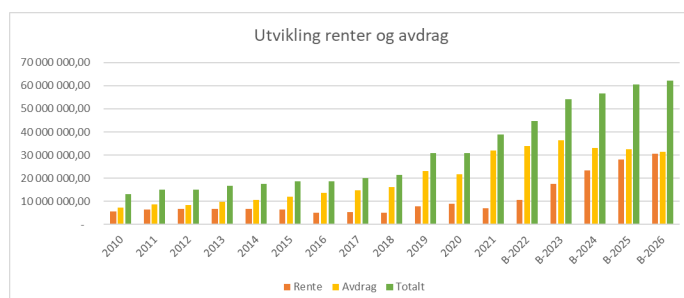
	Budsjett 2023	ØPL 2024	ØPL 2025	ØPL 2026	SUM 2023-2026
SUM INVESTERINGAR	95 550 000	69 900 000	22 900 000	15 400 000	203 750 000
Bruk av formidlingslån	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	24 000 000
Bruk av lån m/rentekomp. Skule/kyrkje	-	-	-	-	-
Bruk av ordinære lån	-	51 708 000	14 108 000	6 908 000	72 724 000
Samla låneopptak	6 000 000	57 708 000	20 108 000	12 908 000	96 724 000
Sal av fast eigedom	-	-	-	-	-
Frå fond	-	-	-	-	-
Frå drift	77 040 000	6 012 000	6 012 000	6 012 000	95 076 000
Frå MVA	18 510 000	12 180 000	2 780 000	2 480 000	35 950 000
Lån IB	685 878 457	653 978 457	677 186 457	663 494 457	
Lån IB + nytt låneopptak	691 878 457	711 686 457	697 294 457	676 402 457	
Avdrag	36 500 000	33 100 000	32 400 000	31 500 000	133 500 000
Avdrag formidlingslån	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000	5 600 000
Sum avdrag	37 900 000	34 500 000	33 800 000	32 900 000	139 100 000
Lånegjeld etter avdrag	653 978 457	677 186 457	663 494 457	643 502 457	
Renteutgifter gamle og nye lån	17 600 000	23 400 000	28 200 000	30 500 000	99 700 000

Med den renteutviklinga som er lagt inn i økonomiplanen vil samla renter auke til nivå som kommunen ikkje har sett før. I perioden er det heilt kritisk at investeringane går ned og at lånegjelda vert redusert. Ein måte å få ned lånegjelda på er å auke avdraga. Ein kan ikkje vente at sal av konsesjonskraft vil redde låneopptaka i åra framover.

Auken i renter og avdrag frå 2022 budsjett til 2026 er på om lag 17,5 mill. Dette er forutsett at ikkje renta auker noko meir eller at det blir lagt inn høgare investeringar i planperioden. Dersom dette blir auka kan auken i kapitalkostnader auke med meir enn 20 mill frå 2022 nivå, som også er høgt. Dette får konsekvensar for drifta og det er naudsynt å redusere rammane tilsvarande.

Oversikta under viser utvikling av renter og avdrag over tid. Rentene har auka kraftig i perioden som følgje av auka rentenivå og auka gjeld. Tala for 2022 og 2026 viser budsjetterte beløp.

Fond

Fondstype	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021
Disposisjonsfond	56 539 011	67 533 681	67 423 402	70 648 429	82 864 459	79 270 060	74 350 860	86 381 319	100 930 762
Bundne driftsfond- k.to 2.51	28 350 136	37 198 718	37 079 499	40 262 063	38 389 169	40 004 568	41 431 433	41 970 608	40 543 254
Ubundne investeringsfond – k.to 2,53	42 143 911	39 786 674	39 561 643	41 932 470	41 614 791	34 342 833	32 002 821	29 865 971	28 038 350
Bundne investeringsfond – k.to 2.55	8 488 193	4 007 774	4 629 879	5 786 471	4 797 626	3 539 875	4 600 135	6 975 925	6 322 381
Totalt fond pr. 31/12	135 521 251	148 526 847	148 694 423	158 629 433	167 666 045	157 157 337	152 385 249	165 193 823	175 834 746

Av disposisjonsfondet er omlag 12,9 mill knytt til Flyktningefond/Grunnskule og 44,5 mill er avsett til amortiseringsfondet.

Premieavvik er differansen mellom årets betalte pensjonspremier og berekna pensjonskostnad. Kommunesektorens pensjonspremier skal dekke dei auka pensjonsforpliktingane som har påløpt i løpet av året og vert berekna etter ordinære aktuarmessige prinsipp. Den betalte premien vil mellom anna avhenge av avkastninga pensjonsleverandøren oppnår på pensjonsmidlane og lønsveksten rekna med utgangspunkt i lønsvåret ved utgangen av året. Premiane kan derfor svinge frå år til år. Oppsamla premieavvik i kommunen er høgt, pr 31.12.2021 kr 38,0 mill. Premieavviket må betalast ned med ulike satsar etter kva år det har oppstått i.

For premieavvik som er oppstått frå 2014 skjer nedbetaling over 7 år. Det er føresett at nedbetaling (årleg utgiftsføring) av premieavviket vert dekkja av amortiseringsfondet i 2023.

Alle kommunar har eit premiefond i tilknytning til pensjonskassen. Det er avsette midlar frå tilbakeførte premier og overskot som kan brukast til premiebetaling i år med underskot på porteføljen. Innestående er sikra ei minimumsavkastning tilsvarande den garanterte renta. Midlane kan berre brukast til framtidig premiebetaling. I økonomiplanen er det foreslått å nytta midlar frå fondet til premiebetaling i ein overgangsfase med tilpassing til nye økonomiske vilkår. Det er også tidlegare år vore nytta midlar til premiebetaling t.d for å balansere pensjonskostnadane. Avsetningane dei siste åra gjer at det er forsvarleg å bruke litt meir midlar frå fondet i ein kortare periode. I 2023 budsjettet er det lagt opp til bruk av 8 mill frå premiefondet til premiebetaling.

Bruk av oppsparte midlar frå fond		Budsjett 2023
Premiefond	I drift	8 millionar
Bruk av driftsfond (bunde og ubunde) i einingane.	I drift	6,724 millionar

Fond, utan vidare bruk og trekk i 2024-2026, forutsett fortsatt høge inntekter frå konsesjonskraft

	2023	2024	2025	2026
Samla ubundne driftsfond	171 920 762	191 988 762	207 907 762	219 380 762
Samla bundne driftsfond	50 679 254	52 704 254	54 729 254	56 754 254
Sum fond	222 600 016	244 693 016	262 637 016	276 135 016

Samla om utfordringar og konsekvensar i 2023

Budsjetttrammene til einingane i Vaksdal Kommune tilspissar seg kvart år. Inntektene aukar ikkje i takt med lønns og prisvekst, samt kommunen har kapitalutgifter som tar meir og meir av ramma som skal fordelast til einingane. Dette har vi særleg sett i det året som har gått då vi har hatt fleire rentehevingar, og dette påverkar no kommunen stort. Kostnadskutt og omstilling har vore nødvendig for å saldere budsjettet og levere eit budsjett i balanse til økonomiutvalet. Utfordringa med å dekke inn løns- og prisvekst og inntektsreduksjon har auka år for år. Med prognosar om synkande folketal så blir også inntektene reduserte. Leiarar og tilsette har arbeidd godt i budsjettprosessen med å finne forsvarlege tiltak og sikre nødvendige funksjonar. Kommunen sine rammer i budsjettet for 2023 er rammer å levere ei forsvarleg og lovpålagt teneste av. Men tiltak for å redusere og tilpasse kostnadane i drifta vil omfatte ein reduksjon av stillingar.

Vedtekne investeringar siste åra har rusta opp bygningsmassen i Vaksdal kommune til eit godt nivå å levere gode skule og helsetenester på, også i framtida. Men desse investeringane har som varsla auka kapitalkostnadane og den samla lånegjelda i kommunen. I tida då dette blei vedteke var lånerenta låg men ein auke i kapitalkostnadane har heile tida blitt varsla som ein stor utfordring. Dette vil no gå ut over nivået på dei tenestene Vaksdal kommune leverer. Avdrag- og renter påverkar storleiken på den budsjettmessige ramma til fordeling til kommunal drift jf. økonomiplan 2023-2026. Det er venta at renta vil holde seg høg i åra som kjem, og periodar der det nesten ikkje kostar noko å låne pengar, synest å vere forbi. Dette vil legge ytterlegare press på den daglege økonomien til einingane i 10-åra framover. Den demografiske utviklinga visar samstundes synkande barnetal og ein aldrande befolkning. Ei slik utvikling krev langsiktige strategiske val, men også kortsiktige tiltak. Det er nødvendig å sjå på den strukturen kommunen har, slik at kommunen også i framtida kan lever tenester med god kvalitet som er i tråd med gjeldande lovverk.

Ein motpost til auka kostnader er auke i inntekt frå sal av konsesjonskraft. I 2023 er denne så stor at den dekkar låneopptak til investeringane som skal gjerast i året og dette vil hjelpe på andel gjeld som kommunen har opparbeida seg. Det er derfor ikkje lagt opp til låneopptak i 2023. Det er ikkje anbefalt å bruke konsesjonskraftpengane til å t.d. auke driftsnivået då dette vil forverre situasjonen. Kommunen må ikkje auke driftsnivået men heller sjå på om det er andre måtar å levere gode tenester på. Inntekta frå sal av konsesjonskraft svingar mykje frå år til år og årets inntekt vil sannsynlegvis vere eit eingongstilfelle. Pengane må derfor nyttast på ein måte som gjer gevinst over fleire år, og dette vil vi få dersom vi ikkje tar opp lån i 2023 og set resten av til seinare års bruk. Bruk av pengane bør uansett avvente til det er meir klart kva konsekvensar regjeringa sitt forslag på uka skatt på kraft utgjer.

Vurderingar

I budsjettet for 2023 er alle områder vurdert. Gevinstar av effektiviseringar er lagt inn og inntektene er vurdert opp mot kva som er realistisk å få inn. KS estimerer at 80-85 % av kommunane sine budsjett er lønsutgifter. For mindre kommunar i distrikta kan ein estimera opp til 90-95 % til lønsutgifter. I budsjettet for 2023 er det nødvendig å redusere stillingar for å halde oss innafor dei økonomiske rammene som inntektene gir og som ein tilpassing til seinare års lågare rammar. Å auke rammar vil vere ein feil tilpassing til åra som kjem då dette fører til større reduseringar i seinare år. Endra behov i enkelte tenester kan medføre redusering og effektivisering som følgje av fortløpande digitalisering og utvikling vil redusere ressursbehovet på enkelte område. Reduksjon i stillingar vil skje gjennom omstillingar og naturleg avgang gjennom året.

Måla for alle avdelingar vert realisert gjennom dei tilsette og deira fagkunnskapar. Vurderingar om å redusere tilsette er nært knytt opp til vurderingar om kvalitet, samt vurderingar om likebehandling. Fleire av tenestene innanfor oppvekst har og normtal for bemanning å halde seg til. Ei vurdering på tvers knytt til normtal for bemanning vil vere til hjelp i ei nedbemanning, for å balansere opp mot likebehandling og kvalitet. Bemanningsnorm kan på ei anna side vera hemmande i prioriteringssituasjonar der ein skal prioritera mellom tenester med bemanningsnorm og tenester utan bemanningsnorm.

Innanfor andre avdelingar er det ikkje normtal slik som i oppvekst. Det vert fatta vedtak om tenester etter individuelle behov og i tråd med lovverk, føringar og tildelingskriteria. Nokre av dei små tenestene har ikkje

krav om vedtak, og det skal også vera tilgang til lågterskeltilbod. Å lykkast med rekruttering av rett kompetanse vil vere vesentleg for å halde kvalitetsnormer framover. Dette i ein tid der rekruttering har komme opp som ein hovudutfordring for kommunenorge.

Driftskostnader utanom løn er begrensa i kommunen. Nedtrekk på slike marginale forhold kan gå på bekostning av vedlikehald og ulike investeringar som gjer at bygg og utstyr blir utdatert etter ei tid. Frå 5 -20 prosent av budsjetttramma er knytt til tenestekjøp og materiell. Handlingsrommet er her knytt til gjenbruk, deling og andre sparetiltak, men årseffekten er svært liten då budsjettpostane her er marginale. I 2023 budsjettet er det i liten grad rom for auke i driftskostnader og dette krev i realiteten ein innsparing ettersom mykje av pengane som brukas til slike kostnader vil vere utsett for prisjustering.

Digitalisering og innovasjon er ei viktig satsing for tenesteutvikling og effektivisering. I alle deler av den kommunale drifta skjer det fortløpande digitaliseringstiltak. Gjennom kommunesamarbeidet om IKT drift, digitalisering og innovasjon har kommunen hatt ei formidabel utvikling dei seinare åra. Med utviding av samarbeid vert satsinga styrka i åra som kjem. Gevinstane frå satsingane vert realisert i kommunane.

Kommunen har på fleire område starta vegen om kvalitet og effektivisering gjennom teknologi. I oppvekst er ein starta investeringstrappa knytt til digitalisering i 2017 og 2018, samt at ein har partnerskap med Høgskulen på Vestlandet for kompetanseutvikling. Deling gjennom digitale flater ser me allereie aukar handlingsrommet for kvalitetsheving både på tenesteyting og leiing. Nye kompetansekrav til mellom anna lærarar gjer at kommunen framover treng å tenkja fagfelleskap på tvers av skulane, for å sikra elevane tilgang til same kompetanse. Barnehage og skule har eit handlingsrom knytt til gruppestorleik, samstundes som både barnehage og skule no må forhalda seg til sentralt styrande bemanningsnormer.

Helse og omsorg nyttar også digitalisering og teknologi, både som verktøy for tilsette, og for brukarar som kan meistra kvardagen betre med tilrettelegging og hjelpemiddel. Innføring av velferdsteknologi er eksempel på dette. Meir strukturert samarbeid med frivillige vil også vera med å sikra at tilgjengeleg personell kan nyttast til lovpålagde oppgåver innanfor nødvendige og forsvarlege helsetenester. Statsbudsjetta legg opp til auka satsing på e-helse og stiller krav om kommunal medfinansiering av satsinga.

Samfunnsutvikling har ansvar for både tenesteyting, samfunnsutvikling og utøving av kommunalt mynde. Med små og sårbare fagmiljø er kommunen avhengig av kjøp av meir spesialiserte tenester og større kapasitet både i drift og ved investeringar når det oppstår behov. Rekrutteringssituasjonen innan plan og byggesak er urovekkande, i påvente av rekruttering må kommunen kjøpe kompetanse men det er ikkje alltid dette er tilgjengeleg. Kommunen deltar også i interkommunalt samarbeid for å sikre kvalitet og spare kostnader. På enkelte område vil det vera naudsynt å søke samarbeid med andre kommunar for å skape attraktive fagmiljø. Bygging av K5 forsterkar utfordringane innan området med tanke på å sakshandsaming og bemanning. I tida framover vil det vere eit stort behov, og etterspørsel, etter tenester innanfor sak, VA, plan, regulering osv. Dette er kompetanse det er vanskeleg å rekruttere inn i og vi ser også at det er vanskeleg å få kjøpt konsulenttenester innan desse områda. Dei 3 årsverka som blei vedteke i haust er lagt inn i budsjettet men det gjenstår å sjå når dei blir besett med personar.

Kommunen har begrensa med administrative funksjonar og brukar lite ressursar samanlikna med andre kommunar. Administrative funksjonar er oppgåver knytt til økonomi, rekneskap, løn, HR, post/arkiv, saksbehandling, innbyggarservice og kommunikasjon. I Vaksdal er desse funksjonane samla i ein stab som tek i vare desse fagområda for heile den kommunale organisasjonen med om lag 435 tilsette. Funksjonane er svært sårbare. Med ein person eller mindre på kvart fagfelt vil det vera nødvendig å kjøpe tenester frå andre om ein reduserer her. Vi ser også her at det er utfordrande å skaffe fagkompetanse. Auka digitalisering og interkommunalt samarbeid kan sikre kvalitet og på sikt gje noko reduksjon.

Det er utfordrande å utvikla og tilpassa tenestetilbod samstundes som budsjetttrammene vert reduserte, men det er likevel avgjerande at det vert gjort. Innan helse og omsorg vert det tydeleg formidla frå styrande

myndigheiter, frå KS og frå kompetansemiljø at dei utfordringar me står framfor, kan me ikkje spara oss ut av, me må utvikla oss for å møte dei. Ei av dei største utfordringane er å driva utviklingsarbeid samstundes som me skal ivareta dagleg drift på ein god og forsvarleg måte. I ein kommune av Vaksdal sin storleik har me svært lite ressursar å nytta til fagutvikling og endringsarbeid. Utfordringa framover vert å vidareføra det gode arbeidet og syta for at implementerte metodar og tileigna kompetanse vert nytta.

Alle avdelingar arbeider kontinuerleg for å gje ei god teneste innanfor noverande handlingsrom, samt arbeide strategisk ut frå det kunnskapsgrunnlaget ein har tilgjengeleg om nær framtid og på lengre sikt. Alle tenestemråda har hovudfokus på å redusere negative konsekvensar av minkande økonomisk handlingsrom gjennom kvalitetsarbeid innan organisering og effektivisering. Det er også i 2023 budsjettet lagt opp til at vi heile tida trekk ut gevinstar av effektiviseringsprosessar samstundes som vi oppfyller lovkravet til tenestene våre. Dette er heilt naudsynt for å møte framtidige rammer og krav til tenester.

Reservar

I tidlegare budsjettforslag frå kommunedirektøren har delar av inntekt frå konsesjonskraft blitt avsett til fond, og delar overført til investering. Det har i den politiske prosessen vært justert på kommunedirektøren sitt forslag på desse postane og nokre av midlane frå konsesjonskraft har blitt brukt til løpande drift. Det same gjeld inntekt frå finansporteføljen. Denne har frå kommunedirektøren sin side vært sett til 0,- mens det i den politiske prosessen har blitt lagt inn inntekt på denne posten.

Inntekta frå konsesjonskraft har i 2023 budsjettet auka betrakteleg frå tidlegare år. Den pågåande energikrisa i Europa gjer at prisane på kraft har skutt i været og det tener kommunar med vasskraft på. Vaksdal kommune sel kraft på årskontraktar så effekten i 2022 er begrensa til salget som vart gjort hausten 2021 men i 2023 vil dette gje ein solid gevinst. Det er viktig at desse pengane blir nytta fornuftig og langsiktig når vi ser på dei utfordringar som kommunen står ovanfor. Det er derfor ikkje lagt opp til å ta denne inntekta inn i drifta men heller bruke dei på investeringane i 2023 samt å sette av til seinare år. Dette kan for eksempel være redusere låneopptak i 2024. Kommunen får også trekk i inntekta som følgje av regjeringa sin kraftskatt så kommunen nå vere budd på å nytte denne avsettinga til å demme opp for dette.

I tidlegare budsjett har kommunestyret vedtatt å bruke delar av kraftmidlane til drift i staden for avsetjing til fond og auka dermed rammene. Det er ikkje anbefalt å gjere dette då ein då vil finansiere dagleg drift med inntekter som ikkje er stabile. Dersom kommunen til dømes aukar opp bemanninga i 2023 som ein følge av at stillinga vert finansiert med konsesjonskraftmidlar vil det skapa ein ytterlegare forverring når 2024 budsjettet skal salderast. Det er derfor anbefalt at midlane settast av til fond og overførast til investering slik som det ligg i forslaget og som er omtala tidlegare. Dette gjer oss handlingsrom i seinare år og gjer oss moglegheiter til å finansiere ein større del av investeringane ved fond. Dette vil redusere låneopptak og dermed redusere kapitalutgiftene som har vist ein kraftig auke dei siste åra.

Finansporteføljen er også usikker og vert påverka av marknaden slik at den varierer frå år til år. Dei siste åra har den gitt ein positiv avkastning, og har bidratt til at resultatet i Vaksdal kommune har vorte positivt. Men i 2022 har dette snudd og marknaden er no svært usikker og førebelse tal viser ein negativ utvikling på porteføljen (i 2022). Dette må dekkast inn via drifta og når det er satt ein budsjettert inntekt på porteføljen gjer dette at avviket blir større. Dei siste års utvikling har vist sårbarheita i ein slik portefølje og viktigheita av å ikkje budsjettere med avkastning på denne. Det er i tidlegare år avsett midlar dersom porteføljen har negativ avkastning ved årsslutt. Ved å ikkje budsjettere med avkastning på denne posten gjer det kommunen moglegheit til å fordele ein eventuell positiv avkastning i etterkant når den er oppstått og ikkje bruke den før. Ved å budsjettere med avkastning i forkant vil det skape uføresette utfordringar for ramma til einingane då dette i så fall må dekkast inn andre plasser.

I økonomiplan og i kommunedirektøren sitt framlegg til budsjett for 2023 vert 8 mill i overskot på premiefondet nytta til premiebetaling. Det er lagt til grunn å framleis nytta amortiseringsmidlar til nedbetaling av premieavviket og å nytta midlar frå flyktningefondet til tilbod knytt til dette arbeidet slik det er avsett

midlar til. Desse midlane blir redusert i åra framover då det er begrensa med midlar som blir tilført fonda.

Bruk av reserver kan forsvare seg i økonomisk krevjande tider, men kommunane er tilrådd å ha eit visst disposisjonsfond for utføresette kostnader.

Over tid må drifta tilpassast dei inntektene som kommunen har. Auke i drifta som ikkje kan vidareførast innfor rammene skapar større utfordringar og nedtrekk påfølgande år. Slik prognosane i økonomiplanen viser, vert inntektsgrunnlaget ytterlegare svekka i åra som kjem, samtidig som kapitalkostnadene vil auke kraftig. Ei drift i god balanse og tilstrekkeleg midlar på disposisjonsfond sikrar handlingsrom og berekraft for kommunen.

Struktur

Kommunedirektøren har i 2022 starta opp eit arbeid med å sjå på strukturen som kommunen har. Innanfor områdene oppvekst og helse er det gjort store investeringar og det er nødvendig å sjå om dagens struktur er berekraftig når investeringane etter kvart er gjennomført. I økonomiplanperioden vil det bli store utfordringar med å levere gode tenester dersom noverande struktur blir oppretthalde og ei eventuell strukturell endring vil kunne gje betre tenester og rammevilkår, både med tanke på fagmiljø og kvalitet. Dette må vere ein viktig del av vurderinga. Å få økonomisk effekt av ein strukturendring tar lang tid og det er derfor avgjerande at kommunen tar grep. Dette vil betre handlingsrommet i seinare budsjett og vidare i arbeidet med neste økonomiplanperiode.

Organisasjon

Kommuneorganisasjonen, med om lag 430 tilsette, er den største arbeidsplassen i Vaksdal. Til saman utgjer dette 320 årsverk, inkludert vikarar. Det er mange forskjellige yrkesgrupper representert for å løyse kommunen sine mange oppgåver. Dei tilsette som arbeidar der er vår aller viktigaste ressurs.

Overordna mål og strategiar

Visjon og verdigrunnlag

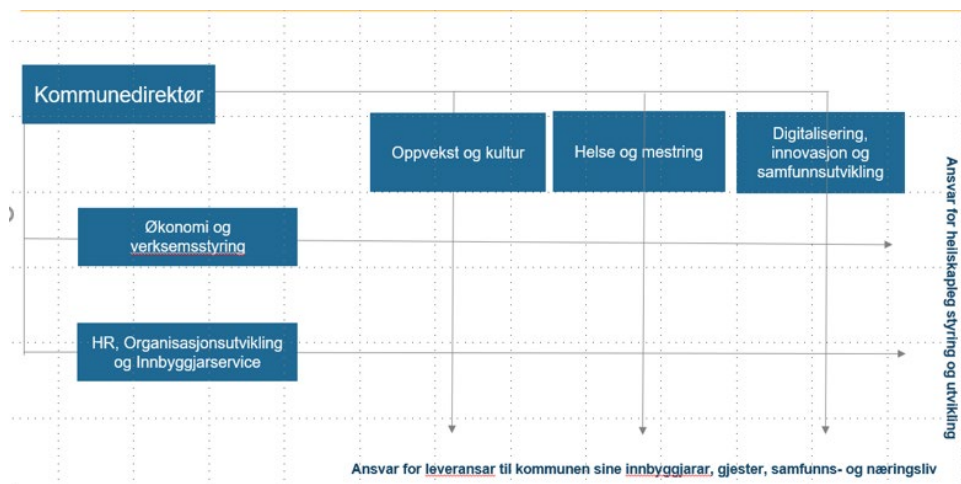
Gjennom arbeidet med kommuneplanen er det utarbeida visjon og verdiar for kommunen. Verdiane skal liggje til grunn for kommunen sine val og målsetjingar. Vår visjon er «bynært bygdeliv». Overordna verdiar er uttrykt som «Nyskapande – Open – Samhald».

Gjennom organisasjonsutviklingsarbeidet (OU) arbeidde heile kommuneorganisasjonen med å kome fram til felles verdiar. Det blei valt «respekt – tillit – kompetanse – løysingsorientert». Desse verdiane høver godt inn under dei overordna verdiar som er fastsett i kommuneplanen.

Visjon, verdiar, etikk og samfunnsansvar utgjer ei felles plattform.

Mål og strategiar for organisasjonen

- Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi. Gjennom god økonomistyring sikrer vi økonomisk handlingsrom innafor dei rammene som me har
- Me møter innbyggjarane med samarbeid og dialog
- Me arbeidar systematisk og heilskapeleg for å gje rett teneste til rett nivå til rett tid til lågast mogleg kostnad
- Me legg vekt på lokal identitet og kultur både i samfunnsutvikling og i tenesteyting
- Me trivst på jobb og er stolt av kommunen vår

Frå 01.08.2021 er vi organisert med Kommunedirektør og hans leiargruppe som består av 3 kommunalsjefar, 2 administrasjonssjefar og leiar for kommunikasjon. Utvida leiargruppe består av kommunedirektørens leiargruppe, samt 4 einingsleiarar. I tillegg har vi 13 avdelingsleiarar som har personal- og økonomiansvar for sitt område.

Målet med den nye organiseringa er å styrke innovasjon og utvikling på alle områder i organisasjonen, samordning på tvers, samt styrke samarbeid med eksterne partar (innbyggjarar, brukarar og bedrifter).

Organiseringa skal også ivareta krav til rolledeling og gjennom det sikre god internkontroll. Godt leiarskap er avgjerande for å hente ut potensialet i organisasjonen.

Administrativt delegeringsreglement omhandlar ansvar og fullmaktsnivå i organisasjonen.

Kommunen nyttar ulike styringsmodellar for å iverksetje politiske vedtak, prioriteringar og mål, samt å skape best moglege resultat og kvalitet i tenestene:

- Linjestyring – styring av basisorganisasjon
- Prosjektstyring – styring av mellombels organisasjon som eit prosjekt eller program
- Kontraktstyring – styring av tenester som vert kjøpt frå andre
- Eigarstyring – styring av selskapa som kommunen eig heilt eller delvis

Styringssystemet (verksemdsstyring) er kommunedirektøren sitt verktøy for iverksetjing og oppfølging av politiske vedtak, mål og prioriteringar. Verksemdsstyringa skal:

- vera basert på mål- og resultatstyring som overordna styringsprinsipp
- sikre effektiv gjennomføring av politiske vedtak
- sikre etterleving av lover og forskrifter
- integrere risikostyring og internkontroll
- sikre ei formålstenleg organisering, effektive arbeidsprosessar og riktig ressursbruk
- sikre læring, forbedring og innovasjon

Kommunen som arbeidsgjevar

Kommunesektoren skal møte dei endringane som skjer i samfunnet. Dette krev ein nyskapande og endringsdyktig organisasjon. Krav frå samfunnet krev at vi utviklar nye tenester og nye arbeidsformer. For å lukkast med dette er det viktig med godt leiarskap og godt medarbeidarskap. Motiverte og engasjerte medarbeidarar er avgjerande for å hente ut det potensiale som er i organisasjonen.

Vårt overordna mål for arbeidsgjevarpolitikken er definert som:

- Vaksdal kommune er ein attraktiv arbeidsgjevar
- Vaksdal kommune er ein nyskapande, dynamisk og lærande organisasjon

Det er utarbeida mål og strategiar for følgjande innsatsområde i arbeidsgjevarpolitikken:

- Etikk og samfunnsansvar
- Medarbeidarskap og leiing
- Samarbeid og arbeidsmiljø
- Innovasjon og utvikling
- Kompetente medarbeidarar
- Mangfald og likeverd

Rekruttering

Rekrutting av fagkompetanse er ei utfordringane i dei fleste kommunane. Med utgangspunkt i behovet for framtidig arbeidskraft ser vi at innovasjon, mindre deltidsarbeid og oppgåveløysing i samarbeid med andre blir stadig viktigare.

På grunn av demografiske endringar, vil rekrutteringsutfordringar spesielt gjer seg gjeldande innan helse og meistring sine tenester. Her er det viktig at vi klarer å ta i bruk nye teknologiske løysingar, samt organisere oppgåvene på ein effektiv og berekraftig måte.

Auka konkurranse om viktig fagkompetanse er ei utfordring innanfor fleire fag. Generelt er det vanskeleg å rekruttere til små fagmiljø. På enkelte fagområde er oppgåvemengda avgrensa og kommunen sitt behov kan vere ein mindre stillingsbrøk. Like fullt er denne kompetansen nødvendig og påkrevd. Interkommunalt

samarbeid om oppgåveløysing vil vera nødvendig for å ha tilstrekkeleg kompetanse og kapasitet, slik at vi kan levere i samsvar med krav.

Innhenting av vikarar er ei utfordring innafor alle sektorar. Faste stillingar med størst mogleg stillingsprosent er derfor viktig å ha på plass.

Rekruttering av leiarar og tilsette med fagspesifikk kompetanse er også krevjande.

Turnover i kommunane er generelt låg. Mange tilsette har lange tilsetjingsforhold.

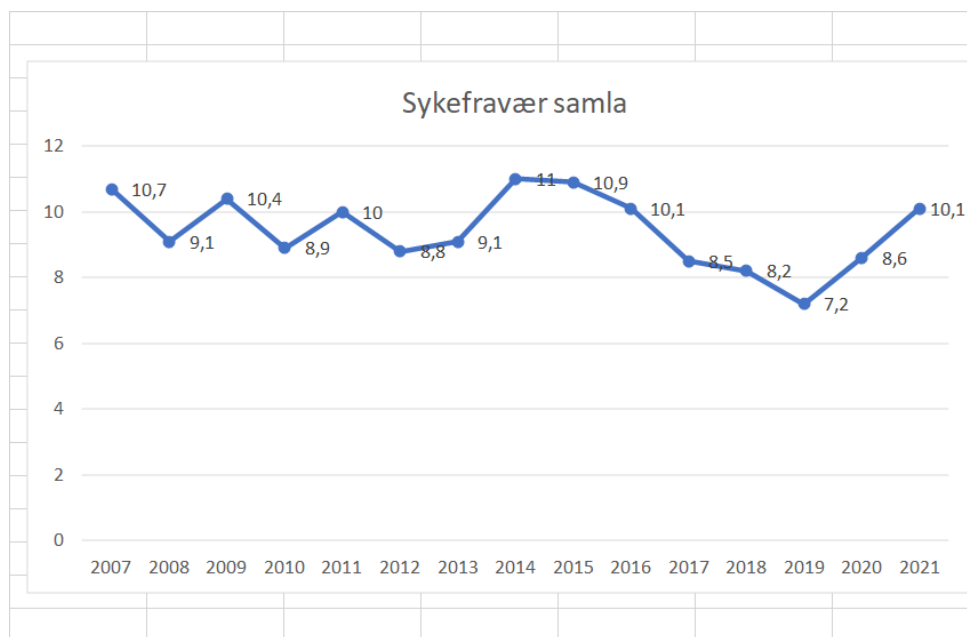
Vi har lærlingar, studentar og praksisplassar. Kommunen har mål om å være ei god lærlingbedrift. Dei siste åra har det vore utfordrande å skaffe mange nok lære kandidatlar. Vi vil jobbe med å tiltrekke oss fleire lærlingar i framtida.

Helse, miljø og tryggleik

Kommunen arbeider heilskapleg med helse, miljø og tryggleik. Å utvikle godt leiarskap og aktivt medarbeidarskap er målsettingar for eit godt arbeidsmiljø og HMT. HMT-planen med vernerundar, lokale arbeidsmiljøgrupper, sjukefråværsoppfølging, medarbeidersamtalar, medarbeidarundersøking, kursing og leiarprogram er alle gode verktøy for både det systematiske og individretta arbeidet. Avvikshandtering og Risiko og sårbarheits analyser gir grunnlag for læring og auka medvit om risikofaktorar og førebygging.

Arbeidsmiljøutvalet (AMU) er eit partssamansett utval med 8 medlemmer, fire frå arbeidstakarsida og fire frå arbeidsgjevarersida. Bedriftshelsetenesta deltek og er ein uavhengig part. Utvalet er heimla i arbeidsmiljølova.

Sjukefråvær

Kommunen har over tid jobba med å redusere sjukefråværet. Tidleg dialog, tett oppfølging og tilrettelegging er fleire av tiltaka. AMU og arbeidsmiljøgruppene følger sjukefråværet nøye. På grunn av pandemien dei siste to åra, har sjukefråværet vært høg for dei aller fleste kommunane. Særleg har dette vært høgt i 4.kvartal 2021. Over tid har sjukefråværet i kommunesektoren vore høgast i barnehage og helse og meistring. Sjukefråværet samla i den kommunale organisasjonen i Vaksdal er for 2021 på 10,1 %, mot 8,6 året før. Vi ser at i det siste kvartalet i 2021 har sjukefråværet vært høgast. Dette har sannsynlegvis samanheng med mykje Korona og anna influensa hausten 2021.

Læring, utvikling og innovasjon

Endringstakten i samfunnet og arbeidslivet aukar. Evne til innovasjon og nyskaping er nødvendig for å løyse komplekse utfordringar og knappheit på ressursar. Dette arbeidet krev gode leiarar og tilsette som i samarbeid

tek ansvar. Samarbeid med tillitsvalde og aktiv støtte frå stab er også viktig for god gjennomføring av endring.

Dei gjennomgåande måla i planperioden er styrande for organisasjonens samla mål og tiltak:

- Organisasjonsutvikling og innovasjon
- Kompetanseutvikling og gode kompetanseplanar
- Verksemdsstyring og kvalitetsutvikling
- Digitalisering
- Kommunikasjon og openheit
- Arbeide systematisk og målretta med reduksjon av sjukefråvær gjennom kartlegging og oppfølging
- Arbeide målretta for heiltidskultur, kor tilsette får ønska stillingsstorleik
- Auke tal lærlingar gjennom tilrettelegging, vegleiing og motivering
- Implementere ny arbeidsgjevarpolitikk
- Oppfølging av den nye lønspolitikken

Organisasjonen prioriterer eit kontinuerleg kompetanse-, innovasjon og utviklingsarbeid. Fleire tilsette gjennomfører utdanning, som grunnutdanning eller etter- og vidareutdanning. Kommunen samarbeider aktivt med ulike FoU miljø og andre kommunar. Samarbeid med andre kommunar er alt frå faglege program og nettverksarbeid til bruk av ny teknologi og digitalisering.

Likestilling, inkludering og mangfald

Vaksdal kommune skal arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremje likestilling og hindre diskriminering. Organisasjonen skal bera prega av openheit, inkludering og mangfald – utan diskriminering på grunnlag av etnisitet, livssyn, kjønn, funksjonsevne, alder eller seksuell orientering. Kommunen skal tilby likeverdige tenester til alle. Dette gir retning for kommunen sin rolle som samfunnsutviklar, tenesteytar og arbeidsgjevar.

For å vere ein attraktiv arbeidsgjevar ønskjer Vaksdal kommune å tilby heile faste stillingar. Kommunen har som mål å redusere uønska deltid og auke heiltidsstillingar. Det er flest deltidsstillingar i helse og meistring. Tilsette som ønskjer større stilling får det når noko er ledig. Ein stor andel tilsette innan helse har i dag mellom 80 – 100% stilling. Arbeidstidsordningar som er mest brukt innan denne sektoren medfører fleire deltidsstillingar, spesielt på helg. Årsturnus for denne eininga vil føre til lengre planleggingshorisont. Dette kan igjen føre til auka stillingsprosent for enkelte tilsette.

For å motivere til meir helgearbeid har KS framforhandla betre ordningar for laurdags- og søndagstillegg (HTA). Arbeidsgjevarorganisasjonen KS anbefaler kommunane å arbeide med heiltidskultur. Dette blir viktig for å møte framtida sine krav til kompetanse, arbeidsmiljø og fagleg utvikling. Framtidig mangel på ressursar gjer at ein må tenkje nytt med tanke på organisering av oppgåver og å utnytte ressursar på ein betre måte. Tilsette må også motiverast til å stå lenger i jobb framfor å gå i pensjon tidleg.

Heiltidskultur med faste heile stillingar som jobbar på tvers av tenesteområda, vil sikre tilsette føreseieleg arbeidstid og føreseieleg inntekt. Det vil også medføre mindre innleige av arbeidskraft frå vikarbyrå. Ved utgangen av 2021 var gjennomsnittleg stillingsstorleik 74%.

Kommunen er raus med å tilby gode utdanningsavtaler til tilsette som ønskjer å gjennomføre relevant utdanning som arbeidsgjevar kan ha nytte av. Dette er eit tiltak for å skaffe kompetanse, samt motivere tilsette

til å bli værande i kommunen.

Kommunesektoren er kvinne­dominert. Pr. 31.12.2021 var andel kvinner i Vaksdal kommune 80,4% og menn 19,6%. I leiande stillingar var 70 % kvinner og 30 % menn. Kommunen har som mål å få tilsett fleire menn i barnehage, skule og helse og meistring.

Vaksdal kommune har fleire tilsette med innvandrarbakgrunn. Fleire av desse er i ulike typar praksis. Stillingar i kommunen stiller krav til utdanning og relevant praksis. Det er viktig å skaffe dokumentasjon på utanlandsk utdanning. Gode ferdigheiter i norsk er også nødvendig, både i møte med brukar, kollegar og saksbehandling.

Etikk, kvalitet og eigenkontroll

Kommunen ønsker å legge til rette for god styring, kontroll og arbeid med kvalitet i heile organisasjonen. Kvalitetssystemet gjer det enkelt for tilsette og leiarar å finne alle relevante dokument og skjema, synleggjera prosesser og analyser, samt at det skal være enkelt å få tilgang til styringsdata som avviksstatistikk og risikoanalysar

Kommunedirektøren har årleg ein gjennomgang av risikostyring og internkontroll for å sikre «betryggande kontroll». Eigenkontroll i form av interne tilsyn og revisjonar vert gjennomført basert på risikobilde og avvik.

Kommunen har etiske retningslinjer nedfelt i arbeidsgjevarstrategien. Etikk og etiske problemstillingar er eit sentralt tema i arbeidet med kvalitetsutvikling i heile organisasjonen. Kommunen skal vera ein open og solid organisasjon med høg etisk standard. Ei hensiktsmessig organisering, effektive arbeidsprosessar og god ressursbruk skal sikre at innbyggjarane mottar tenester av rett kvalitet og til rett tid, og at organisasjonens ressursar vert nytta på ein effektiv måte og innafor vedtatte økonomiske rammer.

Tenestene

Oppvekst og kultur

Tenesteområdet er organisert i to einingar, eining barnehage, kultur og inkludering og eining skule. I eining barnehage er dei tre barnehagane på Dale, Stanghelle og Vaksdal, samt avdeling kultur og inkludering. Eining skule har tre skular, Dale, Vaksdal og Stanghelle og to oppveksttun, Eksingedalen og Stamnes. Eining skule har òg ansvar for PPT. Barnehagetilbodet i oppveksttuna vil i tett samarbeid med eining barnehage sikre likeverdig barnehagetilbod og samstundes ivareta mogelegheitane som ligg i eit oppveksttun. Kommunalsjef har ansvar for NAV.

Avdeling kultur og inkludering var oppretta hausten 2021 då kulturskule, bibliotek og andre kulturtenester vart flytta til tenesteområdet Oppvekst og kultur. I tillegg er barne- og ungdomsarbeidar, flyktningetenesta og frivilligsentralen lagt inn under avdeling kultur og inkludering.

Organiseringa av oppvekst og kultur skal bidra til eit meir systematisk og heilskapleg arbeid for barn, unge og heimane deira. Verdigrunnlaget i skule og barnehage og dei tverrfaglege tema demokrati og medborgarskap, folkehelse og livsmeistring, og berekraftig utvikling dannar grunnlaget for planlegging av læring og kvalitetsutvikling i tenesteområdet. Tema om folkehelse og livsmeistring krev tett samarbeid med avdelingane kultur og inkludering, NAV og tverrfagleg helse.

Læringa skal sjåast i lys av at barn og unge skal ha kompetanse til å tileigna seg og bruka kunnskap og ferdigheiter til å meistra utfordringar og løyse oppgåver i kjende og ukjende samanhengar og situasjonar.

Kompetanse inneber forståing og evne til refleksjon og kritisk tenking. Med denne forståinga i kompetanse som born og unge treng for framtida må barnehagar og skular vidareutvikle korleis vi legg til rette for læring. Alle elevane i skulane i Vaksdal har eigen Chromebook og læringsrom er utstyrt med digitale skjermar/-tavler. Dette krev at ein held fram med utviklinga av leiing av læring i digitale læringsrom.

Overordna del for læreplanane og reviderte læreplanar for skule, rammeplan for barnehage og rammeplan for skulefritidsordninga er rammene for kvalitetsutvikling i barnehagane og skulane våre. Tenesteområdet har revidert kvalitetsutviklingssystemet for barnehage og skule. Det nye systemet legg større vekt på dialog og medverknad enn tidlegare. Medverknad skal prega dei daglege aktivitetane og fremjast i styrande prosessar i tenesta. Kommunedelplan for Oppvekst skal rullerast i planperioden og denne vil byggja på dei nye nasjonale planane og føringane.

Samstundes som born, elevar og tilsette gleder seg over å kunne ta i bruk nye og moderne bygg vil det låge fødselstalet utfordra drifta i tenesta. Prognose for planperioden viser ein forventa reduksjon i tenestebehovet i barnehage med om lag 25 %. Prognose for skule syner ei lita auke i tenestebehov i starten av perioden, medan reduksjon vil møte skule i slutten av planperiode.

Fødselstal og aktuelle barnehageborn 1 perioden 2017 – 2022 (pr. 13.10.22, VISMA)

Totalt	2017	2018	2019	2020	2021	2022
200	49	26	38	36	27	24*

*Fødselstal pr. 1. oktober 2022

Elevtal skuleåra i økonomiplanperioden 2023 -2026 for skulekrinsane (pr. 13.10.22, VISMA)

Skuleår	Dale	Vaksdal	Stanghelle	Stamnes	Eksingedalen	Eidslandet
2022-2023	251 (155)	93	94	19	10 (3)	5
2023-2024	235 (137)	105	85	22	9 (2)	5
2024-2025	232 (139)	106	72	19	9 (1)	5
2025-2026	221 (122)	105	70	16	8 (1)	6
2026-2027	213 (122)	105	70	17	11 (2)	6

(x)=elevar på ungdomstrinnet

Barnehagane og skulane i Vaksdal skal gje like mogelegheiter for alle barn og unge – uavhengig av bakgrunn og ulikskap. Det krev inkluderande praksis og tidleg innsats. Oppvekst vil leggja til rette for at kompetansen kjem tett på barna og elevane ved blant anna å styrka det tverrfaglege samarbeidet. Ny rammeplan for SFO skal legges til rette for eit meir likeverdig SFO-tilbod.

Barnevernreforma, som vert kalla ei oppvekstreform, har målsetnadar om at fleire barn og familiar skal få hjelp til rett tid, og at tilbodet i større grad skal tilpassast lokale forhold. Reforma består av lovendringar som krev utvida kapasitet til oppgåveløysing, kvalitetsutvikling, lokal forankring og tverrfagleg tidleg innsats innanfor oppvekstfeltet. Heile oppvekstfeltet er involvert i opplæring, pilotprosjekt og samhandling på tvers av kommunane i Vestland. Den nye barnevernlova gjev kommunane eit tydlegare ansvar for å førebyggje omsorgssvikt, auka krav til styring og leiing og auka fagleg og økonomisk ansvar. Totalt sett er samarbeidsplikta, både på system og individnivå styrka i den nye lova.

Vertskommunesamarbeidet med Osterøy og Modalen har gjeve oss ei større og meir robust barnevernteneste, samstundes som ein intensiverer den lokale tverrfaglege saminnsatsen i tiltakstrappa. Ved sidan av barnevernslova, skal kommunen utarbeide plan for førebyggjande arbeid som skal vera styrande for mål og kvalitetsarbeid i tenesta. Planen skal vere kjerne i reforma, og skildre overordna mål og strategiar for det heilskaplege tenestetilbodet, korleis ansvaret skal fordelast mellom tenestene, korleis oppgåvene skal organiserast og korleis dei ulike tenestene skal samarbeide. Lova gjev ei lovfesta samarbeidsplikt.

Omorganisering i tenesteområda oppvekst og kultur og helse og meistring hausten 2021 skal betra lokal tverrfagleg forankring, med mål om å gjera saminnsatsen og oppgåvefellesskapa i innsatstrappa mogleg.

Kultursektoren vil i økonomiplanperioden vidareutvikla og styrka arbeidet inn mot dei to nedste trinna i omsorgstrappa. Dei to trinna er Folkehelse, med innbyggjarane som ressurs og Frivillighet, med lågterskeltilbod og fritidstilbod.

Prioriterte målgrupper i NAV er unge under 30 år, langtidsledige, flyktningar og flyktningar som står utanfor arbeidslivet. NAV samarbeider tett med andre tenester i kommunen for å leggja til rette for arbeidstrening for dei som treng det. NAV vil òg fortsetja arbeidet med å få deltakarar inn i Kvalifiseringsprogram (KVP).

Rekruttering samt å opparbeida og vidareutvikla kompetanse må halde fram i kommande økonomiplanperiode. Me har framleis god lærar og barnehagelærardekning og høgt kompetansenivå, men me erfarer at det er aukande vanskar med rekruttering til barnehagelærarar og lærarar med godkjent utdanning.

I økonomiplanperioden vert det endringar og tilpassingar innan heile tenesteområdet. Økonomisk vert det krevjande med nedtrekk i stillingar som medfører endring i tenesteutøving. Det mest nødvendige må prioriterast, blant anna å stetta bemanningsnormene, og me må få mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar. Samstundes må tenestetilbodet utviklast slik at me er førebudde på framtidige utfordringar og då særleg redusksjonen i barne- og elevtalet.

Mål for tenesteområde oppvekst og kultur 2023 -2026

Barn og unge skal ha gode og trygge oppvekst- og læringsmiljø med høg trivsel og høg fagleg kvalitet

- Læringa skal vere variert og kombinere praktiske og digitale metodar.
- Vidareutvikla det systematiske arbeidet med grunnleggjande ferdigheiter i barnehage og skule, med vekt på språkutvikling og lesing.
- Systematiske arbeid for å vidareutvikla inkluderande miljø i barnehage, skule og oppvekststun.
- Utvikla kvaliteten i skulefritidsordninga i tråd med ny «Rammeplan for SFO»
- I samarbeid med lag og organisasjonar jobba for å bygge ned barrierar som hindra barn og unge si deltaking i fritidsaktivitetar

Barn, unge og deira familiar skal møte tenester som gjev eit godt tilbod gjennom heilskapleg og tverrfagleg innsats

- Bidra til å utvikle gode uformelle møteplassar for born og unge saman med frivillige organisasjonar
- Vidareutvikla tverrfaglege tenester på dei nedste stega i innsatstrappa.
- Kommunen sin førebyggjande plan er vedtatt i kommunestyret ved starten av 2023
- Alle involverte partar nyttar planen i sitt utviklingsarbeid
- Alle interne rutinar og planar bygger på kommunen sin førebyggjande plan
- Den førebyggjande planen er digitalisert og står fram som eit kart for både tilsette og innbyggjarar

Barn og unge skal møte trygge og kompetente vaksne som skaper gode relasjonar og auka læringsutbyte

- Vidarefører barnehage- og skulebasert kompetanseutvikling i tråd med det nasjonale Kompetanseløftet
- Vidarefører satsing på vidareutdanning for lærarar for å møte kravet til undervisningskompetanse i 2025
- Skular og barnehagar innfører og gjennomfører systematisk metodikk for kvalitetsutvikling gjennom dialog og medverknad
- Nytilsette nyutdanna vert fylgt opp og rettleia med god kvalitet
- Vi nyttar teknologi og digitale verktøy som støtte til læring og samhandling for kvalitetsutvikling

Budsjett 2023

Eining barnehage, kultur og inkludering

Barnehage

Barnehagane i Vaksdal har som visjon: « I barnehagen vår vert alle sett og verdsett, me er blant dei beste på samarbeid mellom barnehage, heim og lokalsamfunn. Barnehagen er trygg, inkluderande, aktiv, kreativ og nytenkjande».

Hausten 2022 er det 154 barn til saman barnehagane i Vaksdal. Det er 49 barnehagebarn som byrjar på skulen i august 2023 og det vil vera omlag

150 barn som har rett til barnehageplass hausten 2023.

Tal barn som har rett til barnehageplass hausten 2023:

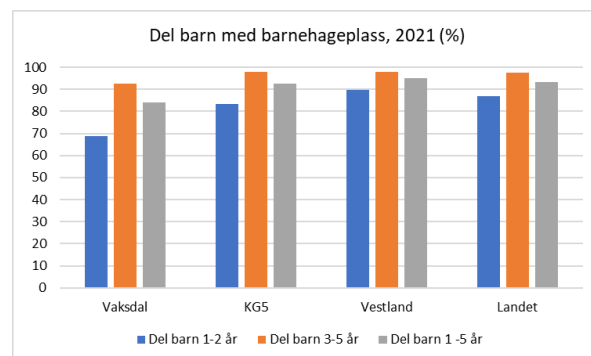
Fødselsår	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	26	37	33	26	28*

* Basert på fødselar januar- september og forventa fødselar oktober– desember.

I 2022 var del born i alderen 1 – 5 år med barnehageplass 78 %. Dette er ein oppgang på 4 % frå året før og om lag 10 % under samanliknbare kommune, landet og fylket. Ut frå gjennomsnittsberekning er det venteleg at del born med barnehageplass i 2023 vil vera omlag 85 %.

I Vaksdal går om lag 15 % færre barn i alderen 1-2 år i barnehage enn fylket og landet elles. I alderen 3 -5 år går om lag 5 % færre barn i barnehage enn fylket og landet.

Fødselstala viser ein reduksjon i tal barn som har rett på barnehage. Barnehagane vil i samsvar med dette redusera bemanninga frå hausten 2023, men likevel ha tilstrekkeleg bemanning for å stette pedagog- og bemanningsnorm. Ein usikker faktor er kor mange barn med rett til plass som vert søkt inn i barnehage i mars 2023. Budsjettet er basert på erfaringstal dei siste 3 åra.

Barnehagane har gjennomført kompetanseheving for alle tilsette i temaet inkluderande barnehagemiljø Dette har vore ei barnehagebasert kompetanseheving for alle tilsette over 3 år i samarbeid med Høgskolen i Innlandet. Barnehagane har gjennom kompetansehevinga utarbeida planar for systematisk arbeid for trygge og inkluderande barnehagemiljø i alle barnehagane. Vidare arbeid med satsinga held fram og måla i budsjettåret 2023 speglar dette. For å sikre og følgje opp arbeidet som er gjort kring kompetanseheving og lov om psykososialt barnehagemiljø vil barnehagemynde gjennomføre tilsyn i-barnehagane/oppveksttuna i 2023.

Barnehagane vil òg vidareføre samarbeide med skulane i høve satsing på grunnleggjande ferdigheiter, med særleg vekt på språkutvikling i barnehagen.

Mål for 2023, barnehage

- Barnehagen skal ha eit trygt og inkluderande barnehagemiljø og ha særleg fokus på barn sin medverknad og observasjon som verktøy
- Barnehagen skal ha eit godt og stimulerande språkmiljø som støttar barnet si utvikling.
- Barnehagen skal legge til rette for at barna blir kjend med nærmiljøet og opplever å høyre til.

Kultur og inkludering

Gode kultur-, idrett- og fritidstilbod er viktig for at det skal vere godt å leva og bu i Vaksdal. Kommunen har eit mangfald av lag og organisasjonar som tilbyr ulike kulturtilbod. Godt samspel mellom kommune og frivillige lag og organisasjonar, samt støtte til eldsjelene er viktig. Vaksdal kulturskule vil prioritere breiddeprogrammet i rammeplanen som har utadretta verksemd i samarbeid med skule, SFO og barnehage. Biblioteket skal invitera til aktivitet og vere ein open, tilgjengeleg og inkluderande møteplass.

Avdelinga forvaltar faste tilskot til lag og organisasjonar. Me vil gjennomføre villmarksleir på Småbrekke, gjerne i samarbeid med frivillige lag og organisasjon om mogleg. Kultur- og musikklivet gler seg over å kunne ta i bruk nye konsertsalen på Dale skule.

Frivilligsentralen vert vidareført og tilpassa ny forskrift for frivilligsentralar. Det vil òg i 2023 verta ytt tilskot frå staten til Frivilligsentralen. Frivilligsentralen skal stimulera til frivillig innsats, vere opne møteplassar for innbyggjarane og vera eit bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor.

Samarbeid med frivillige lag og organisasjonar om å få ei inkluderande fritid for alle barn og unge vil ha fokus òg i 2022. Etter ein AlleMed-dugnad hausten 2021 vart deltakarane samde om å samarbeide om:

- ei nettside der innbyggjarar skal kunne finne informasjon om blant anna aktivitetar for barn og unge
- korleis ein kan nytte ulike tilskotsordningar som tillitsbaserte støtteordningar målretta mot barn og unge som fell utanfor på grunn av manglande økonomi til å delta
- aktivitetar for ungdom i alderen 16 – 19 år

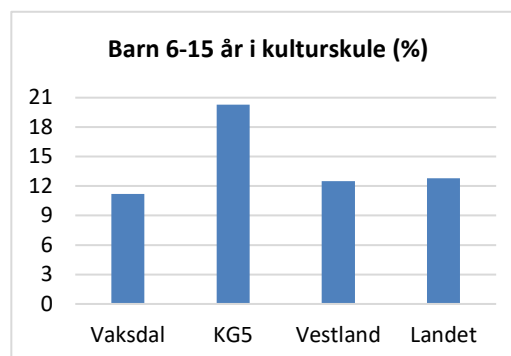

Ungdomsrådet peikar på at det er få kulturtilbod til ungdom i alderen 16 – 19 år kommunen og dei ynskjer det arbeidet med å auka tilbodet vert halde fram. Samstundes ynskjer dei betre informasjon om tilbod som finst for dei.

Kulturskulen gjev tilbod til færre barn samanliknande kommunar, landet og Vestland fylke, men noko lågare enn og det har vore ein nedgong frå 2020 til 2021 med 2 %. Det er kapasitet i kulturskulen til å ta imot fleire born og det vil gjennom året vera viktig å rekruttera fleire elevar til kuturskulen.

Mål for 2023, kultur og inkludering

- Vidareutvikla eit godt samarbeid og arbeidsmiljø i avdelinga
- Auka bruk av Dale skule som kulturbygg for

innbyggjarane

- Auka utlån og besøk på biblioteket.
- Auka del barn som går i kulturskule
- Implementera ny rammeplan for kulturskule med fokus på breiddeaktivitet.
- Synleggjera aktivitet og arrangement for innbyggjarane
- Aktivt søkje tilskot til aktivitetar og arrangement der det er mogeleg
- Bidra til auka kulturtilbod til ungdom i alderen 16 – 19 år
- Gå gjennom og revidera tilskot til lag og organisasjonar med mål om å fremja inkludering.

Økonomiske ramme

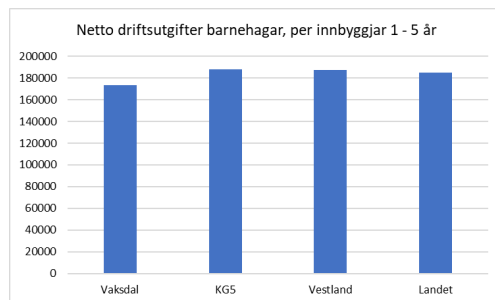
Økonomisk ramme	Ramme 2022	Ramme 2023
Barnehage, kultur og inkludering	30 000	30 200
SUM	30 000	30 200

Barnehagedelen i oppveksttuna er lagt i budsjetttramma til skule, men barnehagen vil framleis følgje lov, forskrift og mål for sektoren.

Lågare fødselstal dei siste åra påverkar drifta frå hausten 2023, og det er lagt inn reduksjon i drifta knytt til oppstart av barnehageåret 2023/2024. Det er framleis ein del føresette som får innvilga redusert foreldrebetaling grunna låg inntekt og søskenmoderasjon. I 2023 er det rekna til om lag 10 % reduksjon i opphaldsbetalinga.

Drifta i barnehagen er utfordrande. Vi yter òg tilskot til andre kommunar i både kommunale og private barnehagar. For å tilpasse drifta vil vi blant anna halde fram med ein barnehage ope om sommaren og ved opptak til nytt barnehageår vil barna verta fordelt mellom barnehagane med mål om full utnytting av kapasitet på den enkelte avdeling.

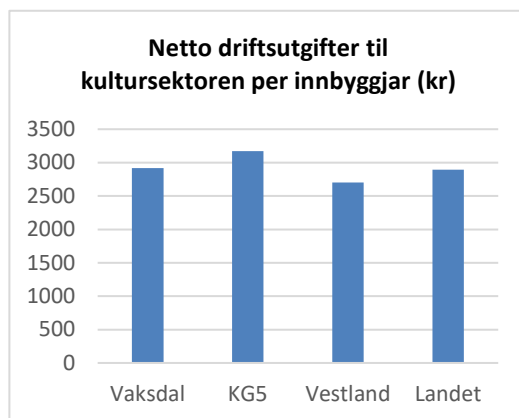
Barnehagane i Vaksdal hadde i 2021, som tidlegare år, lågare utgifter til barnehage enn dei vi samanliknar oss med. Dette heng saman med at vi òg har lågare del barn i barnehage enn andre kommunar.

Etter endringa i bemanning- og pedagognorm som vart gjeldande i 2018 og 2019 er det særskilt viktig å fordele barn i opptaket slik at ein nyttar kapasitet i høve tal pedagogar og fagarbeidarar/assistentar best mogeleg. Det er variasjon i barn pr. tilsett i barnhagane. Dei små barnehagane har færre barn pr. tilsett enn dei større barnehagane.

Kultursektoren i Vaksdal hadde i 2021 om lag same driftsutgifter til kultursektoren som fylket og landet elles, men noko lågare enn samanliknbare kommunar.

Netto driftsutgifter til kultursektoren i prosent av kommunen sine totale driftsutgifter er 3,4 %. Landet elles nyttar 4,3 %, medan samanliknbare kommunar nyttar 4,0 %. Av dette nyttar Vaksdal 1,2 % til barn og unge, medan samanliknbare kommunar nyttar 1 %.

Eining skule

Skulane i Vaksdal har som visjon: «Me er blant dei beste på samarbeid mellom skule, heim og lokalsamfunn. I skulen vår vert alle sett og verdsett, derfor har vi eit godt læringsmiljø med gode faglege resultat. Skulen er trygg, inkluderande, aktiv, kreativ og nytenkjande».

Skuleåret 2022/2023 går det til saman 468 elevar på dei fem skulane våre. Vi har òg 5 elevar frå Vaksdal som har skuleplass ved Mo skule i Modalen.

Hausten 2023 startar det 48 born på 1. årsteg i skulane i Vaksdal. Elevane startar på skule på Vaksdal, Stanghelle, Dale, Stamnes og Eksingedalen. På ungdomssteget starta det 40 elevar, medan 59 elevar avsluttar grunnskulen og starta på vidaregåande skule. Elevtalet vert redusert til 457 elevar i 2023/2024.

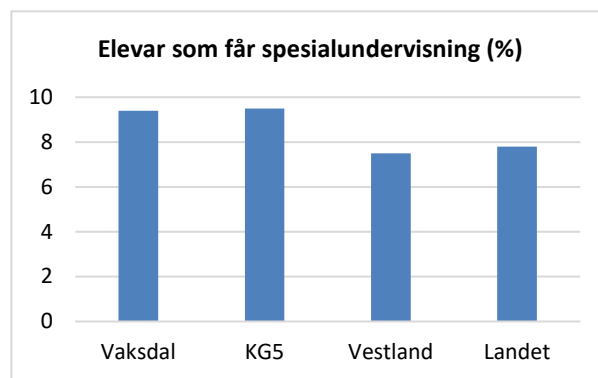
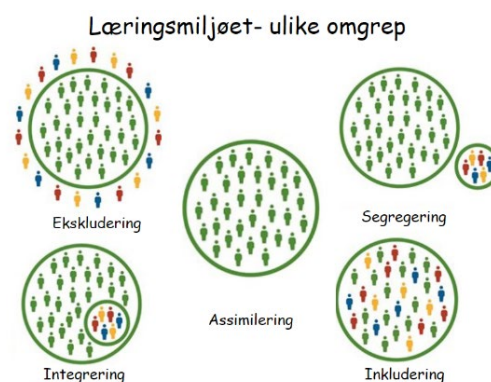
Skuleåret 2023/2024

Årssteg	Dale	Stanghelle	Vaksdal	Stamnes	Eksingedalen	Samla
1.	15	9	21	3	0	48
8.	40	0	0	0	0	40
VGS	58	0	0	0	1	59

Ved Mo skule har Vaksdal 5 elevar skuleåret 2022/2023, og det er forventa 5 elevar skuleåret 2023/2024.

Skulane i Vaksdal deltek i den nasjonale satsinga Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderande praksis. Måla er at alle kommunar skal ha tilstrekkeleg kompetanse tett på borna for å kunne forebygge, fange opp og gje eit inkluderande og tilpassa pedagogisk tilbod til alle, inkludert barn og elevar med behov for særskild tilrettelegging. I eit inkluderande perspektiv kan ein lese talet på spesialundervisning som eit mål på delen born me ikkje klarar å inkludere i det ordinære. Målet vårt er at det pedagogiske tilbodet er universelt og inkluderer naudsynte kompensatoriske hjelpemiddel, slik at alle elevane skal kunne delta.

I fleire år skulane arbeida for å redusera tal elevar som får spesialundervisning til fordel for betra tilpassa opplæring med godt og inkluderande læringsmiljø. Del elevar som fekk spesialundervisning i Vaksdal i 2021 er på 1. – 4. årsteg 7,5 % (nasjonalt 4,9 %), 5. – 7. årsteg 13,7 % (nasjonalt 9,2 %) og 8. – 10. årsteg 7,5 % (nasjonalt 9,8 %). Desse tala viser ein nedgang på elevar som ikkje har utbyte av den ordinære opplæringa, særleg positiv nedgang ser ein på barneskulane. Skulane vil halde fram med systematisk arbeid i tett samarbeid og oppfølging av PPT, gjennom blant anna ressursteam.

Tidlegare har ein etter eigenvurderinga av spesialundervisninga sett i gong eit kvalitetsutviklingsarbeid retta mot lese- og skriveopplæringa på 1. – 4. årstrinn. Det siste året har ein utvida dette arbeidet til å gjelde 5.-7.trinn. Skulane rapporterer at dette fellesarbeidet kring lese- og skriveutviklinga, særskild korleis dialogmøta fungerer, har gjort det lettare å identifisere elevar som treng tidleg og tett innsats i utviklinga av dei grunnleggande dugleikane. Eit tidleg intensivt løp tidleg i utviklinga kan fremje at eleven på lang sikt har utbyte av den ordinære opplæringa.

Arbeidet med ny læreplan og rammeplan for SFO er noko forseinka grunna pandemien og det vil difor vera behov for å arbeide vidare med dette i 2023. Arbeidet med ny læreplan, dei tverrfaglege tema og intensjonane i rammeplan for SFO heng tett saman med skulane sitt arbeid med inkludering. Både oppvekstreforma og kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderande praksis byggjer på å byggje tverrfaglege lag kring borna. Slik sett harmonerer skulen si læreplanforskrift, særleg fokuset på livsmeistring, med andre nasjonale satsingar kring barn og unge.

Det er på kommunalt nivå ein lyt samordne og koordinere nasjonale satsingar og det er på lokalt nivå ein kan realisere måla kring barn og unge. Skulane er difor aktive deltakarar i arbeidet med å skape eit trygt og godt miljø for borna, òg utanfor skuletida, gjennom kommunen sin førebyggjande plan. Omorganiseringa av oppvekst har fremja dette arbeidet, og ein vil vidare arbeide for tettare samarbeid mellom skulane og dei andre tenestene for barn og unge i kommunen. Alle skulane vil òg vidareføra det gode arbeidet med PALS (Positiv-Åtferd-støttande Læringsmiljø og Samhandling) med mål om at alle elevar opplever eit godt og trygt læringsmiljø i tråd med revidert lov om trygt og godt skulemiljø.

Mål for 2023, skule

- Elevane våre skal oppleve tilrettelagt og tilpassa opplæring i eit inkluderande miljø.
- Me har eit systematisk samarbeid mellom kultur, sfo, oppveksttun/ skule for å nå måla i kommunen sin førebyggjande plan.
- Gjennom satsing på PALS skal skulane/oppveksttuna gjennom året ha respekt, omsorg og ansvar som tema, for å fremje eit godt læringsmiljø
- Me opplever motiverte elevar gjennom samarbeidslæring, medverknad og fysisk aktiv læring

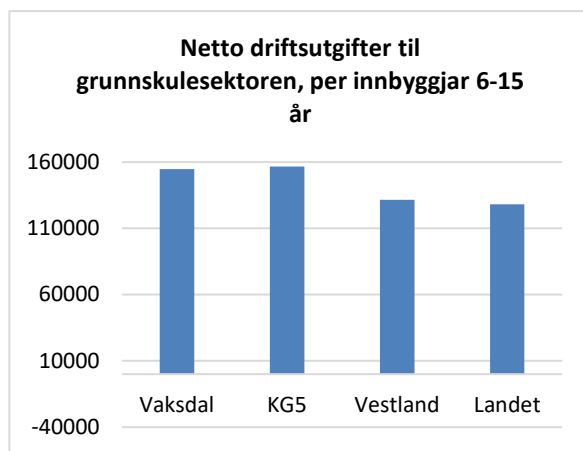
Økonomisk ramme

Økonomisk ramme		Ramme 2022	Ramme 2023
Skule		62 000	62 100
SUM		62 000	62 100

Kostnadsnivået for skule i 2021 ligg under samanliknbare kommunar i KG5, men det ligg høgare enn fylket og landet. Kostnaden inkluderer SFO, skyss og skulelokale. I 2021 utgjorde grunnskule 21,8 % av netto driftsutgifter til kommunen. KG5 nyttar 21,8 %, medan Vestland nyttar 23,6 % og landet 22,5 %. Vaksdal har noko auke samanlikna med tidlegare år, me me noko under same prosent som resten av landet av det totale budsjettet til skule. Om lag 95 % av budsjettet vert nytta til lønsutgifter.

Norm for lærartettleik i skulen er skuleåret 2022/23 oppnådd. I ramma for 2023 er det lagt inn eit nedtrekk på omlag 2,5 lærarstillingar og 1,5 barne- og ungdomsarbeidar.

Ressursane skal likevel kunne møte krava som er sett til lærartettleik, men reduksjon i bemanninga vil seie at skulane i større grad må nytte samanslåtte grupper på tvers av årstrinna og mindre bruk av to-lærar i undervisningsromma som styrkar den tidlege innsatsen. Det er utfordrande å møte krava i høve lærarnorm på skulane som har store grupper, medan skular som har små grupper har betre margin.

Økonomiske rammer til gjesteelevar (elevar i/frå andre kommunar) er om lag som i 2022.

Økonomiske rammer til barnevern er vidareført som i 2022. Det vil vera tilstrekkeleng når det gjeld drift av barnvern. Når det gjeld tiltak i barnevern, både i og utanfor heimen, er det teke utgangspunkt i tiltak som er

gjeldande i dag. Dette kan endre seg gjennom året. Vertskommunen vil rapportera og sende refusjonskrav kvartalvis i 2023. Dette gjev oss jamleg innsikt i utgiftene gjennom året.

Tenesteområdet oppvekst og kultur

Dei siste fem åra har barnehage, skule og SFO fått nye rammeplanar, læreplanar og forskrifter, medan ny reform i barnevernet var gjeldande frå 1. januar 2022. Samstundes har skulane på Dale, Stamnes, Vaksdal og Stanghelle vore del av prosessar med bygg av nye skular og oppveksttun, og det har vore pandemi. Det har vore utfordrande å arbeide med kvalitetsutviklinga i tenesta i perioden og det vil vera viktig for tenesteområdet å få endringane til å henge saman. Dette krev samhandling med dei andre tenestene og tverrfagleg tidleg innsats innanfor oppvekstfeltet.

Oppveksteigar og oppvekstleiar må òg i 2023 verna om kjerneaktivitetane ved å minimera støy og forstyrringar slik at tenestene kan konsentrera utviklinga om det som er viktigast; born og unge si læring og trivsel.

Mål for 2023, tenesteområdet oppvekst og kultur

- Skapa kultur for gode læringsmiljø og samhandling i nye skulebygg, oppveksttun og avdelingar
- Barn, elevar, tilsette og leing medverkar til kollektiv kunnskap og kompetanse i tenestene
- Oppvekst og skal vidareutvikle rutinar og metodar for kvalitetssikring og - utvikling i tenestene
- Revidera Kommunedelplan Oppvekst

Økonomisk ramme

Oppvekst - Økonomisk ramme	Ramme 2022	Ramme 2023
Felleskostnader inkl sosial	7 000	7 200
Barnehage, kultur og inkludering	30 000	30 200
Skule	62 000	62 100
SUM	99 000	99 500

Det er krevjande økonomiske rammer innafor oppvekst og då særleg skule. Det er naudsynt å kontinuerleg arbeide med innhald og organisering for best mogeleg nytte den økonomiske ramma som oppvekst har for å møte kravet om auka kvalitet og betre læringsresultat. Samstundes er det sett nasjonale bemanningsnormer, både i skule og barnehage, som set rammer og gjev mindre fleksibilitet.

I tillegg til utfordringane som vert skildra under skule, barnehage, kultur og inkludering har NAV kostnader knytt til aktivitet og oppgåver som utfordrar og framleis vil utfordre tenesteområde økonomisk. NAV har høg utbetaling til økonomisk sosialhjelp. Ved å hjelpe personar over i jobb og/eller utdanning, samstundes som vi opprettheld fokus på å få deltakarar inn i kvalifiseringsprogram (KVP) freista ein å få redusert behov for sosialhjelp for fleire.

I budsjettet 2023 vert det nytta vel 2,2 mill kr. av flyktningefondet til NAV. Dette for å møta dei utfordringane NAV har knytt til økonomisk sosialhjelp for brukargruppa og auka tal deltakarar i kvalifiseringsprogram.

I eining skule vert det nytta omlag 1,4 mill kr. og eining barnehage og kultur og inkludering omlag 1,5 mill frå flyktningfondet for å ivareta minoritetsspråklege barn og unge og deira familiar.

Budsjettpremisser for 2023:

- Gje tilbod om barnehageplass til alle barn som har rett på plass
- Oppfylle pedagognorm og bemanningsnorm i barnehagane
- Oppfylle lærarnorm i skulane
- Ferdigstille revisjon av kommunedelplan Oppvekst
- Gje tilbod til alle som ynskjer i kulturskulen innan dei tilboda vi til ei kvar tid har
- Gjennomføre tilsyn med lov om psykososialt barnehagemiljø i barnehagane/oppveksttuna
- Gje 12 timar gratis SFO til alle born på 1. årsteg

Å effektivisera og tilpassa drift til budsjetttramme har kontinuerleg fokus. Når størstedelen, om lag 95 %, av utgiftene er lønsutgifter, må tal stillingar reduserast for å få ned kostnader. Det vert jobba med å balansera nedtrekk opp mot kvalitet og likebehandling og krav om forsvarlege tenester og bemanningsnormer.

Tiltak for å balansera budsjettet i 2023:

- Reduksjon i bemanning i skulane
- Reduksjon i bemanninga til barnehagane
- Reduksjon i bruk av vikarar ved fråvær

Ved høgare budsjetttramme i 2023 ville me ha prioritert:

- Oppretthalde stillingar i skulane
- Auka stilling på PPT for å (barnekoordinator) styrka tverrfagleg arbeid og system rettleiing retta mot inkluderande læringsmiljø
- Investera i digitale verktøy, utstyr til symjebasseng og styrkerom

Helse og meistring

Tenesteområdet er organisert i ei eining med avdelingar for institusjonsplassar, heimeteneste, bueining for funksjonshemma og for tverrfagleg helse i tillegg til forvaltningskontor. Avdeling for tverrfagleg helse vart oppretta hausten 2021 då helsestasjon med jordmor og psykolog kom attende til tenesteområdet frå Oppvekst. Ved denne justeringa skifta også tenesteområdet namn til Helse og meistring. I tillegg til helsestasjon omfattar avdeling for tverrfagleg helse legekontor, fysio- og ergoterapi og psykisk helse og rus.

Innan tenesteområdet vert det utført tenester i heile skalaen for tenesteyting og for alle alders- og diagnosegrupper. Tenestene strekkjer seg over heile innsatstrappa med førebyggjande helsearbeid, råd og rettleiing, tilrettelegging, diagnostisering og aktivitetstilbod i dei nedste trinna. Re-/habilitering, miljøarbeid, bistand og helsehjelp i heim og ulike former for korttidsopphold og behandling finn ein litt lenger opp i trinn som krev noko meir ressurstilgang. Heilt øvst finn ein ressurskrevjande tenester som langtidsplassar på institusjon og spesialiserte plassar som t.d. kommunal akutt døgnplass (KAD/ØH).

Dei fleste tenester er forankra i dei to sentra som vart etablert gjennom prosjektprogrammet «Lev Vel i Vaksdal» i perioden 2016-2019: Ressurssenteret på Vaksdal og Helsehuset på Dale. Overordna mål for prosjektorganiseringa var å utvikla framtidsretta og gode helse- og omsorgstenester for å møta dei

utfordringar som kjem i åra framover, når etterspurnad og behov for tenester aukar samstundes som tilgjengelege ressursar vert redusert. Gjennomført og pågåande utviklingsarbeid samsvarar godt med sentrale krav og føringar til kommunane om å satsa på innovasjon og kunnskapsbaserte metodar som gir effekt og gode helsetenester.

Kommunestyret vedtok i juni 2020 nybygg på Jamne på Vaksdal, og kommunen fekk i desember 2020 tilsagn på tilskot frå Husbanken til nybygget. Det vert aktivitet knytt til byggeri gjennom heile økonomiplanperioden. I starten av perioden vert byggjeaktivitet knytt til Jamnetomta på Vaksdal med ferdigstilling i 3. tertial i 2023. Seinare vert det bygningsmessige endringar på Helsehuset/Daletunet.

Framover skal velferdsteknologi vera ein integrert del av helse- og omsorgstenestene. Me har fått god drahjelp til dette gjennom deltaking i Nasjonalt velferdsteknologiprogram og Vestlandsprosjektet, og vidare inn i økonomiplanperioden gjennom E-helse Vestland. Digitalisering og implementering av velferdsteknologi samt gevinstrealisering vil få stort fokus i heile økonomiplanperioden. Samstundes må me vera merksame på at digitalisering av samfunnet kan føra til sosialt

utanforskap for dei som av ulike grunnar ikkje meistarar teknologien, eller ikkje har dei rette hjelpemidla. Dette gjeld fleire innbyggjarar og brukargrupper, og det vert nødvendig med samarbeid rundt tiltak som kan motvirke denne typen utanforskap.

I økonomiplanperioden vil nasjonale myndigheiter utvikla fleire e- helseløysingar som skal implementerast i kommunane for å gje innbyggjarar og helsepersonell betre digitale helsetenester og styrka samhandling. Forskrift om standarder og nasjonale e-helseløysingar gjeld verksemder som yter helsehjelp eller forvaltar og gjer tilgjengeleg helseopplysningar frå helseregister. Kommunane er pålagt å delfinansiera løysingane, og for tenestemråde Helse og meistring utgjør dette noko i overkant av kr. 400.000 i årlege utgifter f.o.m. 2022.

Eldrereforma «Leve heile livet» starta i 2019 og varer ut 2024. Tilrettelegging for aldersvenleg og demensvenleg samfunn har stort fokus og er høgaktuelle satsingsområde for Vaksdal kommune som vil få ein stor auke i talet eldre fram mot 2030-2040. Det aukande talet eldre er ei nasjonal og global utfordring som kommunane må bu seg på. Med aukande tal eldre, vert det også fleire personar med demens. Frå fagmiljø og forskarhold vert det varsla om at det vil vera dobbelt så mange med demens om 20 år, og at dette truleg vert den største helseutfordringa. Med utgangspunkt i Forvaltningskontoret er helse og meistring i ferd med å revitalisera demensteamet og få auka kompetanse og tenester innanfor demensområdet med særleg fokus på tidlege faser av sjukdomen.

I Vaksdal vil dei neste åra verta viktige for å rigga tenestene slik at me framover vert i stand til å gi god nok assistanse, helsehjelp og omsorg til innbyggjarar i alle aldersgrupper og innanfor alle diagnosegrupper med dei ressursar kommunen rår over. Kravet til effektivitet aukar, og midlar og ressursar må omfordelast til meir ressurseffektivt nivå. For å nytta tilgjengelege ressursar optimalt, vert det viktig å jobba med heiltidskultur og ta i bruk turnusordning som mogleggjer auke av stilling.

Rekruttering samt å opparbeida og vidareutvikla kompetanse må ha fokus også i kommande økonomiplanperiode. Me har framleis god fagdekning og høgt kompetansenivå, men me erfarer at det er aukande vanskar med rekruttering særleg til sjukepleiestillingar og vikariat. Det vert også viktig å etablera så solide fagmiljø som råd, noko som lettar rekruttering og gjer oss mindre sårbare ved fråvær.

I økonomiplanperioden vert det endringar og tilpassingar innan heile tenesteområdet. Økonomisk vert det krevjande med nedtrekk i stillingar som medfører endring i tenesteutøving. Dette vert særleg krevjande i den perioden me går inn i med auke i tal eldre og dermed auka behov for helsetenester. Grensa mellom offentlig og privat ansvar vert utfordra, og helsepersonell må samarbeida med brukarar, pårørande og frivillige i større grad enn tidlegare. Lovpålagde oppgåver må prioriterast, og me må få mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar. Samstundes må tenestetilbodet utviklast slik at me er førebudde på framtidige utfordringar.

I samband med gjennomgang og analyse av helse og omsorg i 2020, er følgjande satsingsområde valt:

Figur med satsingsområde er utarbeida av prosjektgruppa saman med Agenda Kaupang. Forankra i styringsgruppa og på dialogmøte 02.09.2020.

Mål for tenesteområde Helse og omsorg 2023 -2026

Overordna målsetnad for økonomiplanperioden er at den enkelte i størst mogleg grad skal få brukt egne ressursar og oppnå meistring og deltaking, og ved behov få forsvarlege og gode tenester innanfor dei ressursar me har tilgjengeleg.

Best saman. Gjennom samskaping og innovasjonskultur utvikla meir heilskapleg innsatstrapp.

- Nytt eksisterande råd og organisasjonar/grupper for brukarmedverknad på systemnivå.
- Ha fokus på brukarmedverknad på individnivå i møte med brukarar og pårørande og nytta metodar som fremjar medverknad. Ha fokus på kva er viktig for deg
- Leggja til rette for godt samarbeid og god dialog med pårørande gjennom pårørandemøte, Brukarutval og anna.
- Vidareutvikla samarbeid med frivillige og Frivilligsentral gjennom konkrete samarbeidsprosjekt.
- Kunnskapsbasert og innovativ utvikling av tenester og metodar.

Kvalitet. Satsing på heiltidskultur og kompetanse, behovskartlegging og koordinerte tenester skal sikra kvalitet

i tenestetilbod.

- Målretta arbeid med kompetanseheving for tilsette samt auka bevisstheit og spreining av kunnskap.
- Saman med tilsette sine representantar arbeida for heiltidskultur og turnusordningar som gir større valmoglegheit og kan virka rekrutterande.
- Nyttar metodar som kartlegg ressursar og har meir fokus på tidleg innsats og gruppebasert oppfølging samt habilitering/rehabilitering.

Framtidsretta tenester. Fokus på tenester i eigen heim før institusjonsplass og smartare helsetenester med bruk av digitalisering og teknologi skal sikra berekraftig økonomi og framtidsretta tenester.

- Utvikla dei to sentra på Vaksdal og Dale i tråd med behov, føringar og styringsdokument.
- Bygningar og uteområde som er tilrettelagt for brukarar og hensiktsmessige for drift.
- Auka kjennskap til teknologi og mogelegheiter teknologien gir gjennom informasjon, visingsrommet «Vågtech», kurs, vidareutdanning, nettverk, temamøte m.m.
- Tilpassa tenester, kartleggja og realisera gevinstar etter kvart som nye produkt og metodar vert tekne i bruk.

Aktivitet, deltaking og meistring heile livet. Tidleg og tverrfagleg innsats skal gjera det godt å leva i eigen heim.

- Vidareutvikla tenester på dei nedste stega i innsatstrappa.
- Tverrfagleg samhandling og tilrettelegging for god folkehelse i kommunen.
- Styrka tverrfagleg samarbeid for å betra pasientforløp og få meir samanheng i tenestene.
- Gjera informasjon enkel, lett tilgjengeleg og forståeleg, m.a. ved å nytta "Klart språk".

Mål og satsingar er i samsvar med FN sine berekraftsmål, og då særleg nr. 3 god helse, nr. 5 likestilling, nr. 10 mindre ulikheit og nr. 17 samarbeid for å nå måla.

Helse og meistring ønskjer slik som FN å framheva mål nr. 17 som det målet som bidreg til å nå alle dei andre. Dei utfordringar me står overfor, kan ikkje noko tenesteområde eller faggruppe løysa åleine. For å skapa ein attraktiv kommune med gode levekår, bra folkehelse, berekraftig økonomi og gode tenester, må me alle samarbeida. Det gjeld internt i kommunen, våre tilsette, politikarar og administrasjon, med innbyggjarar og brukarar og også ut over kommunegrensene.

Budsjettåret 2023

Vaksdal har til liks med andre kommunar dei siste åra jobba med å vri fokus og innsats frå institusjonsbasert omsorg til tenester i heim og helsefremjande, førebyggjande og rehabiliterande metodar. Dette er i tråd med samhandlingsreforma, andre nasjonale føringar, utfordringsbilete og med lokale styringsdokument som Kommunedelplan helse og omsorg og fireårig Handlingsprogram. Det er også i samsvar med attendemelding etter Agenda Kaupang sine analyser i samband med gjennomgang av helse og omsorg i 2020 der rådet var å vidareutvikla tenester nede i omsorgs-/innsatstrappa der me kan nå fleire med mindre ressursar. Arbeidet med å utvikla dei nedste trinna i innsatstrappa vil ha fokus også i 2023.

Innan digitalisering og teknologi vert helse- og omsorgsfeltet framheva som det området der det vil skje størst og raskast endringar i tida framover. Satsinga på teknologi og digitalisering vil verta vidareført i samarbeid med E-helse Vestland som omfattar kommunar i heile Vestland fylke. Visjonen er at alle innbyggjarar skal kunne bu lengst mogleg heime i alle delar av Vestland fylke støtta av velfungerande tenester bygd på velferdsteknologi. I 2023 vil me arbeida vidare med å integrera velferdsteknologi som teneste og med

tiltak for å forhindre digitalt utanforskap. Implementering av velferdsteknologi har hovudsakleg vore retta mot eldre brukarar. Framover vil ein både nasjonalt og kommunalt få meir fokus på teknologi for menneske med nedsett funksjonsevne og utfordringar innan psykisk helse og rus.

Både 2020, 2021 og første del av 2022 vart sterkt prega av verdsomspennande pandemi. Me vil nytta lærdomane frå denne pandemien til å styrka samarbeid og beredskap slik at me er betre førebudd til framtidige hendingar. Og det må jobbast vidare med tiltak etter heilskapleg ROS-analyse.

Å effektivisera og tilpassa drift til budsjettramme har kontinuerleg fokus. Når størstedelen av utgiftene er lønsutgifter, må tal stillingar reduserast for å få ned kostnader. Det vert jobba med å balansera nedtrekk opp mot kvalitet og likebehandling og krav om forsvarlege og nødvendige helsetenester. Ein prøver å unngå nedtrekk i dei små og sårbare tenestene der sjølv liten reduksjon vil gi store konsekvensar for brukarane. Konsekvensen av dette vert at ressursar til leiing, planlegging, fag-/tenesteutvikling og samarbeid internt og eksternt er redusert til eit minimum. Alle avsette stillingsbrøkar til fagutvikling og ansvar for fagsystem m.m. er fjerna. Dette kan fungera for ein kort periode, men er svært uheldig på sikt.

Mål og tiltak for tenesteområdet i 2023

- Brukarundersøking og pårørandemøte skal gjennomførast på avdelingane i samsvar med årshjul.
- Brukarmedverknad på system-/tenestenivå skal nyttast i forbettringsarbeid.
- Gjennom samarbeid med frivilligheit og ved bruk av egna verktøy og metodar, vil me sikra at gode tilbod som fremjar deltaking og meistring, vert etablert og vidareført.
- Me skal i samarbeid med andre jobba for etablering av eit aldersvenleg og demensvenleg samfunn.
- Ta i bruk digitalisering og velferdsteknologi som gir betre tenester og bidreg til meistring samstundes som ein skal ha fokus på digital utanforskap og iverksetja tiltak for å unngå dette.
- Få bygg og uteområde på Jamnetomta som er tilrettelagt for brukarar og gir hensiktsmessig drift og planleggja korleis denne bygninga kan takast i bruk.
- Auka bevisstheit rundt kva konsekvensar nasjonale og globale utfordringar kan få for lokalt helsetilbod, og nytta erfaringar frå pandemien i 2020-2022 samt ROS-analyse til å bu oss på liknande hendingar.

Helse og meistringseininga

Eininga bytte namn frå Helse og omsorg til Helse og meistring hausten 2022, dette for å understreka fokus på meistring og dei nedste trinna i innsatstrappa.

På Helsehuset på Dale er det 16-18 institusjonsplassar for korttids- og langtidsopphold og base for heimebaserte tenester som heimesjukepleie og praktisk bistand i tillegg til dagsenter og 5 plassar for omsorg pluss. Forvaltningskontor og ergoterapitenesta er også lokalisert på Helsehuset.

Bueining for Funksjonshemma (Elvevegen) er lokalisert på Dale. I Elvevegen har ein også avlastning for barn og dagsenter for personar med utviklingshemming.

Ressurssenteret på Vaksdal har 32 sjukeheimsplassar, men for budsjettåret 2023 er det lagt inn eit nedtrekk på 2 sjukeheimsplassar, d.v.s. 30 plassar i bruk. To grupper med til saman 15 plassar er tilrettelagt som skjerma eining for personar med demens. Eininga planlegg drift på nybygg på Vaksdal, som er planlagt ferdig hausten 2023. Her vert det bygd 18 omsorg pluss bustadar og 5 større omsorgsbustadar. I sentrum av bygget kjem ein innandørs vinterhage som er tilpassa fleirbruk. Det vert også lagt opp til samarbeid med frivillige, og det er sett av rom som base for dei frivillige i bygningsmassen. Nybygget vert kopla på eksisterande sjukeheimsbygg, noko som mogleggjer tenestflyt og samarbeid på tvers av områda. Nybygget er godt tilrettelagt for personar med demenssjukdom og kognitiv svikt. Det er ikkje budsjettmidlar til bemanning i bygget, så for å ta det i bruk, må aktivitet/plassar med tilhøyrande bemanning flyttast frå anna lokalitet.

Hausten 2021 vart avdelinga for tverrfagleg helse oppretta. Her er psykisk helse og rus, helsestasjon med jordmor, kommunepsykolog, legekontor, ergoterapeutar og kommunal fysioterapeut samla. Avdelinga skal blant anna bidra til tidleg innsats, førebygging og folkehelse. Tverrfagleg samarbeid på tvers i helse, mellom tenesteområda i kommunen og med eksterne aktørar vert avgjerande for å imøtekomme framtidige utfordringar. Eininga vil i 2023 holda fram med fokus på førebygging, tilrettelegging og rehabilitering. Her vil eigenmeistring og velferdsteknologi vera avgjerande bidrag for å lukkast med satsinga saman med brukarar, pårørande og andre

samarbeidspartar. Fokus på kvardagsmeistring og kvardagsrehabilitering vert vidareført. Det vert samarbeida på tvers av avdelingar og fagområde for å nytta ressursar maksimalt og tilpassa og effektivisera drift, og det vert arbeida systematisk med mål om å redusera sjukefråværet.

	Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)					
	Heimeteneste			Institusjonstenester		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten						
Oslo	40,9	41,0	41,8	8,6	8,2	8,2
Vaksdal	56,6	56,2	49,7	13,6	13,5	12,9
Vestland	35,0	38,3	38,0	8,8	8,4	8,4
KOSTRA-gruppe 5	66,9	59,6	59,1	13,1	11,2	10,8

Styringsdata som Kostra viser at me ligg over landet og Vestland når det gjeld brukarar av heimetenester sett opp mot tal innbyggjarar, men ein del under Kostragruppe 5. Det er ein klar nedgang i tal brukarar av heimeteneste i Vaksdal frå 2020 til 2021. Når det gjeld bruk av institusjonsplass, ligg me over dei samanliknbare gruppene, men også her er det nedgang i Vaksdal frå 2020 til 2021. Dette kan tyda på at det framleis er tilrådeleg å styrka dei lågare trinna i innsatstrappa. Ein må også ha med i vurderinga at tal eldre innbyggjarar i Vaksdal pr. 1000 innbyggjarar er høgt og aukande, og at det prosentvis vil auka meir etter kvart som folketalet i kommunen vert redusert (Sjå tabell over og vedlegg 1).

Mål og tiltak for helse- og meistringseininga 2023

- Gjennomføra pårørandemøte på begge institusjonane.
- Årleg samtale med bebuarar i Elvevegen med fokus på "Kva er viktig for deg?".
- Etablera metodikk for førebyggjande heimebesøk som fast ordning i Vaksdal.
- Vidareføra arbeidet med tverrfagleg plan og oppretta rutinar for barnekoordinator i kommunen.
- Ta i bruk ROS-analyse verktøyet.
- Ta i bruk elektroniske medisindispensarar i heimetenesta.
- Revitalisera demensteam og styrka kompetanse og tenestetilbod innan demensfeltet.
- Gjennom nettverk "Gode pasientforløp" betra overgangar/overføring av pasientar innad i kommunen og mellom kommune og sjukehus.
- Nytt erfaring frå deltaking i Tenketanken og velferdsteknologi inn mot Elvevegen.
- Halda fram med bruk av musikk miljøterapeutisk i demensomsorga og nytta erfaring frå dette inn mot andre avdelingar.
- Saman med tillitsvalde jobba for å nå mål om heiltidskultur og ta i bruk turnusordningar som mogleggjer dette.
- Nytt erfaringar frå palliasjonsprosjektet og implementera rutinar i dagleg drift.

Budsjettpremisser for 2023

- 40 langtidsplassar og 6-8 korttidsplassar på institusjon, d.v.s. reduksjon med 2 langtidsplassar.
- Maksimalt 3 betalte liggjedøgn på sjukehus pr. månad i snitt.
- Rekruttere og behalde kompetanse, framfor leige av sjukepleiar gjennom vikarbyrå.
- Reduksjon i vikarbruk og overtid.

Budsjett 2023

Helse og meistring - Økonomisk ramme		Ramme 2022	Ramme 2023
Felleskostnader		5 000	4 500
Helse og meistring		128 000	128 100
SUM		133 000	132 600

Tilskot til AO-senteret og ØH/KAD-tilbod er budsjetttert under felleskostnader. Kommunal delfinansiering til drift og forvaltning av Norsk helsenett ligg også under fellesområdet.

Budsjettet for 2023 er stramt. Det er betydeleg løns- og prisvekst, og som ein del av lønsoppgjeret for 2022 fekk tilsette i helse og meistring ei større auke i natt- og helgetillegga. Auke i natt- og helgetillegg utgjer for 2023 ein meirkostnad på ca. 1,5 millionar.

I budsjettet for 2023 er det lagt inn lønsmidlar til ALIS-lege (allmennlege i spesialisering), nyoppretta stilling.

Det er lagt inn nedtrekk i stillingar samt reduksjon til m.a. forbruksmateriell, inventar og vikarbyrå tilsvarande ca. kr 3,2 millionar i tillegg til nedtrekk for å finansiera nye utgifter som t.d. ALIS-lege. Overtid og vikarbruk er svært knapt budsjetttert, og krev ein betydeleg nedgang frå dei siste åra sitt bruk for å holda budsjetttramma. Etter over to år med pandemi som utløyste ekstraordinært høge utgifter til innleige og overtidsbruk for å håndtera pandemien og dekkja inn for høgt sjukefråvær, er det vanskeleg å budsjettera desse postane.

Tiltak for å balansera budsjettet for 2023:

- Reduksjon av 2 sjukeheimsplassar på Vaksdal (reduisert 1,4 årsverk).
- Reduksjon av 1,16 årsverk innan heimebaserte tenester.
- Reduksjon i midlar til leige av teknologi.
- Stor reduksjon i sjukefråvær og bruk av overtid og vikarbyrå.
- Reduksjon i ferievikarbudsjett.
- Reduksjon i midlar til opplæring, kursing og opplæringsvakter.

Ved høgare budsjetttramme i 2023 ville me ha prioritert:

- Planlegging og innflytting i nybygget på Vaksdal med nyoppretta plassar for omsorg pluss.
- Meir ressursar til leiing, planlegging, fag-/tenesteutvikling og internt og eksternt samarbeid.
- Meir fokus på opplæring og kompetanseheving.
- Auka midlar til vikar og overtidsbruk.
- Midlar til uforutsette hendingar/ressurskrevjande tiltak. Ingen buffer er lagt inn for dette.

Sats for omsorgsstønad har ikkje vore endra på fleire år i Vaksdal kommune. Som vedlegg ligg notat angående omsorgsstønad med forslag til tre alternative satsar f.o.m. 2023. I budsjettet for 2023 er det lagt opp til ei vidareføring av dagens sats.

Digitalisering, innovasjon og samfunn

Tenesteområdet samlar ulike fagmiljø som saman er viktig for folkevekst, næringsutvikling og entreprenørskap, omdømme og identitet. Tenesta har ansvar for både tenesteyting, samfunnsutvikling og utøving av kommunalt mynde.

Tenesteområdet arbeider med berekraftmåla i planlegging, drift, forvaltning og utvikling.

Fleire av berekraftmåla omhandlar område som er viktig for klima og miljø: reint vatn, rein energi, innovasjon og infrastruktur, berekraftige byar og samfunn, ansvarleg forbruk og produksjon, stoppe klimaendringane, liv under vatn og på land

Tenesteområdet har ansvar for koordinering og utvikling av digitalisering og innovasjon i kommuneorganisasjonen. IKT drift og utvikling av alle tenester, vår digitale infrastruktur, dokumentflyt og -forvaltning ligg til tenesta.

Her finn ein ulike funksjonar og tilskot som stimuleringsmidlar til bustader og til etablering, tilskot til arbeid med næringsutvikling gjennom Vaksdal Næringssselskap AS, samarbeid med Bergen og Omland Friluftsråd vedkomande badeplassar, samarbeid om båtrute i Osterfjorden mv. og tilskot til ulike aktivitetar ulike stader i kommunen.

Samfunn

Eininga samfunn spenner frå eigedomsforvaltning, veg, vatn og avlaup, brann og redning til plan og areal, byggesak, natur og miljø, klima, land- og skogbruk, vilt og fiske, vassdrag og sjø, kart og oppmåling, kulturminne og prosjektstyring/leiing. Spennet i kompetanse og arbeidsoppgåver innan eininga er stort og krev godt tverrfagleg samarbeid.

Med små og sårbare fagmiljø er kommunen avhengig av kjøp av meir spesialiserte tenester og større kapasitet både i drift og ved investeringar. Kommunen deltek også i interkommunalt samarbeid i regionen der det er formålstenleg og i nokre tilfelle pålagt, til dømes for å sikre betre kvalitet og kapasitet. Kostnadane utgjer ein stor del av budsjettet innan tenesteområdet. Innanfor beredskap, brann og redning, digitalisering og arkivforvaltning er det ein sterk kostnadsvekst som følge av lovkrav og utviklingsbehov i tenestene. Interkommunalt samarbeid om tenester:

- IKTNH og DI - interkommunalt samarbeid om drift og digitalisering – 11 kommunar
- Nordhordland Digitalt – kart og geodata, kompetanse og nettverk plan, byggesak og tekniske fag
- IKAH – interkommunalt samarbeid om arkivforvaltning/bevaring (pålagt)
- 110- sentral Vestland (pålagt)
- Vest brann og redning – kompetanse og beredskap
- IUA- interkommunalt utval mot akutt forureining (pålagt)
- Bergen brannvesen - nabokommunar
- Veterinærtenester - nabokommunar
- Hjorteforvaltning -nabokommunar
- VannVest– driftsassistanse og kompetanse VA
- Bergen og omland friluftsråd
- Digi Vestland - kompetanse og utvikling digitalisering

Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei positiv utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar, arealbruk, anleggstrafikk og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpendling i dag, og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem som styrkar vår plassering i bu- og arbeidsregionen framover.

Digitalisering

Åra med pandemi har ført til rekordrask digitalisering i privat og offentleg verksemd. Forventningane til digitale tenester har auka kraftig i befolkninga. Tilgang til raskare nett på hytta og i heimen gjev rom for endringar i arbeidslivet også etter pandemien. Heimekontor og digitale møter har blitt vanleg i arbeidslivet og fleksible arbeidsordningar er attraktivt. Stat og kommune investerer meir i digitale løysingar. Kommunane er

pålagt medfinansiering av nasjonale løysingar og årlege kostnader til investering og drift av digitale løysingar er sterkt aukande. Ikt-drift og digitaliseringssamarbeidet i regionen er sentralt for kommunane. Det gir oss eit stabilt og godt driftsmiljø og nødvendig utvikling og digitalisering. 11 kommunar inngår i samarbeidet pr 2022.

Det digitale trusselbildet krev auka fokus på datasikkerheit og personvern. Tiltak for auka sikkerheit er ei hovudsatsing framover.

Mål for 2023 -2026

- Planprosess og utkast til kommuneplanens samfunnsdel i 2023
- Ferdigstille vedtatte planar
- Prosjektgjennomføring i samsvar med planlagt framdrift
- Digitalisering og tiltak for betre datatryggleik
- Arbeide aktivt og målretta for digitalisering og innovasjon gjennom samarbeidet i regionen

Budsjettpremisser for 2023

- Planprosess og utkast til kommuneplanens samfunnsdel
- Oppstart arbeid med utviding av Dale Gravplass
- Digitalisering og tiltak for betre datatryggleik

STØRRE ARBEIDSSOMRÅDE I 2023:

Planar

Fleire større planar er i oppstart eller under arbeid. Kommuneplanen sin samfunnsdel inkludert klima og miljø er under revisjon. Kommuneplanen skal gje retning for samfunnet framover og er ein overordna plan so legg føringar for alle andre planar.

Områdeplanane for Vaksdal og Stanghelle skal regulere arealbruk og legge til rette for framover. Arbeidet er tett knytt til K5-prosjektet. Sentrumsplan for Dale er den neste større planen som vil starte opp. Det pågår og arbeid med kommunedelplanar, temaplanar og kommunale reguleringsplanar.

Revisjon av konsesjonsvilkår i dei store vassdraga i kommunen

Vaksdal har avgitt naturressursar til produksjon og forsyning av grøn, fornybar energi. Vilkåra knytt til vasskraftkonsesjonar i fleire store vassdrag er under revidering. Natur- og miljømessige forhold skal vurderast og betrast, sett opp mot kraftproduksjon. Revisjonen er venta å ta nokre år.

Utvikling av bustad- og næringsområde

Folkevekst er ei hovudmålsetjing for kommunen og ligg til grunn for arbeidet med bustadutvikling, næringsutvikling og tenesteutvikling i kommunen fram mot 2040. Utbygging og fortetting i stasjonsbyane er viktig for å realisere samfunnsnytt knytt til ny veg og bane. Utvikling av tettstadane våre som bustad- og handelsstader med tilrettelegging for lokale arbeidsplassar og gode moglegheiter for miljøvennleg transport aukar attraktiviteten til Vaksdal kommune også for potensielle tilflyttarar.

I arealplanen er det lagt til rette for framtidig bustadbygging og vekst i samsvar med satsingar i kommuneplan. I «stasjonsbyane» Vaksdal og Stanghelle er fleire utbyggarar i gang med nye bustadprosjekt.

På Dalegarden er det ledig næringsareal, i tillegg er det ledig nokre mindre område i tettstadane.

Prosjekt

Ansvar for gjennomføring av bygg og anleggsprosjekt er lagt til tenesteområdet. Slike prosjekt krev svært mykje med omsyn til ressursbruk og styring av prosjekta. Fleire store prosjekt er under arbeid og nye prosjekt kjem til. Døme på det siste er nytt overvassanlegg og nytt dekke på fotballbana på Vaksdal og utvikling Helsehus Dale. Andre prosjekt er Dale gravplass, kollektivterminal Dale, riving Dalehallen, trafikkisikring og rehabilitering kommunale bygg.

Vatn og avlaup (VA) er kritisk infrastruktur i samfunnet. Vedlikehald og fornying av anlegg og leidningsnett er avgjerande for å sikre innbyggjarane ei trygg vassforsyning og eit velfungerande avlaupsnett. Investeringsprosjekt er planlagt i dei komande åra. Sikring mot ras og flaum vert stadig viktigare og det er sett av midlar i investeringsbudsjettet til fleire tiltak. Heftigare nedbør har i seinare år medført utfordringar med overvatn og skadar på infrastrukturen, seinast på Vaksdal. Kommunar med vår topografi må i auka grad førebu og gjere tiltak for å sikre liv og helse og materielle verdier.

Kommunale bygg

Kommunen har mykje kommunal bygningsmasse sett i høve til folketal. Nybygg og rehabilitering dei siste åra til tross, framleis har me ein del eldre bygningsmasse med stort vedlikehaldsbehov. Kommunen har eit overskot på bygningsmasse gjennom bygg som ikkje er i bruk, bygg med dårleg arealeffektivitet samt unytta areal. Eit berekraftig vedlikehald av kommunale bygg vil krevje at kommunen reduserer og effektiviserer bygningsmassen. Dalehallen og 1930-bygget i Helsehuset er vedtatt rive, sistnemnde når flytting til nytt helsebygg på Vaksdal er gjennomført.

Driftsinntektene vert ytterlegare reduserte i økonomiplanperioden, og dette gir mindre til drift og vedlikehald. Me må difor prioritere hardare og syte for at investeringane me gjer i infrastruktur gjer oss lågare driftsutgifter. Om ein ikkje klarer å redusere bygningsmassen, må ein forvente ein vesentleg opptrapping av driftsutgiftene til vedlikehald av kommunale bygg. Vedtatt strategi for eigedomsforvaltning «frå forfall til fornying» har ei målsetting om 5 % årleg reduksjon i kommunal bygningsmasse.

Budsjett 2022

Økonomisk ramme		Ramme 2022	Ramme 2023
Digitalisering, innovasjon og samfunn		34 000	37 600
Felleskostnader		5 000	6 700
SUM		39 000	44 300

Budsjettarbeidet for 2023 har vore svært vanskeleg og konsekvensane av økonomisk ramme er alvorlege. I samband med omorganisering og budsjettendringar i fjor ble det ved ein feil overført for lite lønsramme til brannmannskapet, jf. avvik rapportert pr. tertial i år. Det betyr at det må dekkast inn 3,2 millionar i 2023 gjennom reduksjonar i drifta, desse kjem i tillegg til andre nedtrekk og manglande kompensasjon for høg prisvekst som særleg merkast i desse tenestene. Samtidig er det lagt inn midlar til nye stillingar for å kunne handtere oppdragsmengda i samband med fellesprosjektet for ny veg og bane. Budsjett for post/arkiv er flytta til tenestemråde frå Stab.

Driftsmidlar innafor desse tenestene går i all hovudsak til faste postar som driftsavtalar, lisensar og samarbeidsavtalar. Desse kostnadane har auka kraftig i år og kan stige ytterlegare neste år. Andre driftsmidlar er redusert til eit minimum. Etter dette manglar det 3 millionar for å kome i balanse.

Følgande er ikkje dekkja inn:

- Brann: Kommunen har eit aukande kompetansegap i brannvesenet som det ikkje er midlar til å dekke innafor budsjettamma. Bergen Brannvesen ber om at dette vert retta opp snarast råd. For å dekke lovkravet til opplæring trengs det ytterlegare 1,5 mill. kr.
- Tenesteytingsavtale: Kyrkjeleg fellesråd ynskjer høgare standard på gravplassane, renovasjon og ringing med kyrkjeklokker i framlegg til ny tenesteavtale. Utgiftene i år til dekning av utgifter til graver og stell av gravplassar er meir enn dobbelt så høg som ramma på 1,2 mill. Kommunen har og lite personell og dermed liten fleksibilitet ved sjukdom, ferieavvikling og andre haste- oppgåver.

Mogeleg reduksjonstiltak som kan gje noko innsparing:

- Reduksjon i straumforbruk gjennom senka temperatur i bygg og basseng,
- Stenge av bygg eller deler av bygg eks. der det er mogeleg ved betre utnytting av andre bygg
- Auke inntektene gjennom gebyr, leige, sal
- Redusere/fjerne kommunale tilskot

I tillegg vil det vere nødvendig å redusere med 4-5 stillingar. Drifta er redusert over tid og det er vanskeleg å finne rom for eit slik nedtrekk. Lovpålagte oppgåver må kommunen utføre. Reduksjon i stillingar må derfor skje innan eigedom, veg og grønt. Kommunen har i dag svært begrensa ressursar til desse driftstenestene. Kjøp av tenester eller eventuelt driftssamarbeid med andre kan vurderast, men innsparingspotensialet er usikkert.

Oppsummert er det vanskeleg å finne tiltak som kan gje balanse i budsjettet. Det er ikkje tilrådd å redusere stillingar innan dei lovpålagte oppgåvene. Om det er mogeleg å redusere kostnader til driftsoppgåver gjennom driftsavtalar er uvisst.

Me foreslår å lyse ut gravplasstenestene til eksterne tenestetilbydarar fordi vi ikkje lenger kan garantere levering i samsvar med avtale når tenestene er så sårbare. Dagens økonomiske ramme er ikkje tilstrekkeleg for å kunne levere tenester i samsvar med avtalen framover.

Ved høgare budsjettamme i 2023 ville vi prioritert å

- Unngå reduksjon i stillingar - Kr 3 mill
- Opplæring for brannmannskapa - Kr 1,5 mill

Fellesøkonomi

Felleskostnader for heile organisasjonen; administrativt og politisk, og diverse tilskot til andre vert ført her, det same gjeld premiefond, premieavvik og amortisering av tidlegare års premieavvik.

Økonomisk ramme	Ramme 2022	Ramme 2023
Politisk	6 000	5 200
Felleskostnader kommune	18 000	15 900
SUM	24 000	21 100

Politisk del

Under fellesøkonomi er det budsjettert kostnader til drift av politisk styre, utval og råd og ordførar/varaordførar, kontrollutval og revisjon og evt andre tilskot.

Budsjett for politiske utval og råd er budsjettert med ein liten nedgang i 2023 frå 2022. Budsjett for kontrollutvalet har ein oppgang frå kr 967.000,- i 2022 til 999.000 i 2023. Budsjett for 2021 var på 888.000,- så utvalet har auka kostnader dei siste åra.

Felleskostnader kommune

Felleskostnader for kommunen samla, kommunedirektør og kommunedirektørens stab, hovudtillitsvalde og hovudverneombod, og ymse kommunale tilskot og tilskot til Vaksdal kyrkjelege fellesråd.

Kyrkjeleg fellesråd er budsjettert med ei overføring på kr 4.000.000 som er ei auke på 250 000,- frå det som vart vedteke i budsjett 2022. (I løpet av 2022 er ramma auke som følgje av auka i kostnader til straum.) Ønske frå kyrkjeleg fellesråd er større enn det som er lagt inn i budsjettet og dersom kyrkja sitt ønske skal innfriast må kommunen trekke ned på andre områder. Visar elles til tidlegare punkt på dette samt vedlegg frå Vaksdal kyrkjelege fellesråd.

Fellesfunksjonar som er samla sentralt i stab: økonomi, HR/løn, innbyggjarservice og sentralbord, informasjon, enkelte innbyggjartenester, politisk sekretær samla 12,8 stilling. Staben dekkjer fleire fagområde som krev særskilt kompetanse pga auka lovkrav og kontroll. Ressursane er små og sårbare og samarbeid med andre kommunar og auka digitalisering er nødvendig for å vidareføre dagens låge kostnadsnivå til desse funksjonane.

På ein del områder har kommunen inngått interkommunalt samarbeid eller kjøper tenester frå andre til erstatning for å eigen drift:

- Innkjøpssamarbeid - Bergen
- Skjenke- og tobakkssalkontroll – Kvam
- BCM – gjeldsforvaltning og forvaltning av aksjar og obligasjonar

Av større felleskostnader er kontingentar til KS, LVK og Kommunekraft, LNK, Forum nye Bergensbanen, Bergensalliansen, BOF m. fleire. Leige av fiber til kommunale bygg, programvare, lisensar og årsgebyr i kommunen, bedriftshelseteneste, telefoni, forsikringar, rekruttering, juridisk bistand og felleskostnader seniortiltak og pensjon.

Mål og satsingar i 2023

- Utviklingsarbeid og digitalisering
- Vidareutvikle kommunikasjon og innbyggartilbod
- Delta i interkommunalt samarbeid
- Revidering av arbeidsgiverpolitikk

- Utvikle likestillingspolicy
- Revidere vedtekter på stimuleringstilskot
- Auke fokus på risikoanalyser og informasjonssikkerheit i heile organisasjonen

Budsjettpremiss for 2023

- Anbud bankavtale
- Oppnå netto driftsresultat på 1,75%
- Pr 31.12 oppnå vektet rente på gjeldsporteføljen som er lavere enn 3 mnd NIBOR + 1%
- Alle einingane og staben skal ta i bruk Netpower risikomodul
- 4 planlagde AMU møter skal gjennomførast i henhold til årshult (mars, juni, september og desember)
 - Vedtekter frå AMG 22.09.22 skal implementerast i alle AMG grupper

Vedlegg 1. Kostra nøkkeltal

Alle kommunar er pålagt å føre rekneskapen etter KOSTRA-standard. KOSTRA (Kommune-Stat Rapportering) er eit nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon til kommunal verksemd. Informasjon om kommunale tenester og bruk av ressursar på ulike tenestemråde vert samanstilt for å gje relevant informasjon til beslutningstakarar, både lokalt og nasjonalt. Informasjon kan nyttast til analyse, planlegging og styring og til vurdering om mål vert oppnådd. KOSTRA gjer oss mogelegheit til å samanlikna kommunen med andre kommunar og å sjå utvikling over tid.

Frå 2013 var Vaksdal kommune i gruppe 3, frå 2018 i gruppe 2 og Vaksdal kommune er no plassert i kommunegruppe 5. Endringane som er gjort er ein følge av at Vaksdal sine frie inntekter er redusert og bundne kostnader er auka.

Pr no er definisjonane på dei 3 gruppene Vaksdal har beveget seg i som følger:

Gruppe 3. Små kommunar med middels bundne kostnader og høge frie disponible inntekter (fram til 2018)

Gruppe 2. Små kommunar med middels bundne kostnader og middels frie disponible inntekter (Fram til 2020)

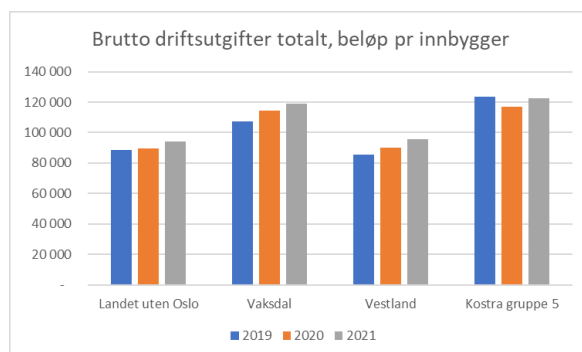
Gruppe 5. Små kommunar med høge bundne kostnader og middels frie disponible inntekter (Noverande plassering)

Gruppe 5 er for kommunar med 2000-9999 innbyggjarar, har høge bundne kostnader og middels frie inntekter. Av kommunar rundt oss som er i same gruppe er mellom anna Fitjar, Tysnes, Kvam og Lærdal. For samanlikning er Hordaland og Vestland slått saman i tidsrekken i dette dokument. 2018 og 2019 gjelder Hordaland mens 2020 gjelder Vestland.

Tabellane er utvalde rapporter frå SSB

Finansielle nøkkeltal

	Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)				Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)				Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)				Frie inntekter per innbygger (kr)				Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)				Brutto investeringsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)			
	2019	2020	2021		2019	2020	2021		2019	2020	2021		2019	2020	2021		2019	2020	2021		2019	2020	2021	
Landet uten Oslo	1,5	2,5	4,2		48,3	50,3	48,6		111,0	116,3	114,5		57 318	59 398	63 840		12,4	11,8	13,7		16,3	15,7	13,9	
Vaksdal	3,2	4,1	3,3		30,9	33,3	42,4		117,8	127,2	139,1		68 069	72 797	77 515		18,6	19,4	22,0		43,8	24,8	21,3	
Vestland	1,9	2,0	4,1		40,5	45,6	44,3		100,3	106,9	104,7		56 185	59 556	64 219		11,6	10,3	12,5		14,0	13,0	12,8	
Kostra gruppe 5	0,6	1,8	4,4		37,9	41,1	40,1		94,1	97,0	94,7		75 862	69 119	73 840		13,0	10,3	13,3		19,6	9,9	10,1	

Utgift pr innbyggjar

	Netto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde											
	Beløp per innbygger (kr)											
	Landet uten Oslo			Vaksdal			Vestland			KOSTRA-gruppe 5		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Barnevern	2 296	2 175	2 239	2 148	2 340	2 576	2 367	2 261	2 324	2 207	2 210	2 357
Administrasjon	4 604	4 540	4 823	4 214	4 873	5 798	4 281	4 716	4 877	9 513	6 543	6 998
Barnehage	8 932	9 011	9 455	8 346	8 240	8 346	9 426	9 647	10 148	8 372	8 039	8 737
Grunnskole	14 709	14 562	15 517	16 827	17 377	19 164	14 843	15 260	16 286	18 915	16 813	17 829
Helse- og omsorg	23 300	23 851	26 671	36 499	38 800	41 736	22 071	23 747	26 846	35 472	32 959	36 643

Pleie og omsorgstenester

Pleie- og omsorgstenester er institusjonsdrift, heimebaserte tenester og aktiviserings- og servicetenester.

	Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)			Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)			Netto driftsutgifter til kommunehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	28 774	29 272	33 077	32,4	32,1	33,9	5,0	5,5	6,6
Vaksdal	44 263	45 502	48 858	43,2	40,8	40,2	6	7,2	8,1
Vestland	27 638	29 948	33 611	31,1	31,0	33,2	4,9	5,5	6,7
Kostra gruppe 5	43 478	41 204	45 668	35,2	36,0	38,6	6,0	6,0	7,1

	Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)			Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)			Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på sykehjem (prosent)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	30,3	29,2	28,8	47,9	48,4	48,8	11,9	11,2	10,9
Vaksdal	36,6	36,3	34,9	31,1	33,2	29,2	15,3	14,9	15,1
Vestland	29,9	30,3	29,8	44,3	44,9	44,7	13,1	12,2	12,1
Kostra gruppe 5	37,1	34,2	33,3	41,4	43,8	44,1	13,6	12,6	11,9

	Omsorgstjenester - brukere per 1000 innbyggere (antall)					
	Heimeteneste			Institusjonstenester		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	40,9	41,0	41,8	8,6	8,2	8,2
Vaksdal	56,6	56,2	49,7	13,6	13,5	12,9
Vestland	35,0	38,3	38,0	8,8	8,4	8,4
Kostra gruppe 5	66,9	59,6	59,1	13,1	11,2	10,8

Nøkkeltal skule og barnehage

	Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)			Elever på mestringsnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)			Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), i prosent av samlede netto driftsutgifter (prosent)			Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år (kr)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	75,0	72,4	72,5	68,7	68,1	68,7	23,0	22,4	23,0	117 308	117 307	126 052
Vaksdal	71,1	80,0	66,7	78,3	69,1	74,4	22,4	21,0	21,8	139 141	139 846	154 625
Vestland	73,8	72,2	73,1	68,9	69,5	70,1	23,6	22,8	23,6	119 095	122 777	131 495
KOSTRA-gruppe 5	71,4	71,5	71,4	65,2	69,6	67,6	21,6	20,8	21,8	159 825	144 839	156 689

	Andel barn 1-2 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-2 år (prosent)			Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)			Andel barn 3-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 3-5 år (prosent)			Netto driftsutgifter barnehager i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (prosent)			Netto driftsutgifter barnehager, per innbygger 1-5 år (kr)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	84,6	85,5	87,1	92,4	92,9	93,6	97,3	97,4	97,6	14	14	14	163 202	168 377	181 642
Vaksdal	68,6	59,4	68,7	85,0	81,7	83,9	92,0	91,3	92,4	11	10	10	142 451	151 577	173 516
Vestland	85,6	87,6	89,8	93,1	93,9	94,9	97,7	97,8	98,0	15	15	15	161 567	172 043	187 473
KOSTRA-gruppe 5	78,0	79,9	83,5	89,5	90,8	92,5	96,3	97,3	98,0	10	10	11	178 567	168 730	187 960

Helseteneste

	Netto driftsutgifter til kommunehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)			Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)			Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)			Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)			Andel nyfødte med hjemmebesøk av helsesykepleier (prosent)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	5,0	5,5	6,6	11,5	11,8	12,1	9,7	9,7	9,7	44,1	45,7	50,5	93,4	72,4	80,5
Vaksdal	6	7,2	8,1	12,3	11,7	11,9	10,1	11,0	11,1	25,6	48,8	55,3	102,9	48,5	92,0
Vestland	4,9	5,5	6,7	11,2	12,3	12,6		9,4	9,5	42,7	47,1	49,6	96,6	81,8	89,8
Kostra gruppe 5	6,0	6,0	7,1	16,9	15,3	15,5	12,3	12,2	12,2	51,9	56,5	62,7	92,6	90,1	93,4

Sosialhjelp

	Sosialhjelpstilfeller (antall)			Sosialhjelpstilfeller med sosialhjelp i 6 måneder eller mer (antall)			Arbeidsinntekt som hovedinntekt (antall)			Sosialhjelpstilfeller med sosialhjelp som hovedinntekt (antall)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	116 264	110 423	105 382	44 617	41 886	38 940	13 007	12 975	13 302	48 174	43 701	37 937
Vaksdal	117	132	111	38	44	47	15	14	14	45	48	47
Vestland	13 115	14 029	13 224	5 668	5 821	5 329	1 633	1 829	1 899	5 460	5 289	4 485
KOSTRA-gruppe 5	1 291	2 751	2 425	390	820	741	177	381	344	414	897	739

Eigedomsforvaltning

	Netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning i prosent av samlede driftsutgifter (prosent)			Netto driftsutgifter til forvaltning av eiendom per innbygger (kr)			Areal på formålsbygg per innbygger (m2)			Utgifter til vedlikehold per kvadratmeter (kr)			Utgifter til driftsaktiviteter per kvadratmeter (kr)			Herav utgifter til renhold (kr)			Herav energikostnader per kvadratmeter (kr)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Landet uten Oslo	9	9	10	299	291	357	5	5	5	101	104	109	603	551	636	173	164	172	134	96	143
Vaksdal	11	11	11	537	432	413	7	8	7	54	61	103	584	483	598	181	180	191	112	55	113
Vestland	10	9	10	303	294	344	4	5	5	132	116	105	716	648	753	175	187	187	147	100	164
KOSTRA-gruppe 5	9	9	9	409	274	346	8	8	8	78	89	81	627	532	595	184	164	161	159	100	141

Vedlegg 2. Betalingssatsar 2023

Det er lagt opp til ei generell prisauke.

Vass- og avlaupsgebyr

Abonnementsgebyr

2.1 FORBRUKSGEBYR

Forbruksgebyret vert berekna på grunnlag av målt eller stipulert forbruk, begge basert på einingspris, sjå nedanfor.

Abonnementskategori	Vatn Pris/abonnent inkl. mva.	Avlaup Pris/abonnentin kl. mva.
Bustad		
Frittstående bueiningar < 60 m ²	Kr. 1.854,-	Kr. 1.168,-
Bueiningar i fleirbustad/kombinerte bygg	Kr. 2.119,-	Kr. 1.335,-
Frittstående bueiningar > 60 m ²	Kr. 2.649,-	Kr. 1.669,-
Næring		
Anna næring/verksemd	Kr. 2.649,-	Kr. 1.669,-
Offentlege bygg (Adm.bygg, skular, barnehagar)	Kr. 5.298,-	Kr. 3.338,-
Sevicenæring (overnatting og servering)	Kr. 7.946,-	Kr. 5.007,-
Institusjonar (sjuke-/pleieheimar, omsorgsenter)	Kr. 10.595,-	Kr. 6.676,-
Våtnæring (tekstil)	Kr. 13.244,-	Kr. 8.345,-

Einingspris

Forbruksgebyr	Vatn	Avlaup
Einingspris pr m ³ inkl. mva	19,59 kr/m ³	11,30 kr/m ³

2.1.1 MÅLT FORBRUK

Forbruksgebyret baseres på faktisk vassforbruk (vassmåler) og pris pr. m³. Avlaupsmengda vert berekna lik vassmengda. Unntak frå dette må dokumenterast av abonnenten.

Forbruksgebyr ved bruk av vassmåler:

- Vatn : Einingspris [kr/m³] x Målt forbruk [m³]
- Avlaup : Einingspris [kr/m³] x Målt forbruk [m³]

2.1.2 STIPULERT FORBRUK

Forbruksgebyret vert basert på stipulert forbruk og pris pr. m³. Stipulert forbruk [m³] vert berekna slik: Bruksarealet (BRA) multiplisert med arealfaktoren/ omrekningsfaktoren

- Arealfaktoren/omrekningsfaktoren er sett til 1.2 pr. m³/m²
- Spesifikt forbruk vert berekna ut frå einingspris pr. m³

2.1.3 ÅRLEG VASSMÅLARLEIGE

Kommunen eig vassmålar, for dette skal abonnenten betala ei årleg leige til kommunen. Abonnentane skal dekkja alle kostnader til installasjon og vedlikehald av vassmålar.

Årleg leige/gebyr per inst. vassmålar dim. t.o.m 1" (32 mm)	Kr 344,00 inkl. mva
Årleg leige/gebyr per inst. vassmålar dim. større enn 1" (32 mm)	Kr 688,00 inkl. mva

2.1.4 DØMER PÅ GEBYRUTREKNING

Målt forbruk (150 m³) - Einebustad > 60m²:

Vatn: 2.649 kr + (150 m³ x 19,59 kr/m³) + 344 kr = 5.931 kr

Avløp: 1.669 kr + (150 m³ x 11,30 kr/m³) = 3.364 kr

Stipulert forbruk (180 m² BRA) - Einebustad > 60m²:

Vatn: 2.649 kr + (180 m² x 1,2 m³/m² x 19,59 kr/m³) = 6.880 kr

Avløp: 1.669 kr + (180 m² x 1,2 m³/m² x 11,30 kr/m³) = 4.110 kr

3. TILKNYTINGSGEBYR

Ein fast sum vert lagt til grunn for eingongsgebyret.

Tilknytingsgebyr	Vatn	Avlaup
Per bueining/brukseining inkl. mva	Kr. 16.000,-	Kr. 16.000,-

Feie- og tilsynsgebyr

Kr 619,- pr. pipe inkl. mva, for bustad og fritidsbustad.

For røykpipe med to pipeløp skal feie- og tilsynsgebyret vera 1,5 gonger gebyret for ei pipe.

Slamgebyr

Gebyr for tømning av slamavskiljar vert

Tank våtvolum	Gebyr inkl. mva
0,1 til 4 m ³	Kr 1.880,-
4,1 til 8,0 m ³	Kr 3.180,-
> Større enn 8,0 m ³ (pris per m ³)	Kr 500,-
Hytter/Fritidshus	Kr 940,-

For bustader - tømmeffrekvens:

Slamavskiljaren skal tømast annakvart år, medan gebyret vert å krevja inn årleg.

For hytter tømmeffrekvens:

Slamavskiljaren skal tømast kvart fjerde år, medan gebyret vert å krevja inn årleg.

Barnehage

Barnehagesatsane for 2023 vert justert i samsvar med Statsbudsjettet 2023.

Satsane er 3000 pr. mnd – 11 månader i året.

Skulefritidsordning

Foreldrebetaling i skulefritidsordningane for våren 2023: Timepris kr 31,-.

Det kan kome endringar i betalingssatsane frå hausten 2023 (neste skuleår)

Vaksdal Kulturskule

Elevplass (pr år)	3 141,-	
Gruppeundervisning i SFO tiden (pr år)	1 385,-	
Materialkostnader (pr år)	opptil kr 497,-	
Materialkostnader visuelle kunstfag (pr år)	881,-	
Søskenmoderasjon	20% rabatt for søsken av fullpriselevar	Søsken nr 3 og fag nr 3 får 25% rabatt
Rabatt for fleire disiplinar	20% rabatt på tilleggsdisiplinar	Søsken nr 3 og fag nr 3 får 25% rabatt
Kortkurs 4 veker	627,-	
Kjøp årstimar barn	10 056,-	

Friplass vert vurdert etter eigen søknad. Ta kontakt med kulturskulen.

Folkebadet:		Pr inngang
-	Vaksne over 18 år	80
-	Barn under skulealder	30
-	Barn 1-7 klasse	Gratis
-	Ungdom/honnør/student	50
-	Familie	120

Utleige av klasserom, gymsal og samfunnssal

	Dalekjelleren, Samf sal, U-lokale og Gymsaler (ikke dale skule)	Klasserom	Fellesrom barnehager
Private	1 568	136	667
Lag org	328	136	667
Lag org barn og unge til 18 år	-	0,-	0,-
Kommersiele aktørar, og større arrangement som er egna til å gå med overskot, betaler 5175,- pr dag.			

Faste leigetakarar vert fakturert pr kvartal. For å reknast som fast leigetaker må lokalet nyttast minimum 1 gong pr 14 dag over ein periode på 6 månader. Dersom lokalet ikkje nyttast nokon av dei avtala dagane som er avtalt vert det ikkje gitt refusjon.

Utleigearealet på skulane er tilgjengeleg for faste leigetakarar;

- i skuleåret
- i skulens haustferie
- i skulens vinterferie
- på planleggingsdagar

Utleigearealet på skulane er ikkje tilgjengeleg i skulen sin sumarferie, juleferie og påskeferie.

Disse gruppene betalar ikkje leige for bruk av kommunale bygg:

- Lag og organisasjonar som driv aktivitetar for born og unge
- Aktivitetar for seniorar
- Aktivitetar for mennesker med nedsett funksjonsevne

Dale skule

	Aktivitetssal/foaje	Kultursalen	Begge saler
Private	192	373	479
Lag org	192	373	479
Lag org barn og unge til 18 år	0,-	0,-	0,-
Priser er pr time.			
Maks pris pr dag	960	1 865	2 396
Kommersiele aktørar, og større arrangement som er egna til å gå med overskot,			
betaler 5175,- pr dag.	Priser er pr arrangement, pr dag.		

Fleirbrukshallen Turbinen

Fleirbrukshallen Turbinen	Pris pr time
Leige av heil hall – vaksne, lag og org	373
Leige av del av hall – vaksne, lag og org	191
Leige av heil hall - born og ungdom	0
Leige av del av hall - born og ungdom	0
Leige av Sosialrom	277

Leige av spinningrom - vaksne	191
Leige av spinningrom - born	0
Leige av foaje	277
Styrkerommet	
Kjøp av nøkkelbrikke	123,- pr stk
Styrkerommet	200,- pr måned

Øvrige satsar i Fleirbrukshallen:

Fleirbrukshallen Turnbinen - tilfeldig leige	
Kommersiele aktører, og større arrangement som er egnet til å gå med overskudd, betaler 5175,- pr dag.	5175,- pr dag

Lokale innan helse

Lokale		Pris pr dag
Helsehuset- Glasshuset	Frivillige	Gratis
	Lag og organisasjonar	328,-
	Andre	533,-
Helsehuset- Dagsenterlokalet	Bebuarar med langtidsvedtak	Gratis
	Andre	533,-
Ressurssenteret – Aktivitetsstova 1. etg	Bebuarar med langtidsvedtak	Gratis
	Frivillige	Gratis
	Lag og organisasjonar	328,-
	Andre	533,-

*eigne reglar ved utleige, vask og gebyr for manglande reinhald.

Gebyr tobakk og skjenkeløyve

Gebyr for tobakk og skjenkeløyve følgjer det til einkvar tid gjeldande regelverk.

Tobakk (jf tobakkssalgsforskriften og forskrift om registrering og bevilgningsordning fro tobakksvarer):
Årlig tilsynsavgift for salgsstader av tobakksvarer er 4860,- Mellombels utsalg 1300,-

Alkohol (Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv):

Alkohol vert berekna etter omsetning. Skjenkeløyve 700,-

Ambulerande løyve 400,-

Husleige kommunale bustader

Husleige i kommunale bustader vert justert innafor rammene av husleigelova. Ved oppgradering m.v. vert husleiga fastsett til marknadspris

Heimebaserte tenester

Teneste	Pris
Ambulerande vaktmeister inkludert køying (ikkje lovpålagt teneste)	280 kr timen
Korttidsopphold på tryggleiksplass	185 kr døgnet
Mat på tryggleiksplass	251 kr døgnet

Tryggleiksalarm inkludert e-lås	Pris pr mnd
Inntil 2G	260 kr
Over 2G	382 kr
E-lås utan tryggleiksalarm	53 kr pr mnd
Montering e-lås	0 kr

Velferdsteknologi

Type teknologi	Når nødvendig helsehjelp	Når servicetenester
GPS	0 kr	Sjølvkost*
Medisindispenser	0 kr	Sjølvkost*
Sensorteknologi	0 kr	Sjølvkost*

*unnateke offentlegheita

Heimehjelp/praktisk bistand.

G sats frå 01.05.21	Inntektsgrunnlag	Sats per månad	Timepris
Inntil 2G	212 798 kr	220 kr*	73 kr*
Inntekt mellom 2-3G	212 799 – 319 197 kr	827 kr	137 kr
Inntekt mellom 3-4G	319 198 – 425 596kr	1 430 kr	238 kr
Inntekt mellom 4-5G	425 597 – 531 995 kr	1 966 kr	337 kr
Inntekt over 5 G	531 995 kr	2 509 kr	418 kr

Det vert kravd 47 kr per oppdrag for reingjeringsutstyr og vaskemiddel

*Regulert av staten. Dei andre satsane kan maks ha sjølvkost

Avbestilling av heimehjelp/praktisk bistand må gjerast ei veke før. Avbestilling mindre enn ei veke før medføra fakturering av tenesta. Det vert ikkje gjeve automatisk fråtrekk for opphald på sjukehus eller liknande.

Tenester – dagsenter

Tenester	Satsar – pris pr dag
Dagsenter utan henting	179 kr
Dagsenter med henting	210 kr

Avbestilling av dagsenter på Vaksdal og Dale må gjerast seinast 10 dagar før. Avbestilling på Stamnes må skje seinast 3 dagar før. Det vert ikkje gitt frådrag for opphald på sjukehus og liknande.

Tenester – Aktiviteten dagsenter

Tenester	Satsar – pris pr dag
Dagsenter	98 kr

Bueining for funksjonshemma

Teneste	Sats
Transport ein veg	42 kr
Transport tur/retur	85 kr

Tenester – middag

Tenester	Satsar
Middag heim, inkludert dessert	145 kr
Middag i kantina, inkludert dessert	145 kr
Frukost/kvelds	61 kr

Avbestilling av middagar må gjerast seinast 10 dagar før siste levering. Det vert ikkje gitt frådrag for opphald på sjukehus og liknande.

Omsorg pluss

Husleige	Månadspris
Husleige inkludert straum	8429 kr
Husleige fellesareal	1629 kr
Totalt	10 058 kr

Øvrige utgifter	Månadspris
Mat	3441 kr
Vaskeriteneste	1082 kr
Medisinsk forbruksmateriale	354 kr
Eigenandel frikort medisinar m.m.	222 kr
Medisinar ut over eigenandel	444 kr
Praktisk bistand	Etter G-sats
Tryggleiksalarm	Etter G-sats

Opphald på institusjon. Regulert av staten.

Type opphald	Sats 2023
Korttidsopphald på institusjon	185 kr *
Dag – og nattopphald på institusjon	105 kr *

*Sats er regulert av staten i Statsbudsjettet: [Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester - Lovdata](#)

3 161,39*

Maksimal kurdøgnpris for langtids plass 2023

*Staten har definert korleis prisen skal reknast ut